

გარემოს დაცვისა და სოფლის
მეურნეობის სამინისტრო

„საქართველოს მდგრადი სოფლის მეურნეობის, ირიგაციის და მიწის პროექტი“

ტაშისკარის, ტირიფონის, ზედა არხის, ზემო ალაზნის (I ფაზა), ნარეკვავისა და შავლელის მასივის სარწყავი და სადრენაჟე სისტემების რეაბილიტაციისა და მოდერნიზაციის წინასწარი და საბოლოო საპროექტო დოკუმენტაცია.

კონტრაქტი No. GR/CS/QCBS/01-1

შესრულებული დოკუმენტი

განსახლების სამოქმედო გეგმა

ზედა არხის სარწყავი სისტემა

მაისი 2026

YOOSHIN DASAN CONSULTANTS

აბრევიატურები.....	7
ტერმინთა ლექსიკონი.....	8
1. მოკლე შინაარსი	11
2. შესავალი.....	21
2.1 პროექტის აღწერილობა.....	21
3. მიწის შესყიდვისა და იძულებითი განსახლების მეთოდოლოგია	24
3.1 რისკების კატეგორიზაცია.....	24
3.2 მოცემული განსახლების სამოქმედო გეგმის მოქმედების არეალი	25
3.3 მეთოდოლოგია.....	25
4. ქვეპროექტის აღწერა: ზედა-არხის სარწყავი სისტემა.....	26
4.1 მდებარეობა, ჩამოკიდებული ფართობი და კულტურები.....	26
5. არსებული სისტემის მდგომარეობა.....	28
5.1 სათავე ნაგებობა.....	28
5.2 მაგისტრალური არხი	28
6. შემოთავაზებული პროექტის დახასიათება.....	30
6.1 დეტალური დიზაინის მოცულობა.....	30
7. გასხვისების ზოლი, მისასვლელი გზები და ზემოქმედების თავიდან აცილების/მინიმიზაციის ზომები.....	32
7.1 სამშენებლო ბუფერი და გასხვისების ზოლი.....	32
7.2 ზემოქმედების თავიდან აცილების/მინიმიზაციის ზომები.....	32
7.3 სოციალური ზემოქმედების თავიდან აცილება/მინიმიზაცია	33
8. მიწის შესყიდვისა და განსახლების გავლენის მასშტაბი.....	35
8.1 განსახლების ზემოქმედების მასშტაბი.....	35
9. სოციალურ-ეკონომიკური ინფორმაცია	43
9.1 სოციალურ-ეკონომიკური კვლევა (SES)	43
10. პოლიტიკა, სამართლებრივი და ადმინისტრაციული ჩარჩო.....	52
10.1 ინსტიტუციური პასუხისმგებლობები	52
10.2 RAP-ის განხორციელებაზე პასუხისმგებელი პირები	52

10.3 სხვა ორგანიზაციები და სააგენტოები.....	54
10.4 განსახლებასთან დაკავშირებული საქართველოს კანონმდებლობა.....	56
11. მსოფლიო ბანკის პოლიტიკა და საქართველოს კანონმდებლობა: ხარვეზების ანალიზი და მაკორექტირებელი ღონისძიებები	59
11.1 ESS5: მიწის შეძენა, მიწის გამოყენებაზე შეზღუდვები და იძულებითი განსახლება	59
12. უფლებამოსილება და კომპენსაციის მიღების უფლება.....	64
12.1 უფლებამოსილება	64
12.2 კომპენსაციის მიღების უფლება.....	64
12.3 კომპენსაციის ერთეულური ღირებულებების შეფასება.....	66
12.4 მოწყვლადი ჯგუფებისთვის გათვალისწინებული დანამატები.....	73
12.5 ექსპროპრიაცია და ლეგალიზაცია.....	74
12.6 გენდერული გავლენა და შემარბილებელი ზომები	75
13. საბოლოო თარიღის დადგენა.....	76
14. ზემოქმედების ქვეშ მოქცეული აქტივების შეფასების მეთოდები.....	77
14.1 შეფასების პრინციპები	77
14.2 მიწა.....	78
14.3 ერთწლიანი კულტურები	78
14.4 ხეები	78
14.5 მოწყვლადი ზემოქმედების ქვეშ მყოფი შინამეურნეობები.....	79
15. საჩივრების განხილვის მექანიზმი.....	80
15.1 წინასიტყვაობა	80
15.2 პროექტის საჩივრების განხილვის პრინციპები	80
15.3 საჩივრების განხილვის პროცესი	80
16. კონსულტაცია, მონაწილეობა და ინფორმაციის გამჟღავნება	83
17. განსახლების ბიუჯეტი და დაფინანსება	85
18. განსახლების სამოქმედო გეგმის განხორციელების გრაფიკი	88
19. მონიტორინგი და ანგარიშგება	91
დანართი 1. მეთოდოლოგიის შეთანხმება პროექტის განმახორციელებელ ერთეულთან (PIU) მიწის გასხვისების დერეფნის (ROW) შესახებ, განსახლების სამოქმედო გეგმის (RAP) ზემოქმედების შეფასების მიზნით	92
დანართი 1.1 წინასიტყვაობა	92

დანართი 1.2 მილსადენების წინასწარი მიწის გასხვისების დერეფანში (ROW) მიწის შეძენისა და განსახლების (LAR) კვლევებისა და ზემოქმედების შეფასების მიდგომა.....	93
დანართი 2. ოფიციალური განცხადებები გამოუცხადებელი (ვერმოდებნილი) ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირების შესახებ	95
დანართი 3. წერილი საქართველოს რკინიგზას.....	96
დანართი 4. სერვიტუტის ხელშეკრულების ნიმუში	98
დანართი 5. შეფასების მეთოდოლოგია.....	104
დანართი 5.1 შეფასების მეთოდოლოგია	104
დანართი 5.2 მიწის ნაკვეთის შეფასება	104
დანართი 5.3 მუდმივი სერვიტუტის უფლებებისთვის ერთჯერადი კომპენსაციის განსაზღვრა.....	111
დანართი 5.4 მრავალწლიანი კულტურების კომპენსაციის გაანგარიშების მეთოდოლოგია.....	112
დანართი 5.5 ერთწლიანი კულტურების კომპენსაციის გაანგარიშება	115
დანართი 6. საჯარო განხილვები.....	117
6.1 შესავალი.....	117
6.2 კომპენსაციის უფლება და უფლებამოსილება	118
6.3 მიწის შეძენისა და განსახლების პროცესი.....	120
6.4 საჩივრების განხილვის პროცესი	120
დანართი 6.5 საჯარო განხილვა - 3 დეკემბერი, 2023.....	122
დანართი 6.6 საჯარო განხილვა - 2 აპრილი, 2026.....	124
დანართი 6.7 საჯარო განხილვა - 21 აპრილი, 2026.....	126
დანართი 6.8 საინფორმაციო ბროშურები და საჩივრების ყუთი.....	127

რუკების სია

რუკა 1: ზედა არხის სარწყავი სქემა.....	26
რუკა 2: ზედა არხის სარწყავი სისტემის ადგილმდებარეობა და მომსახურების არეალი.....	29
რუკა 3. მაგისტრალური არხის საპროექტო განლაგება და ზემოქმედების ქვეშ მოხვედრილი მიწის ნაკვეთები	37
რუკა 4. ზემოქმედების ქვეშ მოქცეული მიწის ნაკვეთები და საპროექტო არეალი	38
რუკა 5: მოდერნიზაციას დაქვემდებარებული ზედა არხის ფართობები	94

ცხრილები

ცხრილი 1. ზემოქმედების ქვეშ მოქცეული მიწები საკუთრების ტიპის მიხედვით.....	35
ცხრილი 2. ზემოქმედების ქვეშ არსებული მიწის ნაკვეთების დეტალები	35
ცხრილი 3. მიწის ნაკვეთებზე ზემოქმედების მასშტაბი (სახელმწიფო და კერძო მიწები).....	39
ცხრილი 4. სახელმწიფო მიწებზე ზემოქმედების მასშტაბი.....	39
ცხრილი 5. კერძო მიწის ნაკვეთებზე ზემოქმედების მასშტაბი.....	39
ცხრილი 6. ზემოქმედება ხეებზე.....	41
ცხრილი 7. ყველა სახის ზემოქმედების შეჯამება	41
ცხრილი 8. გამოკითხულთა საერთო რაოდენობა აპრილი დასახლებებში და ადგილობრივ თემში.....	43
ცხრილი 9. გამოკითხული ხელმძღვანელებისა და ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირების ასაკი	44
ცხრილი 10. AP-ების ხელმძღვანელების სქესი	44
ცხრილი 11. სქესი APs	44
ცხრილი 12. ეთნიკურობა APs	45
ცხრილი 13. ოჯახური მდგომარეობა APs	45
ცხრილი 14. ოჯახური მდგომარეობა APS.....	45
ცხრილი 15. განათლება	46
ცხრილი 16. დასაქმება.....	46
ცხრილი 17. მოძრავი ქონება.....	47
ცხრილი 18. თვითმოწოდებული ყოველთვიური შემოსავალი	47
ცხრილი 19. ოჯახის საშუალო ყოველთვიური ხარჯების თვითშეფასება	48
ცხრილი 20. ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირების მიწის საკუთრება / სასოფლო-სამეურნეო მიწები ...	48
ცხრილი 21. ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირების საცხოვრებელი	48
ცხრილი 22. ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირების შინაური ცხოველები და ფრინველები.....	49
ცხრილი 23. AP-ების გადაუხდელი სესხები	49
ცხრილი 24. ენერგო რესურსები	49
ცხრილი 25. მანძილი საგანმანათლებლო, სამედიცინო და კომუნალურ დაწესებულებებამდე (კმ) ...	50
ცხრილი 26. პროექტის სავარაუდო უპირატესობები და ნაკლოვანებები.....	50

ცხრილი 27. საქართველოს კანონმდებლობით განსაზღვრული ექსპროპრიაციის პროცესში ჩართული სუბიექტების პასუხისმგებლობები.....	56
ცხრილი 28. საქართველოს კანონმდებლობისა და მსოფლიო ბანკის გარემოსდაცვითი და სოციალური სტანდარტების შედარება.....	61
ცხრილი 29. კომპენსაციის უფლებამოსილების მატრიცა	67
ცხრილი 30. უშუალოდ ზემოქმედების ქვეშ მყოფი კერძო მესაკუთრეების/შინამეურნეობების (AHs)/იურიდიული პირების მოწყვლადობის შეფასება	74
ცხრილი 31. განსახლების საჩივრების გადაწყვეტის პროცესი	81
ცხრილი 32. კერძო საკუთრებაში არსებულ მიწის ნაკვეთებზე სერვიტუტის (შეზღუდული სარგებლობის უფლების) დაწესებისთვის გათვალისწინებული კომპენსაცია.....	86
ცხრილი 33. ზემოქმედების ქვეშ არსებული ხეები	86
ცხრილი 34. ერთწლიანი სასოფლო-სამეურნეო კულტურები	87
ცხრილი 35. წარმოდგენილია განსახლების სამოქმედო გეგმის (RAP) ბიუჯეტის შეჯამება.....	87
ცხრილი 36. RAP განხორციელების გრაფიკი.....	89

აბრევიატურები

ACS	კომპენსაციისა და ქონების შეძენის სქემა
CBO	თემზე დაფუძნებული ორგანიზაცია
DMS	დეტალური აზომვითი კვლევა
GoG	საქართველოს მთავრობა
GRC	საჩივრების განხილვის კომიტეტი
IA	განმახორციელებელი სააგენტო
IFI	საერთაშორისო საფინანსო ინსტიტუტი
IP	ადგილობრივი (ძირძველი) მოსახლეობა*
EMA	გარე მონიტორინგის სააგენტო
ESIA	გარემოსა და სოციალურ ზემოქმედების შეფასება (გსზშ)
Km	კილომეტრი
RAP	განსახლების სამოქმედო გეგმა
M&E	მონიტორინგი და შეფასება
MOF	ფინანსთა სამინისტრო
MPR	ყოველთვიური პროგრესის ანგარიში
MOI	ინფრასტრუქტურის სამინისტრო
NAPR	საჯარო რეესტრის ეროვნული სააგენტო
NGO	არასამთავრობო ორგანიზაცია
AH	დაზარალებული ოჯახი
AP	ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირი
RDMOI	საქართველოს ინფრასტრუქტურის სამინისტროს საავტომობილო გზების დეპარტამენტი
RoW	გზის გასხვისების ზოლი (Right of Way)
ESID	გარემოსდაცვითი და სოციალური საკითხების განყოფილება
SES	სოციალურ-ეკონომიკური კვლევა
WB	მსოფლიო ბანკი

ტერმინთა ლექსიკონი

- 1. ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირი (ან ოჯახი)** – პირები (ოჯახები), რომლებზეც გავლენას ახდენს პროექტთან დაკავშირებული ცვლილებები მიწის, წყლის ან სხვა ბუნებრივი რესურსების გამოყენებაში. ეს მოიცავს მიწის, აქტივებისა და შემოსავლის მუდმივ ან დროებით დაკარგვას. პროექტის ფარგლებში კომპენსაციის ან, სულ მცირე, რეაბილიტაციის ღონისძიებების მიღების უფლება აქვთ: ყველა პირს, რომელიც კარგავს მიწას ან მიწაზე წვდომას მუდმივად ან დროებით, მიუხედავად იმისა, ფლობს თუ არა სამართლებრივ ტიტულს/ტრადიციულ მიწის უფლებებს ან არ გააჩნია სამართლებრივი სტატუსი; მოიჯარეებსა და წილხვედრ მეურნეებს, რეგისტრირებულებსა თუ არარეგისტრირებულებს; დაზარალებული შენობების, მოსავლის, ნარგავების ან მიწასთან დაკავშირებული სხვა ობიექტების მფლობელებს; ასევე პირებს, რომლებიც კარგავენ ბიზნესს, შემოსავალს ან ხელფასს.
- 2. აქტივების ინვენტარიზაცია** – ყველა იმ ქონების სრული აღრიცხვა და აღწერა, რომელიც ექვემდებარება შესყიდვას ან ჩამორთმევას.
- 3. კომპენსაცია** – პროექტის შედეგად დაზარალებული პირებისთვის ზარალის ანაზღაურება; ფულადი ან ნატურით გაცემული კომპენსაცია შესაბამისი ოდენობით აქტივების (ქონების), რესურსების ან შემოსავლის დაკარგვის სანაცვლოდ.
- 4. ზღვრული თარიღი** – თითოეული ქვეპროექტისთვის დადგენილი თარიღი, რომლისთვისაც გამოიყენება დაზარალებულ პირთა აღწერისა და მოსახლეობის მონაცემები. პირები, რომლებიც დასახლებიან ზემოქმედების ქვეშ მოქცეულ ტერიტორიაზე აღნიშნული თარიღის შემდეგ, არ იქნებიან კომპენსაციის მიღების უფლების მქონენი.
- 5. სერვიტუტი** – არასაკუთრებისმიერი ქონებრივი უფლების მინიჭება, რომელიც სერვიტუტის მფლობელს აძლევს უფლებას გამოიყენოს სხვა პირის მიწა.
- 6. უფლებამოსილება** – კრიტერიუმები, რომლებიც განსაზღვრავს პირის კვალიფიკაციას განსახლების პროგრამის ფარგლებში სარგებლის მისაღებად.
- 7. ექსპროპრიაცია** – პროცესი, რომლის დროსაც უფლებამოსილი სახელმწიფო ორგანო როგორც წესი, კომპენსაციის სანაცვლოდ, ავალდებულებს პირს, ოჯახს ან თემს, უარი თქვას იმ მიწაზე არსებულ უფლებებზე, რომელსაც ფლობს, იკავებს ან იყენებს.
- 8. საჩივრების განხილვის პროცედურები** – კანონით, ადგილობრივი რეგულაციებით ან ადმინისტრაციული გადაწყვეტილებებით დადგენილი პროცესები, რომლებიც ქონების მფლობელებსა და სხვა ზემოქმედების ქვეშ მყოფ პირებს საშუალებას აძლევს მოითხოვონ პრობლემების გადაწყვეტა მიწის შეძენასთან, კომპენსაციასთან ან განსახლების სხვა ასპექტებთან დაკავშირებით.
- 9. შემოსავლის აღდგენა** – ზემოქმედების ქვეშ მყოფ პირების შემოსავლის წყაროებისა და საარსებო საშუალებების აღდგენა.
- 10. იძულებითი განსახლება** – პროექტის განვითარების შედეგად წარმოშობილი გარდაუვალი განსახლება, როდესაც ზემოქმედების ქვეშ მყოფ პირებს სხვა არჩევანი არ აქვთ, გარდა იმისა, რომ სხვა ადგილას აღადგინონ თავიანთი ცხოვრება, შემოსავალი და აქტივების ბაზა.

11. მიწის შეძენა – მიწის ან მიწასთან დაკავშირებული აქტივების შეძენის პროცესი, რომელიც ხორციელდება კანონით დადგენილი იძულებითი ჩამორთმევის პროცედურების საფუძველზე.

12. მოსახლეობის აღწერა – მიწის შესყიდვისა და მასთან დაკავშირებული ზემოქმედებების ქვეშ მყოფი მოსახლეობის სრული და ზუსტი აღრიცხვა. სათანადოდ ჩატარებული აღწერა წარმოადგენს კომპენსაციის მიღების უფლების განსაზღვრისთვის აუცილებელ ძირითად ინფორმაციას.

13. პროექტის ციკლი – პროექტის განვითარების პროცესი, საწყისი იდენტიფიკაციისა და განხორციელებადობის შეფასების ეტაპებიდან მის საბოლოო განხორციელებამდე. პროექტის განმახორციელებელი ერთეულის თვალსაზრისით, პროექტის ციკლი მოიცავს შემდეგ ეტაპებს: წინასწარი განხორციელებადობის შეფასება, განხორციელებადობის კვლევები, პროექტის დიზაინი და შეფასება, პროექტის განხორციელება.

14. რეაბილიტაცია – შემოსავლების, საარსებო საშუალებების, საცხოვრებელი პირობებისა და სოციალური სისტემების აღდგენა.

15. გადატანა – საცხოვრებლის, აქტივების, მათ შორის პროდუქტიული მიწის, და საზოგადოებრივი ინფრასტრუქტურის სხვა ადგილას ხელახლა შექმნა.

16. ჩანაცვლების ღირებულება – დაკარგული აქტივებისა და შემოსავლების ჩანაცვლების ღირებულება, მათ შორის ტრანზაქციებთან დაკავშირებული ხარჯები.

17. განსახლება – „განსახლება“, მსოფლიო ბანკის გარემოსდაცვითი და სოციალური სტანდარტი 5-ის („მიწის შეძენა, მიწათსარგებლობის შეზღუდვები და იძულებითი განსახლება“) შესაბამისად, გულისხმობს მიწის ნაკვეთების გასხვისებას, მიწასთან დაკავშირებული აქტივების გასხვისებას და/ან ოჯახების ფიზიკურ გადაადგილებას (სხვა ადგილზე გადასვლას) პროექტის ზემოქმედების არეალში.

18. განსახლების კომპენსაციის უფლებები – კონკრეტული უფლებამოსილების კატეგორიის მიმართ განსახლების კომპენსაციის უფლებები წარმოადგენს შესაბამის კატეგორიაში მყოფი გადაადგილებული პირებისთვის გათვალისწინებული კომპენსაციისა და დახმარების სხვა ფორმების ერთობლიობას.

19. განსახლების შედეგები – ფიზიკური და არაფიზიკური აქტივების დაკარგვა, მათ შორის საცხოვრებლების, თემების, პროდუქტიული მიწის, შემოსავლის მომტანი აქტივებისა და წყაროების, საარსებო საშუალებების, რესურსების, კულტურული ობიექტების, სოციალური სტრუქტურების, ქსელებისა და კავშირების, კულტურული იდენტობისა და ურთიერთდახმარების მექანიზმების დაკარგვა.

20. განსახლების გეგმა (Resettlement Plan) – დროში გაწერილი სამოქმედო გეგმა შესაბამისი ბიუჯეტით, რომელიც განსაზღვრავს განსახლების სტრატეგიას, მიზნებს, უფლებებს, ქმედებებს, პასუხისმგებლობებს, მონიტორინგსა და შეფასებას.

21. განსახლების სამოქმედო გეგმა (Resettlement Action Plan – RAP) – დაგეგმვის დოკუმენტი, რომელიც აღწერს იმ ღონისძიებებს, რომლებიც განხორციელდება მიწის იძულებითი ჩამორთმევასთან დაკავშირებული პირდაპირი სოციალური და ეკონომიკური ზემოქმედებების მოსაგვარებლად.

22. სერვიტუტის ხელშეკრულებები (Servitude Agreements) – ნაწილობრივი ზემოქმედება: პროექტის გავლენის ქვეშ მოქცეულ სახნავ მიწის ნაკვეთებზე დაწესებული მიწათსარგებლობის შეზღუდვები, რომლებიც ზღუდავს ამ ნაკვეთების ოპტიმალურ გამოყენებას. პროექტის შედეგად ზემოდმედების

ქვეშ მყოფი პირები (PAPs) შეინარჩუნებენ საკუთრების/ფლობის უფლებებს ასეთ მიწის ნაკვეთებზე, კვლავ შეძლებენ მათ სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულებით გამოყენებას და მიიღებენ კომპენსაციას სერვიტუტით დაწესებული შეზღუდვებისთვის.

23. სოციალურ-ეკონომიკური კვლევა (Socioeconomic Survey – SES) – პროექტის შედეგად ზემოქმედების ქვეშ მყოფი მოსახლეობის სრული და ზუსტი კვლევა. კვლევა ფოკუსირებულია შემოსავლის მომტან საქმიანობებსა და სხვა სოციალურ-ეკონომიკურ მაჩვენებლებზე.

24. დაინტერესებული მხარეები (Stakeholders) – ფართო ტერმინი, რომელიც მოიცავს ყველა მხარეს, რომელზეც გავლენას ახდენს ან რომელიც დაინტერესებულია პროექტით ან კონკრეტული საკითხით; სხვა სიტყვებით, ყველა მხარეს, რომელსაც აქვს ინტერესი კონკრეტული საკითხის ან ინიციატივის მიმართ. პირველადი დაინტერესებული მხარეები არიან ისინი, რომლებზეც ზემოქმედება ყველაზე პირდაპირია — განსახლების შემთხვევაში, მოსახლეობა, რომელიც პროექტის გამო კარგავს ქონებას ან შემოსავალს, და მასპინძელი თემები. სხვა პირები ან ორგანიზაციები, რომლებიც დაინტერესებულნი არიან პროექტით — მაგალითად, თავად პროექტის განმახორციელებელი ორგანო, პროექტის ბენეფიციარები (მაგალითად, ჰიდროელექტროსადგურის შემთხვევაში ურბანული მომხმარებლები) და დაინტერესებული არასამთავრობო ორგანიზაციები — განიხილებიან როგორც მეორადი დაინტერესებული მხარეები.

25. განსახლების სტრატეგია (რეაბილიტაციის სტრატეგია) – მიდგომები, რომლებიც გამოიყენება ადამიანების დასახმარებლად, რათა განსახლების შემდეგ რეალურად გააუმჯობესონ (ან, სულ მცირე, აღადგინონ) თავიანთი შემოსავლები, საარსებო საშუალებები და ცხოვრების დონე. განსახლების სტრატეგია, როგორც წესი, მოიცავს ჩანაცვლების ღირებულებით კომპენსაციის გადახდას, გარდამავალი პერიოდის მხარდაჭერის ღონისძიებებს, ახალ ადგილას გადაყვანას (საჭიროების შემთხვევაში), ალტერნატიული შემოსავლის მომტანი აქტივების უზრუნველყოფას (საჭიროების შემთხვევაში) და დახმარებას შემოსავლის მომტანი აქტივების სტაბილურ შემოსავლის წყაროებად გარდაქმნისთვის.

26. მოსარგებლე – ფიზიკური პირი, რომელიც შესაძლოა არ იყოს რეგისტრირებული მიწის მესაკუთრედ საჯარო რეესტრში და რომელსაც შეიძლება ჰქონდეს ან არ ჰქონდეს მიწაზე ფორმალური უფლებები, თუმცა ფაქტობრივად იყენებს მიწას.

27. უზუფრუქტი – სხვა პირის ან პირთა ჯგუფის საკუთრებაში არსებული მიწის ნაკვეთით სარგებლობისა და მისგან სარგებლის მიღების უფლება, თუმცა, საკუთრების უფლებისგან განსხვავებით, ამ უფლების მფლობელს არ აქვს მიწის ნაკვეთის გასხვისების, იპოთეკით დატვირთვის ან მემკვიდრეობით გადაცემის უფლება.

28. მოწყვლადი ჯგუფები – ადამიანთა ჯგუფები, რომლებიც უფრო მაღალი რისკის ქვეშ იმყოფებიან სიღარიბის, არასათანადო საცხოვრებელი პირობების, სოციალური და ეკონომიკური გარიყულობის თვალსაზრისით.

1. მოკლე შინაარსი

1. **წინასიტყვაობა** წინამდებარე განსახლების სამოქმედო გეგმა (RAP) მომზადებულია საქართველოს მდგრადი სოფლის მეურნეობის, ირიგაციისა და მიწის (GRAIL) პროექტის ფარგლებში, რომელიც თანადაფინანსებულია მსოფლიო ბანკისა და საქართველოს მთავრობის მიერ. პროექტის საერთო ღირებულება შეფასებულია 150 მილიონი აშშ დოლარის ეკვივალენტად, საიდანაც 141 მილიონი აშშ დოლარი მსოფლიო ბანკის სესხს წარმოადგენს, ხოლო 9 მილიონი აშშ დოლარის ეკვივალენტი ფინანსდება საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტიდან.

GRAIL პროექტის განვითარების მიზნებია:

- პროექტის არეალში ირიგაციისა და დრენაჟის მომსახურების, აგრეთვე სასოფლო-სამეურნეო წარმოების გაუმჯობესება;
- ირიგაციისა და მიწის მართვის სფეროში ეროვნული ინსტიტუციური შესაძლებლობების გაძლიერება;
- შესაბამისი კრიზისის ან საგანგებო მდგომარეობის შემთხვევაში დაუყოვნებელი და ეფექტიანი რეაგირების უზრუნველყოფა.

2. **ქვე-კომპონენტი 1.1.** განსახლების სამოქმედო გეგმა (RAP), შემუშავებულია მსოფლიო ბანკის გარემოსდაცვითი და სოციალური სტანდარტის (ESS 5) – „მიწის შეძენა, მიწათსარგებლობის შეზღუდვა და იძულებითი განსახლება“ – მოთხოვნების შესაბამისად და ვრცელდება ქვეკომპონენტზე 1.1: „ირიგაციისა და დრენაჟის ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაცია და მოდერნიზაცია“. აღნიშნული ქვეკომპონენტი მოიცავს შერჩეული ირიგაციისა და დრენაჟის სისტემების რეაბილიტაციასა და მოდერნიზაციას ჩარჩო მიდგომის გამოყენებით. პროექტის ფარგლებში პოტენციური დაფინანსებისთვის შერჩეულია ხუთი არსებული და სიცოცხლისუნარიანი ირიგაციის სისტემა: ტაშისკარის სისტემა; ტირიფონის სისტემა (შიდა ქართლის რეგიონი); ზედა არხის სისტემა (ქვემო ქართლის რეგიონი); ზემო ალაზნის სისტემა (კახეთის რეგიონი); ნარეკვავის სისტემა (მცხეთა-მთიანეთის რეგიონი). აღნიშნული სისტემები განლაგებულია აღმოსავლეთ საქართველოში. შერჩეულ პროექტებს შორის ასევე გათვალისწინებულია ნარეკვავის წყალსაცავისთვის ნატანის ამოსაღები ტექნიკის შეძენის შესაძლებლობა. აღნიშნული წყალსაცავი წყლით ამარაგებს ნარეკვავის საირიგაციო სისტემის ქვედა ზონის 650 ჰექტარიან სარწყავ ფართობს. სია ასევე მოიცავს დასავლეთ საქართველოში, სამეგრელო-ზემო სვანეთის რეგიონში მდებარე სადრენაჟო სისტემას – შავლელეს მასივს.

ქვეკომპონენტის ფარგლებში დაგეგმილი საქმიანობები მოიცავს მაგისტრალური, მეორე და მესამე რიგის არხებისა და დრენაჟების რეაბილიტაციასა და მოდერნიზაციას, მათთან დაკავშირებული ყველა დამხმარე ნაგებობის ჩათვლით, როგორიცაა: სათავე ნაგებობები, ნაკადის რეგულირებისა და გაზომვის ნაგებობები, წყლის გამშვები მოწყობილობები, შემოვლითი არხები, წყალდიდობისგან დამცავი ნაგებობები, წყლის მრიცხველების მონტაჟი და სხვა.

3. **პროექტის განმახორციელებელი ერთეული** საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო (MEPA) და საჯარო რეესტრის ეროვნული სააგენტო (NAPR) ფუნქციონირებენ როგორც პროექტის განმახორციელებელი ერთეულები (PIU-ები), რომლებიც პასუხისმგებელი არიან პროექტის ყოველდღიურ მართვაზე, მათ შორის:

- ფინანსურ მართვაზე;
- შესყიდვებზე;
- თანხების გაცემაზე;
- კონტრაქტების მართვაზე;
- გარემოსდაცვითი, სოციალური, ჯანმრთელობისა და შრომის უსაფრთხოების საკითხების მართვაზე.

4. **რისკების კატეგორიზაცია** მსოფლიო ბანკის გარემოსდაცვითი და სოციალური რისკების კატეგორიზაციის სისტემის შესაბამისად, GRAIL პროექტის გარემოსდაცვითი და სოციალური რისკები შეფასებულია როგორც საშუალო. აღნიშნული შეფასება ეფუძნება: პროექტის ზემოქმედების არეალში გარემოსდაცვითი და სოციალური თვალსაზრისით მგრძნობიარე რეცეპტორების არსებობას; პროექტის განხორციელებისთვის საჭირო ფიზიკური სამუშაოების მასშტაბს, მოცულობასა და ხასიათს; გარდა ამისა, პროექტის განმახორციელებელ უწყებებს არ აქვთ მსოფლიო ბანკის 2018 წელს ამოქმედებული გარემოსდაცვითი და სოციალური ჩარჩოს (ESF) გამოყენების წინასწარი გამოცდილება, რაც განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია, ვინაიდან პროექტის განხორციელება უნდა უზრუნველყოფდეს მსოფლიო ბანკის შესაბამის გარემოსდაცვით და სოციალურ სტანდარტებთან (ESS) არსებით შესაბამისობას.

5. **იძულებითი განსახლება** პროექტი არ ითვალისწინებს ახალი ირიგაციისა და დრენაჟის ინფრასტრუქტურის მშენებლობას, შესაბამისად, მიწის ფართომასშტაბიანი შესყიდვა საჭირო არ იქნება. თუმცა, სარეაბილიტაციო სამუშაოებმა შესაძლოა გამოიწვიოს კერძო მესაკუთრეებისგან მცირე ფართობის მიწის ნაკვეთების შეძენა. ფიზიკური გადაადგილების საჭიროება მინიმალურია.

არხების გაწმენდამ და მომსახურების გზების რეაბილიტაციამ შესაძლოა გამოიწვიოს გასხვების ზოლში არსებული არაოფიციალური ზეგავლენის აღმოფხვრა და არალეგალური წყალღების წერტილების გაუქმება. პროექტის სამუშაოებმა შესაძლოა დროებით შეზღუდოს კერძო მიწებისა და სხვა აქტივების გამოყენება.

მშენებლობის ეტაპზე დროებითი ზემოქმედების შემთხვევაში, კონტრაქტორი ვალდებული იქნება აუნაზღაუროს ზიანი პოტენციურად ზემოქმედების ქვეშ მყოფ პირებს მრავალწლიანი და ერთწლიანი კულტურების შეფასებისა და ღირებულების განსაზღვრის საფუძველზე, რომელსაც საპროექტო ეტაპზე განახორციელებენ პროექტის განსახლების გუნდი და დამოუკიდებელი შემფასებელი.

6. **RAP-ის მოქმედების არეალი** წინამდებარე RAP-ი ეხება მხოლოდ ზედა არხის საირიგაციო სისტემის მოდერნიზაციასა და რეაბილიტაციას. პროექტის მაგისტრალური არხის სიგრძეა 34.1 კმ. პროექტის ბუფერული ზონის სიგანეა 7.5 მ, რაც მოიცავს 1.5 მ. სიგანის სამშენებლო ზონას/გასხვების ზოლს (ROW).

RAP მომზადებულია საკონსულტაციო კომპანიის „Yooshin Dasan“-ის მიერ გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ხელმძღვანელობით და განხორციელდება მსოფლიო ბანკის მიერ მისი დამტკიცების შემდეგ.

7. **მაგისტრალურ არხზე არსებული მდგომარეობა.** მაგისტრალური არხის სიგრძე 34.1 კმ-ია, რომელიც იწყება სოფელ კიანეთის მახლობლად მდებარე კაშხლის ტიპის სათავე ნაგებობიდან და მთავრდება სოფელ ტალავერში. არხის თითქმის მთელი სიგრძე ბეტონითაა დაფარული ტრაპეციული განივი კვეთით და მართკუთხა მონაკვეთებით. საფართან ერთად, მაგისტრალურ არხზე არის 9 დიუკერი სადრენაჟე სისტემების, ხეობებისა და ხევების გადასაკვეთად. არხის საპროექტო ხარჯი 2.5 მ³/წმ-ია და ძირითადად რწყავს ქანობიანი რელიეფის მარცხენა მხარეს და ხეობის ვაკეებს. როგორც სარწყავ, ასევე არასეზონურ პერიოდში ჩატარებულმა ვიზუალურმა დათვალიერებამ აჩვენა, რომ არხის ფუნქციონირება ზოგადად ნორმალურია, სრული მიწოდების სიღრმე დაფიქსირებულია. არ არსებობს ჯვარედინი რეგულირების ნაგებობები, რადგან ყველა გამშვები მდებარეობს კალაპოტის დონეზე, რაც მცირე დაწნევას მოითხოვს. თუმცა, სისტემას არ აქვს ეფექტური ნატანისა და ნარჩენების გამორეცხვის მექანიზმი, რამაც უარყოფითად იმოქმედა მაგისტრალური არხიდან გამომავალი მიწების გამშვებებზე. ასევე, მაგისტრალურ არხში არ არის ნაკადის საზომი დანადგარები, სათავე ნაგებობაზე დამონტაჟებული საზომი მოწყობილობის გარდა. მაგისტრალური არხის ბოლო ნაწილს რეაბილიტაცია სჭირდება, დაპროექტებული წყალმომარაგება ამ არეალამდე არ აღწევს, არხის ზედა ნაწილში წყლის დიდი დანაკარგი შეინიშნება სქემის ცუდი მოვლა-პატრონობისა და მართვის გამო.
8. **დაგეგმილი მოდერნიზაციის სამუშაოები.** პროექტი უზრუნველყოფს წყლის სრულ განაწილებას საშუალოდ 5.0 ჰა გამშვების ჩამოკიდებულ ფართობზე 20 ლ/წმ ხარჯით. 7.0 ჰექტარზე დიდ ფართობებზე განთავსდება ორმაგი გამშვები 2-ზე 20 ლ/წმ ურდულებით. მილსადენების გამანაწილებელი ქსელი დაფარავს არხის ჩამოკიდებულ ფართობზე არსებულ ყველა ხელმისაწვდომ მიწას. პროექტი დაწერავს 23-ვე მილსადენის სისტემის სრულ SCADA კონტროლს. გამანაწილებელი სისტემის ძირითადი განახლების გარდა, პროექტის გრძელვადიანი მდგრადობის უზრუნველსაყოფად საჭიროა სხვა გაუმჯობესებაც. ეს მოიცავს ნატანის გამორეცხვას სათავე ნაგებობებზე, ნარჩენების მართვას ნაგავდამჭერი ცხაურები თითოეულ დიუკერზე და საგანგებო სიტუაციებისთვის გამშვები არხებით, ყველა დიუკერის ფოლადის მილსადენის შეცვლას დაბალ წერტილებში გამრეცხი სისტემით.
9. **სამშენებლო ბუფერი და გასხვისების ზოლი.** სამშენებლო ბუფერის სიგანე 7.5 მ-ია. ეს ბუფერი შეიძლება დროებით დაზიანდეს რეაბილიტაციის სამუშაოების დროს და საჭიროა ტექნიკის ერთ მხარეს წვდომის უზრუნველსაყოფად, მინიმალური სიგანით 3.0 მ. მოპირდაპირე მხარე გამოყენებული იქნება ექსპირებული მასალის დროებით შესანახად, რაც ასევე შეიძლება 3.0 მეტრამდე დასჭირდეს. 1.5 მეტრიანი მილის თხრილთან ერთად, ეს იწვევს მშენებლობის ბუფერული ზონის 7.5 მეტრს.
10. მუდმივი გასხვისების ზოლის სიგანე მაგისტრალური არხისა და მაგისტრალური მილსადენებისთვის არის 1.5 მეტრი, როგორც ეს დადგენილია საქართველოს ურბანიზაციისა და მშენებლობის მინისტრის 2003 წლის 30 ივნისის №19 ბრძანების 19-ე მუხლით. ეს კიდეც უფრო დადასტურდა ამ RAP-ის მომზადების დროს PIU-სთან და Yooshin-ის ინჟინრებთან კონსულტაციებით, დამატებითი დეტალები მოცემულია დანართ 1-ში. მეთოდოლოგია და PIU-სთან შეთანხმება RAP-ის შემოქმედების შეფასების სამშენებლო დერეფანთან დაკავშირებით.
11. საბჭოთა პერიოდიდან მოყოლებული, არხის მონაკვეთების სრული სიგრძის გასწვრივ არსებობდა მისასვლელი გზები, თავდაპირველი დიზაინისა და მშენებლობის შესაბამისად. ბოლო ათწლეულების განმავლობაში, არხის გასხვისების ზოლში არსებული ზოგიერთი მიწის ნაკვეთი ნაწილობრივ პრივატიზებული იყო და ზოგიერთ შემთხვევაში, ემთხვევა არსებულ მისასვლელ

გზებსა და არხის გასხვისების ზოლს. ამგვარად, ზემოქმედების შეფასების საფუძველზე, ეს მიწის ნაკვეთები იდენტიფიცირებულია, როგორც დაზარალებული მიწები და განიხილება მიმდინარე განსახლების სამოქმედო გეგმის ფარგლებში.

12. **RAP-ის ზემოქმედების ფარგლები.** დადასტურებული მიწასთან დაკავშირებული ზემოქმედება მოიცავს 16 რეგისტრირებულ მიწის ნაკვეთს: 12 კერძო სასოფლო-სამეურნეო ნაკვეთს და 4 სახელმწიფო საკუთრებაში არსებულ არასასოფლო-სამეურნეო ნაკვეთს „საქართველოს რკინიგზის“ დაქვემდებარებაში. დაზარალებული ფართობის საერთო ფართობია 2,419.95 მ², საიდანაც 2,220.88 მ² კერძო სასოფლო-სამეურნეო მიწაა, ხოლო 199.07 მ² სახელმწიფო საკუთრებაში არსებულ არასასოფლო-სამეურნეო მიწა. ამ RAP-ის ფარგლებში ამჟამად არ არის შემოთავაზებული კერძო საკუთრების სრული გადაცემა. კერძო მიწაზე ზემოქმედება განიხილება, როგორც სარწყავი ინფრასტრუქტურის და ექსპლუატაციისა და მოვლა-პატრონობის წვდომის მუდმივი სერვიტუტის შეზღუდვა, თუ საბოლოო სამართლებრივი პროცედურა არ მოითხოვს კონკრეტული ნაკვეთის ან ნაკვეთის მონაკვეთის შეძენას. კომპენსაცია უნდა მოიცავდეს გამოყენების მუდმივ შეზღუდვას, დაზარალებულ ერთწლიან კულტურებს, დაზარალებულ მრავალწლიან ხეებს და მშენებლობასთან ან მოვლა-პატრონობასთან დაკავშირებულ ნებისმიერ დადასტურებულ ზიანს. სერვიტუტიდან სრულ შეძენაზე ნებისმიერი გადაყვანისთვის საჭიროა განახლებული შეფასება სრული ჩანაცვლების ღირებულებით, პროექტის ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირებისთვის ინფორმაციის მიწოდება და მსოფლიო ბანკის მიერ განხილვა/დამტკიცება დაზარალებულ მონაკვეთზე სამშენებლო სამუშაოების დაწყებამდე.
13. დაზარალებულ მიწის ნაკვეთზე ზემოქმედების მასშტაბი შეზღუდულია: 8 ნაკვეთზე რეგისტრირებული ნაკვეთის მთლიანი ფართობის 1%-ზე ნაკლებია, ხოლო 8 ნაკვეთზე - 10%-ზე ნაკლები; არცერთი ნაკვეთი არ არის 10%-ზე მეტით დაზარალებული. კერძო ნაკვეთებზე ზემოქმედება 0.10%-დან 9.76%-მდე მერყეობს. ეს მაჩვენებლები თანმიმდევრულად უნდა იქნას გამოყენებული RAP-სა და მის დანართებში.
14. ერთწლიან კულტურებზე ზემოქმედება მოიცავს სიმინდს 101 მ²-ზე, ხორბალს 777 მ²-ზე და კარტოფილს 357.67 მ²-ზე, რაც საერთო წლიურ ზემოქმედებას 1,235.67 მ²-ს შეადგენს. მრავალწლიან კულტურებზე ზემოქმედება მოიცავს 27 თუთიის ხეს და 3 კაკლის ხეს 429.06 მ²-ზე ერთი დაზარალებული მიწის მესაკუთრის/AP-ის ქვეშ. საცხოვრებელი ნაგებობების, კომერციული ნაგებობების, ბიზნეს მუშაკების ან ფიზიკური გადაადგილების ზემოქმედება არ გამოვლენილა. საერთო ჯამში, 7 მიწის მესაკუთრე/AP-ის ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირი დაზარალებულია მოსავლის და/ან ხეების დაკარგვით, ხოლო 12 კერძო მიწის ნაკვეთზე მოქმედებს მუდმივი სერვიტუტის შეზღუდვები.
15. **სოციალურ-ეკონომიკური კვლევა (SES).** სოციალურ-ეკონომიკური კვლევა (SES) ჩატარდა სამჯერ: 2026 წლის 9 თებერვალს, 2 აპრილს და 21 აპრილს. კვლევის საწყისი ეტაპი მოიცავდა პროექტით ზემოქმედების ქვეშ მყოფ პირებს (PAPs), რომლებიც პროექტის შედეგად პირდაპირ განსახლების ზემოქმედებას განიცდიდნენ. იდენტიფიცირებული 10 PAP-დან 6 წარმატებით გამოიკითხა. დარჩენილი 4 PAP იყო გარდაცვლილი, საზღვარგარეთ მცხოვრები, ან ფიზიკურად ვერ პოულობდნენ მათ ადგილსამყოფელს განმეორებითი ვიზიტებისა და კონსულტაციების მიუხედავად. გამოკითხვის მეორე და მესამე ეტაპები მოიცავდა არა მხოლოდ ზემოქმედების ქვეშ მყოფ პირებს (APs), არამედ ადგილობრივი თემების წევრებსაც, რომლებიც, სავარაუდოდ, ისარგებლებენ პროექტით ან შეიძლება პირდაპირ ან ირიბად დაზარალდნენ.

16. დაზარალებულ მიწის ნაკვეთებზე ზემოქმედება შეფასდა დეტალური გაზომვის კვლევის (DMS) ეტაპზე. ინვენტარიზაციისა და შეფასების ფორმები შეივსო საქართველოს მელიორაციის სამსახურის წარმომადგენლების თანდასწრებით და ხელმოწერილი დოკუმენტაცია ხელმისაწვდომია ფაილში.
17. იმ შემთხვევებში, როდესაც ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირების იდენტიფიცირება ან მათთან დაკავშირება განმეორებითი და დოკუმენტირებული მცდელობების შემდეგ ვერ მოხერხდა, ისინი კლასიფიცირდნენ, როგორც არმყოფი ან მიუკვლეველი ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირები. ამ დაკარგული პირების კუთვნილი მიწების დამუშავების მსურველი პირების იდენტიფიცირების გასაადვილებლად, ოფიციალური განცხადებები გამოქვეყნდა ადგილობრივ მუნიციპალურ ოფისებში, GA სერვის ცენტრებში და ადგილობრივი ფერმერების მიერ გამოყენებულ საერთო შეკრების წერტილებში. (დანართი 2).
18. პროექტის განხორციელების ერთეული (PIU) შეინარჩუნებს ჩანაწერებს ყველა გონივრული ძალისხმევის შესახებ, რომელიც გაწეულია ასეთ პირებთან კომუნიკაციის დასამყარებლად, მათ შორის ადგილზე ვიზიტები, ადგილობრივ წარმომადგენლებთან კოორდინაცია და არსებული საკადასტრო და საკუთრების შესახებ ინფორმაციის განხილვა.
19. მოქმედი ეროვნული კანონმდებლობისა და საერთაშორისო კრედიტორების მოთხოვნების შესაბამისად, არმყოფი ან უადგილო ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირების უფლებებთან შესაბამისი კომპენსაციის ოდენობა ხელმისაწვდომი გახდება მას შემდეგ, რაც ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირები მიმართავენ პროექტის განმახორციელებელ ჯგუფს და წარადგენენ ყველა შესაბამის დოკუმენტს, რომელიც ადასტურებს მათ საკუთრების უფლებას. მოქმედი სამართლებრივი პროცედურის მიხედვით, ასეთი კომპენსაცია შეიძლება დარჩეს მოთხოვნადი ორიდან ხუთ წლამდე პერიოდის განმავლობაში. ეს ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირები შეინარჩუნებენ უფლებას მოითხოვონ კომპენსაცია მოგვიანებით ეტაპზე, საკუთრებისა და უფლებამოსილების დადასტურების შემთხვევაში.
20. გამოკითხვის მეორე და მესამე რაუნდები ჩატარდა ადგილობრივი თემების შემთხვევითი შერჩევის საფუძველზე, მათ შორის როგორც პროექტით პოტენციურად სარგებლის მიმღები პირები, ასევე მისგან დაზარალებულები. გამოკითხვის პროცესში, რესპონდენტთა მნიშვნელოვანმა რაოდენობამ არ ისურვა კითხვარების შევსება ან ინტერვიუებში მონაწილეობა. შესაბამისად, გამოკითხვა ჩატარდა მხოლოდ იმ პირებთან, რომლებმაც ნებაყოფლობით დათანხმდნენ მონაწილეობას და მოთხოვნილი ინფორმაციის მიწოდებას.
21. სოციალური დაცვის კვლევა ჩატარდა 24 ზემოქმედების ქვეშ მყოფ პირთან, მათ შორის უშუალოდ დაზარალებულ პირებთან და საზოგადოების სხვა წევრებთან, რომლებმაც შეიძლება ისარგებლონ პროექტით. გამოკითხული 24 ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირიდან 9 (37.5%) 60 წელზე მეტი ასაკისაა, 9 (37.5%) 36-50 ასაკობრივ ჯგუფშია, 5 (20.8%) 51-60 ასაკობრივ ჯგუფშია, ხოლო 1 (4.2%) 21-35 ასაკობრივ ჯგუფშია. ოჯახის უფროსები 20 მამაკაცი (83.3%) და 4 ქალი (16.7%) არიან. ეთნიკური კუთვნილების მიხედვით, 15 ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირი (62.5%) ქართველია, ხოლო 9 ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირი (37.5%) აზერბაიჯანელი. კომპენსაციის გადახდამდე, RAP-ის განმახორციელებელი ჯგუფი გადაამოწმებს, აკმაყოფილებს თუ არა რომელიმე უშუალოდ დაზარალებული ოჯახის სტატუსი RAP-ის კრიტერიუმების მიხედვით დაუცველ სტატუსს და, თუ დაუცველობის შემწეობა დადასტურდება, განაახლებს ბიუჯეტს.

22. შემოსავლის წყაროებია საჯარო მოხელეების სამუშაო ადგილები, კერძო სექტორში დასაქმება, სოფლის მეურნეობა, ბიზნესი და დროებითი დასაქმება. მოძრავი აქტივების მხრივ, ყველა გამოკითხულმა ზემოქმედების ქვეშ მყოფმა პირმა განაცხადა, რომ აქვს ტელევიზორები, მაცივრები და სარეცხი მანქანები; 23 ზემოქმედების ქვეშ მყოფ პირს (95.8%) აქვს მობილური ტელეფონი და ინტერნეტი, 3 ზემოქმედების ქვეშ მყოფ პირს (12.5%) აქვს კომპიუტერი და 18 ზემოქმედების ქვეშ მყოფ პირს (75%) აქვს ავტომობილი. ზემოქმედების ქვეშ მყოფმა პირებმა თავად დააფიქსირეს თავიანთი საშუალო ყოველთვიური ხარჯები შემდეგნაირად: საკვები - 908 ლარი, ტანსაცმელი - 317 ლარი, კომუნალური გადასახადები - 181 ლარი, ჯანდაცვა - 201 ლარი, განათლება - 208 ლარი, ტრანსპორტი - 106 ლარი და ინტერნეტი - 35 ლარი. 24 ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირიდან მხოლოდ ერთმა განაცხადა, რომ აქვს სასოფლო-სამეურნეო მიწა ნაგებობებით, რომელზეც რეაბილიტაციის პროცესი გავლენას არ ახდენს. ყველა ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირი ცხოვრობს საკუთარ სახლებში (100%, ანუ 24 ოჯახი). არცერთმა ოჯახის წევრმა არ განაცხადა, რომ ცხოვრობს ნაქირავებ საცხოვრებელში ან სხვის სახლში. ათმა ზემოქმედების ქვეშ მყოფმა პირმა (41.7%) განაცხადა, რომ ჰყავდათ 22 ძროხა, 2-მა ზემოქმედების ქვეშ მყოფმა პირმა - 4 ღორი და 1-მა ზემოქმედების ქვეშ მყოფმა პირმა - 2 თხა. რვა ზემოქმედების ქვეშ მყოფმა პირმა (33.3%) განაცხადა, რომ ჰქონდა სესხი, ხოლო 16-მა ზემოქმედების ქვეშ მყოფმა პირმა (66.7%) განაცხადა, რომ არ ჰქონდა სესხი. ყველა 24 გამოკითხულმა ოჯახის წევრმა განაცხადა ელექტროენერგიისა და გაზის ხელმისაწვდომობის შესახებ და ასევე ენერგიისთვის შეშის კომბინირებული გამოყენების შესახებ. მათ აღნიშნეს კარგი საგზაო კავშირი და წვდომა ახლომდებარე ადგილობრივ პოლიკლინიკებთან; საავადმყოფოები დაახლოებით 2-დან 7 კმ-მდე დაშორებით მდებარეობს, ხოლო საშუალო სკოლები დაახლოებით 1-დან 7 კმ-მდე. ყველა 24 მიწის მესაკუთრემ/ოჯახის წევრმა, რომლებმაც უპასუხეს პროექტის აღქმის კითხვას, გამოთქვეს დადებითი მოლოდინი პროექტის მიმართ.
23. **პოლიტიკა და რეგულაციები** მსოფლიო ბანკის ESS 5 „მიწის შესყიდვის, მიწის გამოყენების შეზღუდვებისა და იძულებითი განსახლების შესახებ“ ეხება პროექტის 1.1 კომპონენტს, რომელიც დააფინანსებს სარწყავი სისტემების, წყალსაცავის და სადრენაჟე ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაციას და მოდერნიზაციას. ეს RAP განიხილავს მიწის შესყიდვისა და განსახლების საკითხებთან დაკავშირებით საქართველოს მთავრობის, მსოფლიო ბანკის (WB) მიდგომებს და საუკეთესო საერთაშორისო პრაქტიკას.
24. მსოფლიო ბანკის ეკონომიკური და სოციალური გეგმის (ESS5) ძირითადი პრინციპებია: (i) მიწის შესყიდვისა და სხვა იძულებითი განსახლების ზემოქმედებების თავიდან აცილება ან მინიმიზაცია სიცოცხლისუნარიანი დიზაინის ალტერნატივების შესწავლით; (ii) დაზარალებული აქტივებისთვის სრული ჩანაცვლების ღირებულებით დროული კომპენსაციის უზრუნველყოფა და დაზარალებული პირების მხარდაჭერა მათი საარსებო წყაროსა და ცხოვრების დონის აღდგენაში, ან სასურველია, გაუმჯობესებაში; (iii) პროექტისა და განხორციელების დროს დაზარალებულ პირებთან მნიშვნელოვანი კონსულტაციების ჩატარება; (iv) მიწის გამოყენებაზე, სერვისტუტებზე, კულტურებზე, ხეებზე, ნაგებობებზე, ბიზნეს შემოსავალზე და სხვა შესაბამის დანაკარგებზე შეზღუდვების კომპენსირება სამშენებლო მოედანზე შესვლამდე; (v) ფორმალური იურიდიული საკუთრების არმქონე პირებისთვის დახმარების გაწევა, თუ მათ აქვთ ცნობადი ან პროექტით დაზარალებული გამოყენების უფლებები; (vi) საჭიროების შემთხვევაში, დაუცველი/დაუცველი და მძიმედ დაზარალებული პირებისთვის დამატებითი დახმარების გაწევა; და (vii) RAP-ის განხორციელების მთელი პროცესის განმავლობაში საჩივრების განხილვის ხელმისაწვდომი მექანიზმის შენარჩუნება.

25. საერთო ჯამში, საქართველოს კანონმდებლობა ადეკვატურად ასახავს მსოფლიო ბანკის ეკონომიკური და სოციალური გეგმის (ESF) ESS 5-ის ძირითად დებულებებს, თუმცა აღსანიშნავია რამდენიმე განსხვავება. ყველაზე მნიშვნელოვანი განსხვავება ისაა, რომ საქართველოს კანონმდებლობით აქცენტი კეთდება ფორმალური საკუთრების უფლებების განსაზღვრაზე და იმაზე, თუ როგორ უნდა განხორციელდეს და ანაზღაურდეს ქონების შეძენა საზოგადოებრივი მიზნებისთვის, მაშინ როდესაც ESF ESS 5-ის შემთხვევაში აქცენტი კეთდება როგორც კერძო გამოყენების დაზარალებული აქტივების კომპენსაციაზე, ასევე დაზარალებული პირებისა (AP) და ოჯახების (AH) საარსებო წყაროს ზოგად რეაბილიტაციაზე.
26. **ინსტიტუციური მოწყობა და შესაძლებლობები.** სოციალურ-გარემოსდაცვითი და განსახლებასთან დაკავშირებული ნებისმიერი ზემოქმედების თავიდან აცილებისა და მინიმიზაციის, სკრინინგის, შერბილებისა და კომპენსაციის პასუხისმგებლობას აიღებს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო (MEPA). MEPA შეამოწმებს და განახორციელებს განსახლებისა დონისმიერებს, რათა შეამციროს ნებისმიერი ზემოქმედება, რომელიც დაკავშირებულია ფერმერებთან და აგრობიზნესის ოპერაციებთან ან საარსებო წყაროებსა და აქტივებთან PAP-ებთან სამოქალაქო სამუშაოების დროს. საჭიროების შემთხვევაში, თითოეული ქვეპროექტისთვის განხორციელდება საარსებო წყაროს აღდგენის ინსტიტუციური მხარდაჭერა. განსახლებისა და მიწის შესყიდვის მონიტორინგი და შეფასება სისტემატურად განხორციელდება.
27. MEPA-ს პროექტირების ეტაპზე, მშენებლობასა და ექსპლუატაციაში დაეხმარება სხვა სამთავრობო უწყებები და კერძო სააგენტოები. მოქმედი კანონმდებლობის თანახმად, იუსტიციის სამინისტროს საჯარო რეესტრის ეროვნული სააგენტო (NAPR) პასუხისმგებელია კანონიერი მესაკუთრეების საკუთრების უფლებების აღიარებაზე, მიწის საკუთრების რეგისტრაციაზე, სოფლის თემების, ნოტარიუსების, ადგილობრივი ადმინისტრაციის/მუნიციპალიტეტების საკუთრების უფლების აღიარების კომისიების მიერ დამოწმებისა საფუძველზე. NAPR-ის რეგიონული ოფისები ასევე პასუხისმგებელი არიან მიწის მესაკუთრეებისგან შეძენილი მიწის გადაცემის რეგისტრაციაზე, ადგილობრივი თვითმმართველობები რაიონულ და სოფლის დონეზე მონაწილეობენ მიწის ნაკვეთების ლეგალიზაციაში, მიწის შეძენასა და განსახლებაში.
28. საქართველოს მელიორაცია (GA) არის ოპერაციული კომპანია, რომელიც რეაბილიტაციის სამუშაოების შემდეგ მთელი მილსადენის ექსპლუატაციაზე იქნება პასუხისმგებელი.
29. ადგილობრივი ხელისუფლება თემისა და სოფლის დონეზე (კერძოდ, სოფლების წარმომადგენლები და ხელმძღვანელები) ჩაერთვებიან მიწის შესყიდვისა და განსახლების პროცესებში, კერძოდ, ლეგალიზაციასთან, დემარკაციასთან და ა.შ. დაკავშირებულ საკითხებში. საჭიროების შემთხვევაში, რწმუნებული ადასტურებს დაზარალებული საკუთრების ფლობას და საჭიროების შემთხვევაში ჩაერთვება RAP-ის განხორციელების პროცესში, დაესწრება კონტრაქტის ხელმოწერის პროცესს.
30. მსოფლიო ბანკი (WB) დააფინანსებს პროექტს და უზრუნველყოფს კონსულტაციას და ზედამხედველობას უსაფრთხოების ზომებთან დაკავშირებულ შესყიდვის საქმიანობაზე.
31. **საჩივრების განხილვის მექანიზმი** პროექტის განმახორციელებელი ერთეულის მიზანია მიწის შესყიდვისა და განსახლების საკითხებში დაინტერესებულ მხარეებთან შერიგების, სამართლიანი და გამჭვირვალე გზით ურთიერთობა. ყოველთვის იქნება უზრუნველყოფილი საჩივრების თავიდან აცილება და არა საჩივრების გამოსწორების პროცესის გავლა. მიწის შესყიდვის დიზაინისა და განხორციელების გზით, ზემოქმედების ქვეშ მყოფ პირებთან სრული

მონაწილეობისა და კონსულტაციების უზრუნველყოფით, ასევე სხვადასხვა განმახორციელებელ სუბიექტებს შორის ფართო კომუნიკაციისა და კოორდინაციის დამყარებით, პროექტის განმახორციელებელი ერთეული შეეცდება დაამყაროს უკუკავშირი და კითხვები დაინტერესებული მხარეებისგან. საჩივარი შეიძლება განისაზღვროს, როგორც რეალური ან აღქმული პრობლემა, რომელიც შეიძლება საჩივრის საფუძველი გახდეს. მიუხედავად ამისა, ზემოქმედების ქვეშ მყოფ პირებს შეიძლება არასასიამოვნოდ მიაჩნდეთ მიწის შესყიდვასთან და განსახლებასთან დაკავშირებული გადაწყვეტილება, პრაქტიკა ან საქმიანობა. ქვემოთ მოცემული თავი აჯამებს პროექტის საჩივრების განხილვის მექანიზმს, რომელიც მიიღებს განსახლებასთან დაკავშირებულ საჩივრებს, შეკითხვებს და უკუკავშირს.

32. პროექტის განმახორციელებელი ერთეული შექმნის მიწის შესყიდვის საჩივრების განხილვის კომიტეტს, რომელიც შედგება პროექტის განმახორციელებელი ერთეულის, გარემოს დაცვის სამინისტროს, მიწის შეფასების/შესყიდვის კონსულტანტ(ებ)ის და დაინტერესებული ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირების წარმომადგენლებისგან. შესაბამის შემთხვევაში, კომიტეტი კონსულტაციებს გაივლის სოფლის/თემის ლიდერებთან და ხელისუფლებასთან, რათა ხელი შეუწყოს საჩივრების მოგვარებას. კომიტეტში პროექტის განმახორციელებელი ერთეულის წარმომადგენლები შეიძლება იყვნენ იურიდიული გუნდის წევრი, ინჟინრები, სოციალური დაცვის კონსულტანტი, რეგიონული კოორდინატორი, პროექტის მენეჯერი და პროექტის დირექტორის მოადგილე. საჭიროების შემთხვევაში, კომიტეტი კონსულტაციებს მართავს გუნდის ხელმძღვანელებთან და წარმომადგენლებთან ქმედებების დასასრულებლად. ეს კომიტეტი შიდა დონეზე განიხილავს მიღებულ საჩივრებს, მიიღებს გადაწყვეტილებებს მათი გადაჭრის შესახებ, განახორციელებს გადაწყვეტილების მიღებას და აცნობებს ზემოქმედების ქვეშ მყოფ პირს შედეგის შესახებ.
33. **კონსულტაცია, მონაწილეობა და ინფორმაციის გამჟღავნება.** პროექტის ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირების კომპენსაცია გულისხმობს დაინტერესებულ მხარეებთან და ბენეფიციარებთან კომუნიკაციას ან დიალოგს. კონსულტაციისა და მონაწილეობის პროცესი მოიცავს ოთხ ფაზას: (i) ინფორმაციის გამჟღავნება და მონაცემთა შეგროვება; (ii) ოპერაციების მომზადება და დაგეგმვა; (iii) ოპერაციების განხორციელება; და (iv) მონიტორინგი და შეფასება.
34. პროცესის ფარგლებში ამ კონსულტაციების მიზანია უზრუნველყოს, რომ პროექტის ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირები და სხვა დაინტერესებული მხარეები იყვნენ ინფორმირებულნი, განათლებულები, კონსულტაციების გაწევის და მათთან არხის რეაბილიტაციისა და სოციალური და განსახლების გეგმის მომზადების პროცესში აქტიური მონაწილეობის მიღების შესაძლებლობა; ცვლილებებისადმი საზოგადოების წინააღმდეგობის შემცირება; ნებისმიერი სავარაუდო ნეგატიური ზემოქმედების შერბილებისა და მინიმიზაციის ხელშეწყობა და პროექტის სარგებლის მოტანა ხალხისთვის.
35. RAP-ის საინფორმაციო ბუკლეტები გავრცელდა ქართულ, ინგლისურ და აზერბაიჯანულ ენებზე. კონსულტაციები ძირითადად ჩატარდა ქართულ ენაზე; აზერბაიჯანული უმცირესობის პროექტის ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირებისთვის კომუნიკაცია მხარდაჭერილი იყო მონაწილეებისთვის გასაგებ ენაზე, საჭიროების შემთხვევაში, აზერბაიჯანული/რუსული თარგმანის ჩათვლით. საბოლოო გამჟღავნებამდე და ნებისმიერი სერვიტუტის ხელშეკრულების ხელმოწერამდე, პროექტის განმახორციელებელი ერთეული უზრუნველყოფს, რომ ძირითადი შეტყობინებები აზერბაიჯანულენოვანი ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირებისთვის ხელმისაწვდომი იყოს გასაგებ ფორმატში, მათ შორის საბოლოო თარიღი, უფლებამოსილებები,

კომპენსაციის გაანგარიშება, სერვიტუტის შეზღუდვები, საჩივრების განხილვის მექანიზმი, მშენებლობის ვადები და საკონტაქტო პირები. ზემოქმედების ქვეშ მყოფ პირებთან ასევე ჩატარდა ინდივიდუალური კონსულტაციები RAP-ის ზემოქმედების შეფასების, ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირების აღწერისა და სოციალურ-ეკონომიკური კვლევების დროს, რომლებიც ჩატარდა 2026 წლის 9 თებერვალს, 2 აპრილს და 21 აპრილს. RAP ბუკლეტების ასლები დარჩა სოფლის ადმინისტრაციის ოფისებში, საქართველოს სამელიორაციო სამსახურის ოფისებში და სხვა ხელმისაწვდომ ადგილებში.

36. პროექტის განმახორციელებელი ერთეული უზრუნველყოფს ინფორმაციის გამჟღავნებას და შინაარსიან კონსულტაციებს პროექტის განხორციელების მთელი პერიოდის განმავლობაში. მსოფლიო ბანკი გამოაქვეყნებს დამტკიცებულ უსაფრთხოების დოკუმენტებს (RPF, RAP, სოციალური მონიტორინგის ანგარიშები და სხვა, შესაბამის შემთხვევაში) თავის ვებსაიტზე ინგლისურ ენაზე. პროექტის განმახორციელებელი ერთეული გამოაქვეყნებს ამ უსაფრთხოების დოკუმენტებს თავის ვებსაიტზე ქართულ ენაზე.
37. **მონიტორინგი და ანგარიშგება** პროექტის განმახორციელებელი ერთეული შეიმუშავებს მექანიზმს RAP-ების განხორციელების მონიტორინგისთვის. RAP-ის განხორციელების მონიტორინგისა და შეფასების ინდიკატორები მოიცავს ინდიკატორებს, რომლებიც განიხილავენ RAP-ის განხორციელების პროცესს და ინდიკატორებს, რომლებიც აკონტროლებენ აქტივების დაკარგვისა და კომპენსაციის გავლენას PAP-ზე. მონიტორინგს რუტინულად განახორციელებს პროექტის განმახორციელებელი ერთეული. შედეგები ეცნობება მსოფლიო ბანკს პროექტის განხორციელების ყოველწლიური ანგარიშების მეშვეობით. მონიტორინგის ინდიკატორები იქნება ის ინდიკატორები, რომლებიც დაკავშირებული იქნება პროცესთან, სწრაფ შედეგებთან.
38. **ბიუჯეტი** RAP-ის მომზადებისა და განხორციელების ყველა ხარჯი, მათ შორის კომპენსაციისა და LAR ადმინისტრირების ხარჯები, ჩაითვლება პროექტის ღირებულების განუყოფელ ნაწილად და გამოიყოფა, როგორც დამატებითი ფონდი, საქართველოს მთავრობის მიერ. თითოეული RAP მოიცავს ბიუჯეტის ნაწილს, რომელიც მიუთითებს (i) ყველა დაზარალებული ნივთისა და შემწეობის ერთეული კომპენსაციის განაკვეთებს, (ii) ერთეული კომპენსაციის განაკვეთების გამოთვლისთვის გამოყენებულ მეთოდოლოგიას და (iii) ყველა კომპენსაციის ხარჯის ხარჯთაღრიცხვის ცხრილს, მათ შორის ადმინისტრაციულ ხარჯებსა და გაუთვალისწინებელ პირობებს. კვლევებისა და RAP-ების მომზადების ხარჯები შეიძლება გამოიყოს სესხის ფარგლებში.
39. **RAP-ის განხორციელება** პროექტის განმახორციელებელი ერთეული (PIU) პასუხისმგებელი იქნება RAP-ის განხორციელებაზე. პროექტის განმახორციელებელი ერთეული კოორდინაციას გაუწევს RAP-ის განხორციელებას შესაბამის მუნიციპალიტეტებთან ადგილობრივ კომისიაში მონაწილეობის გზით. მუნიციპალიტეტებს მოეთხოვებათ დაეხმარონ ზემოქმედების ქვეშ მყოფ პირებს მათი უფლებების დაცვაში და მიწის შესყიდვის, მიწის გამოყენების ხელშეკრულებების და სერვიტუტის ხელშეკრულებების რეგისტრაციისთვის საჭირო დოკუმენტაციის მომზადებაში. კომპენსაციის/რეაბილიტაციის ზომები განხორციელდება სამშენებლო სამუშაოების პროგრესირების პარალელურად, მაგრამ კონკრეტულ მონაკვეთზე რეაბილიტაციის დაწყებამდე.
40. **RAP-ის განხორციელების** დროს ადგილობრივი კომისია უზრუნველყოფს ზედამხედველობას და მონიტორინგს, მათ შორის დაზარალებული მიწის გასხვისებისა და კონტრაქტორის მიერ გაკეთებული დემარკაციის შემოწმებას, ასევე პროექტის შესაძლო ცვლილებებით გათვალისწინებული გაზომვისა და ინვენტარიზაციის მონაცემების გასწორებას.

41. მსოფლიო ბანკის ESS 5-ის შესაბამისად, ამჟამინდელი განსახლების სამოქმედო გეგმა (RAP) აღწერს იმ ზომებს, რომლებიც უნდა იქნას მიღებული იმის უზრუნველსაყოფად, რომ ასეთი ზემოქმედება მაქსიმალურად იქნას თავიდან აცილებული, რომ პროექტით დაზარალებული პირების აქტივები და საარსებო წყარო გაუმჯობესდეს ან სულ მცირე აღდგეს განსახლების ზემოქმედების შემთხვევაში, და რომ პროექტით დაზარალებული დაუცველი პირების საცხოვრებელი პირობები და საარსებო წყარო გაუმჯობესდეს.
42. RAP მზადდება თითოეული ქვეპროექტის საბოლოო დეტალური საინჟინრო დიზაინის შემდეგ ჩატარებული კვლევების შედეგების საფუძველზე. გარდა ამისა, კონტრაქტორმა კომპანიამ ჩაატარა სათანადო კონსულტაციები ზემოქმედების ქვეშ მყოფ პირებთან ყველა საჭირო დაცვის ღონისძიების და სხვა საქმიანობის შესახებ ESS5-ის შესაბამისად, მათ შორის ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირების ინფორმირება საჩივრების განხილვის მექანიზმის შესახებ, რომელიც აღწერილია ამ RAP-ში.

2. შესავალი

2.1 პროექტის აღწერილობა

43. განსახლების ეს სამოქმედო გეგმა მომზადებულია მსოფლიო ბანკისა და საქართველოს მთავრობის მიერ თანადაფინანსებული „საქართველოს მდგრადი სოფლის მეურნეობის, ირიგაციისა და მიწის“ (GRAIL) პროექტის ფარგლებში, რომლის საერთო ღირებულება შეფასებულია 150 მილიონი აშშ დოლარის ეკვივალენტად, საიდანაც 141 მილიონი აშშ დოლარი ნასესხებია მსოფლიო ბანკისგან, ხოლო 9 მილიონი აშშ დოლარის ეკვივალენტი წარმოადგენს საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტიდან აღებულ პარალელურ დაფინანსებას. GRAIL პროექტის განვითარების მიზნებია: (1) პროექტის რაიონებში ირიგაციისა და დრენაჟის მომსახურებისა და სასოფლო-სამეურნეო წარმოების გაუმჯობესება; (2) ეროვნული ირიგაციისა და მიწის მართვის ინსტიტუციური შესაძლებლობების გაძლიერება; და (3) შესაბამისი კრიზისის ან საგანგებო სიტუაციის შემთხვევაში დაუყოვნებლივი და ეფექტური რეაგირების უზრუნველყოფა.
44. პროექტი მოიცავს შემდეგ კომპონენტებსა და ქვეკომპონენტებს:

კომპონენტი 1: მდგრადი სარწყავი სოფლის მეურნეობა

45. ქვეკომპონენტი 1.1: ირიგაციისა და სადრენაჟე ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაცია და მოდერნიზაცია: ამ ქვეკომპონენტის მიზანია ირიგაციის სქემების შერჩევა და რეაბილიტაცია/მოდერნიზაცია ისე, რომ ისინი სიცოცხლისუნარიანი იყოს. გეოგრაფიული მრავალფეროვნების გათვალისწინებით, სიცოცხლისუნარიანობა მოითხოვს ჰოლისტურ შერჩევის პროცესს. პროექტი დააფინანსებს წყლის შენახვის, ირიგაციისა და დრენაჟის ინფრასტრუქტურის მოდერნიზაციის ტექნიკურ-ეკონომიკური კვლევის შედეგებს, სამოქალაქო სამუშაოებს და მასთან დაკავშირებულ ზომებს: 5 სარწყავი სისტემის მოდერნიზაცია და რეაბილიტაცია; 1 არსებული წყალსაცავის (ნარეკავის) რეაბილიტაცია; ტექნიკურ-ეკონომიკური კვლევის შედეგები ინფრასტრუქტურაში (დრენაჟის ჩათვლით) მომავალი ინვესტიციების მხარდასაჭერად და შავლეუს მასივზე 1 სადრენაჟე სისტემის რეაბილიტაცია; მოდერნიზებული ინფრასტრუქტურის საბოლოო მომხმარებლებისთვის (GA ადგილობრივი თანამშრომლები და ფერმერები) გადაცემის მხარდაჭერა.
46. ქვეკომპონენტი 1.2: ირიგირებული სოფლის მეურნეობა და ღირებულებათა ჯაჭვის განვითარება: ეს ქვეკომპონენტი დააფინანსებს ჩარევებს, რომლებიც ხელს შეუწყობს და ხელს შეუწყობს სოფლის მეურნეობის სოფლის მეურნეობის პრაქტიკის და სხვა სასოფლო-სამეურნეო ტექნოლოგიების დანერგვას, რაც გაზრდის სოფლის მეურნეობის პროდუქტიულობას და მდგრადობას, ასევე გაზრდის ფერმერების ცნობიერებას კლიმატის ცვლილების გავლენის შესახებ სხვადასხვა ქვესექტორზე.
47. ქვეკომპონენტი 1.3: საირიგაციო მომსახურების მიწოდების გაუმჯობესებული შესრულება: ამ ქვეკომპონენტის მიზანია საირიგაციო სექტორის შესაძლებლობების ჰოლისტურად გაუმჯობესება.

კომპონენტი 2: მიწის მართვის შესაძლებლობების გაუმჯობესება

48. ქვეკომპონენტი 2.1 სასოფლო-სამეურნეო მიწების მართვისა და მონიტორინგის გაუმჯობესება: ამ კომპონენტის მიზანია მყარი საფუძვლის შექმნის მხარდაჭერა მიწის მართვის გაუმჯობესებისთვის, სასოფლო-სამეურნეო მიწების ბაზრების განვითარებისა და შესაბამისად, მიწათსარგებლობის ეფექტიანობისთვის, განსაკუთრებული აქცენტით სასოფლო-სამეურნეო მიწებზე, პოლიტიკისა და ინსტიტუციური რეფორმების შემუშავებაში ინვესტიციების, ძირითადი დაინტერესებული მხარეების შესაძლებლობების გაძლიერების, მათი ინფორმაციული ტექნოლოგიების (IT) და სხვა ინფრასტრუქტურის განახლების (მათ შორის მიწის სააგენტოსთვის ახალი შენობის მშენებლობის) და მათი ოპერაციებისთვის მიზნობრივი სივრცითი მონაცემების შეძენისა და დამუშავების გზით.
49. ქვეკომპონენტი 2.2 მიწის ადმინისტრირების მომსახურების მიწოდების გაუმჯობესება და ციფრული მმართველობის ინფრასტრუქტურის შექმნა: ამ ქვეკომპონენტის მიზანია ინტეგრირებული ქონების რეგისტრაციის სისტემისა და ელექტრონული სერვისების გაუმჯობესების მხარდაჭერა; ეროვნული სივრცითი მონაცემების ინფრასტრუქტურის ეფექტური განვითარება და დანერგვა.

კომპონენტი 3: პროექტის მართვა

50. 1 და 2 კომპონენტების პროექტის მართვის საქმიანობის დაფინანსება; დეტალური საინჟინრო პროექტებისა და სამოქალაქო სამუშაოების მშენებლობის ზედამხედველობა; პროექტის მართვის დაფინანსება.

კომპონენტი 4: საგანგებო სიტუაციებზე რეაგირება

51. ეს კომპონენტი ადგენს კატასტროფებზე რეაგირების გაუთვალისწინებელი დაფინანსების მექანიზმს, რომელიც შეიძლება ამოქმედდეს შესაბამისი კრიზისის ან საგანგებო სიტუაციის შემთხვევაში, როგორიცაა სტიქიური უბედურება, რომელიც მოიცავს ეროვნული ან რეგიონული საგანგებო მდგომარეობის ოფიციალურ გამოცხადებას, ან საქართველოს მთავრობის ოფიციალურ მოთხოვნას კატასტროფის, ჯანდაცვის პანდემიის ან სხვა სახის კატასტროფების, როგორიცაა შეიარაღებული კონფლიქტი, შემდეგ.
52. ეს RAP გავრცელდება პროექტის აქტივობაზე ქვეკომპონენტი 1.1-ის ფარგლებში - შერჩეული სარწყავი სქემების მოდერნიზაცია, სადაც დაგეგმილია 5 შერჩეული სარწყავი სისტემის მოდერნიზაცია, 1 არსებული წყალსაცავის და 1 სადრენაჟე სისტემის რეაბილიტაცია, რამაც შეიძლება გავლენა მოახდინოს მიწაზე, აქტივებზე ან საარსებო წყაროებზე.
53. პროექტს ახორციელებს ორი პროექტის განმახორციელებელი ერთეული (PIU) - გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო (MEPA) და ქონების რეესტრის ეროვნული სააგენტო (NAPR). MEPA პასუხისმგებელია სოფლის მეურნეობის განვითარების რეგულირებასა და ხელშეწყობაზე, ასევე სარწყავი სექტორსა და მიწის მართვაზე. ამიტომ, ქვეკომპონენტი 1.1, რომლის ფარგლებშიც განხორციელდება სამოქალაქო სამუშაოები, განხორციელდება გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს მიერ.
54. 19. პროექტის განმახორციელებელი ერთეული ვალდებულია შეიმუშაოს გარემოსდაცვითი და სოციალური ინსტრუმენტები მოქმედი ეროვნული და ადგილობრივი რეგულაციების შესაბამისად და მსოფლიო ბანკის გარემოსდაცვითი და სოციალური სტანდარტების (ESS) არსებითად შესაბამისობაში. ეს კონკრეტული ტერიტორიისთვის დამახასიათებელი RAP

მომზადდა GRAIL-ის გარემოსდაცვითი და სოციალური ჩარჩო ინსტრუმენტების ფარგლებში და ზედა-არხის სარწყავი სისტემისთვის იყენებს მსოფლიო ბანკის ESS5 მოთხოვნებს.

55. 20. მსოფლიო ბანკის ESS 5 მიწის შესყიდვის, მიწის გამოყენების შეზღუდვებისა და იძულებითი განსახლების შესახებ ეხება პროექტის 1.1 კომპონენტს, რომელიც დააფინანსებს სარწყავი სისტემების, წყალსაცავის და სადრენაჟე ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაციას და მოდერნიზაციას.

3. მიწის შესყიდვისა და იძულებითი განსახლების მეთოდოლოგია

3.1 რისკების კატეგორიზაცია

56. GRAIL პროექტის მხარდაჭერით განსახორციელებელ აქტივობებს ენიჭება ზომიერი გარემოსდაცვითი და სოციალური რისკის კატეგორია. ეს კლასიფიკაცია განპირობებულია პროექტის ზემოქმედების არეალში მგრძნობიარე გარემოთი და სოციალური რეცეპტორებით, მიწის შესყიდვისა და იძულებითი განსახლების ალბათობით და პროექტის განმახორციელებელი სააგენტოების მიერ ESF-ის მოთხოვნების წინასწარი ზემოქმედების არარსებობით. რისკის კატეგორია შეიძლება გადაიხედოს პროექტის განმავლობაში, თუ მსოფლიო ბანკი დაადგენს რისკის დონის განმსაზღვრელი გარემოებების მნიშვნელოვან ცვლილებას.
57. ეს ქვეპროექტი შეფასებულია, როგორც ზომიერი მიწის შესყიდვის, მიწათსარგებლობის შეზღუდვებისა და იძულებითი განსახლების თვალსაზრისით, WB ESS5-ის შესაბამისად. მოდერნიზაციის სამუშაოები გამოიწვევს მიწასთან დაკავშირებულ ზემოქმედებას არსებული არხისა და მილსადენის მარშრუტების გასწვრივ 16 რეგისტრირებულ ნაკვეთზე, რომელთა საერთო დაზარალებული ფართობია 2,419.95 მ². ეს მოიცავს 12 კერძო სასოფლო-სამეურნეო ნაკვეთს 2,220.88 მ² დაზარალებული ფართობით და 4 სახელმწიფო საკუთრებაში არსებულ არასასოფლო-სამეურნეო ნაკვეთს 199.07 მ² დაზარალებული ფართობით. კერძო მიწაზე ზემოქმედება, სავარაუდოდ, მართული იქნება მუდმივი სერვიტუტის გზით და არა საკუთრების სრული გადაცემით, საბოლოო სამართლებრივი პროცედურისა და ხელმოწერილი ხელშეკრულებების შესაბამისად. ერთწლიან კულტურებზე ზემოქმედება 1,235.67 მ²-ზეა, ხოლო მრავალწლიანი ხეები - ერთ კერძო ნაკვეთზე. საცხოვრებელი ნაგებობების, კომერციული ნაგებობების, ბიზნესების, მუშაკების ან ფიზიკური გადაადგილების ზემოქმედება არ გამოვლენილა.
58. მიწის შესყიდვისა და მიწის ნაკვეთების კვლევები და ზემოქმედების შეფასება მოიცავს ადგილზე ვიზიტებს და ზემოქმედების შესწავლას, სოციალურ-ეკონომიკურ კვლევებს (SES) და მიწის საკუთრებისა და მიწის გამოყენების უფლებების დადასტურებას, დანაკარგების ინვენტარიზაციას და დაზარალებული მიწის მესაკუთრეების/მიწის მომხმარებლების და სხვა ადგილობრივი საზოგადოების წარმომადგენლების შეფასებას (ჩანაცვლების ღირებულების კომპენსაციისთვის, რომელიც უნდა გადაიხედოს მიწის შეძენამდე და ადგილზე წვდომამდე), დაზარალებული მიწის მესაკუთრეების/მიწის მომხმარებლების და სხვა ადგილობრივი საზოგადოების წარმომადგენლების შეფასებას, რომლებმაც შეიძლება განიცადონ რაიმე ეკონომიკური და/ან ფიზიკური გადაადგილება, დაზარალებული პირების აღწერას და დაზარალებული პირების სოციალურ-ეკონომიკურ კვლევებს, მათ შორის პირისპირ ინტერვიუებისა და სტატისტიკური მონაცემების მეშვეობით, ასევე დაზარალებულ პირებთან საჯარო კონსულტაციებს. მოცემული პროექტისთვის, RAP-ის ზემოქმედების შეფასების ეს სამუშაოები ჩატარდა ქვე-კონტრაქტორ „ჯეო კონსალტინგისა“ და კონტრაქტორ კომპანია „იოშინ დასანის“ მიერ, ასევე დამოუკიდებელი შემფასებლის მიერ პროექტის განმახორციელებელი ერთეულის განსახლების უსაფრთხოების სპეციალისტების ხელმძღვანელობით. RAP უნდა განხორციელდეს და შესაბამისობის განხორციელება უნდა წარედგინოს მსოფლიო ბანკს, ხოლო RAP-ის შესაბამისობის ანგარიში უნდა დამტკიცდეს მსოფლიო ბანკის მიერ მიწის შეძენამდე და ადგილზე წვდომამდე.

3.2 მოცემული განსახლების სამოქმედო გეგმის მოქმედების არეალი

59. განსახლების პოლიტიკის ჩარჩო (RPF), მსოფლიო ბანკის ESS5-ის შესაბამისად, მომზადდა მიწის შესყიდვისა და განსახლების ზემოქმედებების მაქსიმალურად თავიდან ასაცილებლად და პროექტის ზეგავლენის ქვეშ მყოფი პირების აქტივებისა და საარსებო წყაროების აღდგენის, ან სასურველია გაუმჯობესების უზრუნველსაყოფად. ეს RAP-ი წარმოადგენს ზედა-არხისთვის კონკრეტულ ინსტრუმენტს და მოიცავს სოციალურ-ეკონომიკურ შეფასებას, აღწერას/DMS-ს, ზემოქმედების შეფასებას, ზემოქმედების ქვეშ მყოფ პირებთან კონსულტაციას, კომპენსაციისა და შემარბილებელი ღონისძიებების ჩამონათვალს თითოეული ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირის/ოჯახისთვის, ინსტიტუციურ პასუხისმგებლობებს, განხორციელების გრაფიკს, ბიუჯეტს, საჩივრების მექანიზმს და მონიტორინგის ღონისძიებებს.
60. ეს კონკრეტული RAP ეხება მხოლოდ ზედა-არხის სარწყავი სისტემის მოდერნიზაციას და რეაბილიტაციას. პროექტის მაგისტრალური არხის სიგრძეა 34.1 კმ. პროექტის ბუფერის სიგანეა 7.5 მ, მათ შორის სამშენებლო ზონა/გასვლისთვის ზოლი (ROW) 1.5 მ სიგანით. ეს RAP მომზადებულია საკონსულტაციო კომპანია „იოშინ დასანის“ მიერ MEPA-ს ხელმძღვანელობით და განხორციელდება მსოფლიო ბანკის დამტკიცების შემდეგ.

3.3 მეთოდოლოგია

61. მოცემული RAP-ის მეთოდოლოგია მოიცავს:

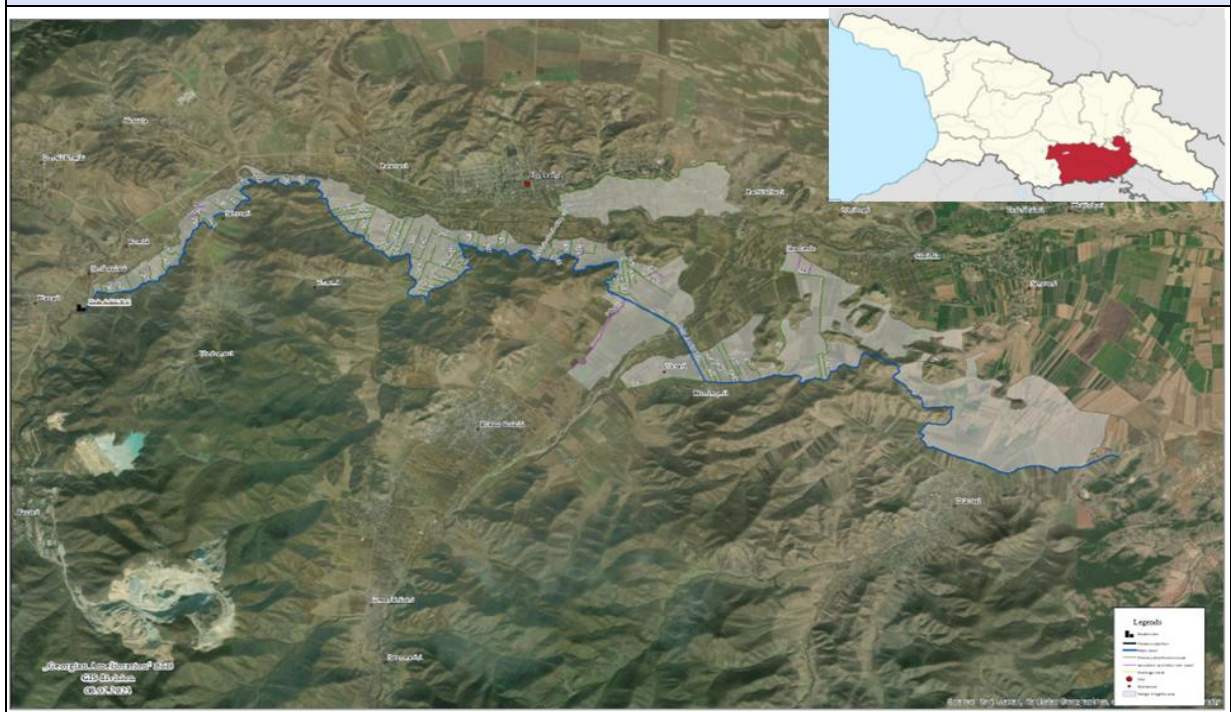
- LAR ზემოქმედებისა და დეტალური გაზომვის კვლევას (DMS), რომელიც ჩატარდა 1.5 მეტრი სიგანის სამშენებლო დერეფანში, მაგისტრალური არხის არსებული განლაგების გასწვრივ. იგი ეფუძნება პროექტის დეტალურ დიზაინს, კადასტრულ დოკუმენტებს, ადგილზე ვიზიტებს და დაინტერესებულ მხარეებთან კონსულტაციებს, მათ შორის პროექტის განმახორციელებელ ჯგუფს და ზემოქმედების ქვეშ მყოფ პირებს (APs);
- მონაცემების შეგროვების პროცესს APs-ის საბაზისო ცხოვრების დონის შესახებ, რომელიც ჩატარდა 2026 წლის 6-21 აპრილს, სარწყავი სისტემის გასწვრივ APs-ის SES-თან ერთად;
- დამოუკიდებელი შემფასებელი ექსპერტის მიერ კომპენსაციის ოდენობისა და დანაკარგების სრული ჩანაცვლების ღირებულების პრინციპის შესაბამისად 2026 წლის აპრილში ჩატარებულ შეფასებას, რომელიც ასევე საქართველოში გამოყენებული შეფასების სტანდარტებისა და მიდგომების საფუძველზე იქნა განხორციელებული.
- ინფორმაციის გამჟღავნებასა და კონსულტაციებს. რომლებიც ინდივიდუალურად ჩატარდა APs-ის აღწერისა და კვლევების დროს, ასევე საჯარო კონსულტაციებისას 2023 წლის დეკემბრიდან 2026 წლის აპრილამდე პერიოდში.

4. ქვეპროექტის აღწერა: ზედა-არხის სარწყავი სისტემა

4.1 მდებარეობა, ჩამოკიდებული ფართობი და კულტურები

62. ზედა არხის სარწყავი სისტემა (ZAKIS) მდებარეობს ბოლნისის მუნიციპალიტეტში, სამხრეთ-აღმოსავლეთ საქართველოს ქვემო ქართლის რეგიონში, რომელიც ქვეყნის ერთ-ერთი მთავარი სასოფლო-სამეურნეო ცენტრია, რომელიც ცნობილია მარცვლეულის, ბოსტნეულის, ხილისა და მევენახეობის წარმოებით. რეგიონი ვრცელდება მცირე კავკასიონის მთების ქვედა ფერდობებიდან მტკვრის ხეობამდე და მოიცავს ექვს მუნიციპალიტეტს - ბოლნისს, გარდაბანს, დმანისს, მარნეულს, თეთრიწყაროს და წალკას - და ცალკეულ რუსთავის მუნიციპალიტეტს.
63. ლანდშაფტი მერყეობს სამხრეთით და დასავლეთით მთიანი რელიეფიდან დაბლობამდე და მდინარის ხეობამდე, რაც ხელსაყრელ პირობებს ქმნის სოფლის მეურნეობისთვის, განსაკუთრებით ნაყოფიერ ჭალებსა და ალუვიურ რაიონებში. ხეობის ვაკეები და მდინარე მაშვერას დახრილი ფერდობები ძირითადად ქმნის საკონტროლო ტერიტორიას. სქემა მოიცავს მთლიანი ჩამოკიდებული ფართობის 3,205 ჰა.
64. სოფლის მეურნეობა ბოლნისის მუნიციპალიტეტის ხერხემალია, სადაც ირიგაცია მნიშვნელოვან როლს ასრულებს პროდუქტიული სასოფლო-სამეურნეო მიწების შენარჩუნებაში. ძირითადი კულტურებია მარცვლეული (ხორბალი და ქერი), ბოსტნეული, ღვინის დასაყენებელი ყურძენი და ხილი. ZAKIS ძირითადად მდებარეობს დაბლობიან ადგილებში და ხეობებში, ოდნავ დახრილი რელიეფით, რომლებიც შესაფერისია გრავიტაციული დახურული მილსადენებით მორწყვის სისტემებისთვის. ზომიერი ნიშნულის გრადიენტი საშუალებას იძლევა წყალი ეფექტურად გადაადგილდეს დახურული მილსადენებით მინიმალური სატუმბი მოთხოვნებით, თუმცა უფრო მაღალ ან ქანობიან მონაკვეთებში შეიძლება საჭირო გახდეს ლოკალიზებული აწევა ან წნევის რეგულირება.

რუკა 1: ზედა არხის სარწყავი სქემა

5. არსებული სისტემის მდგომარეობა

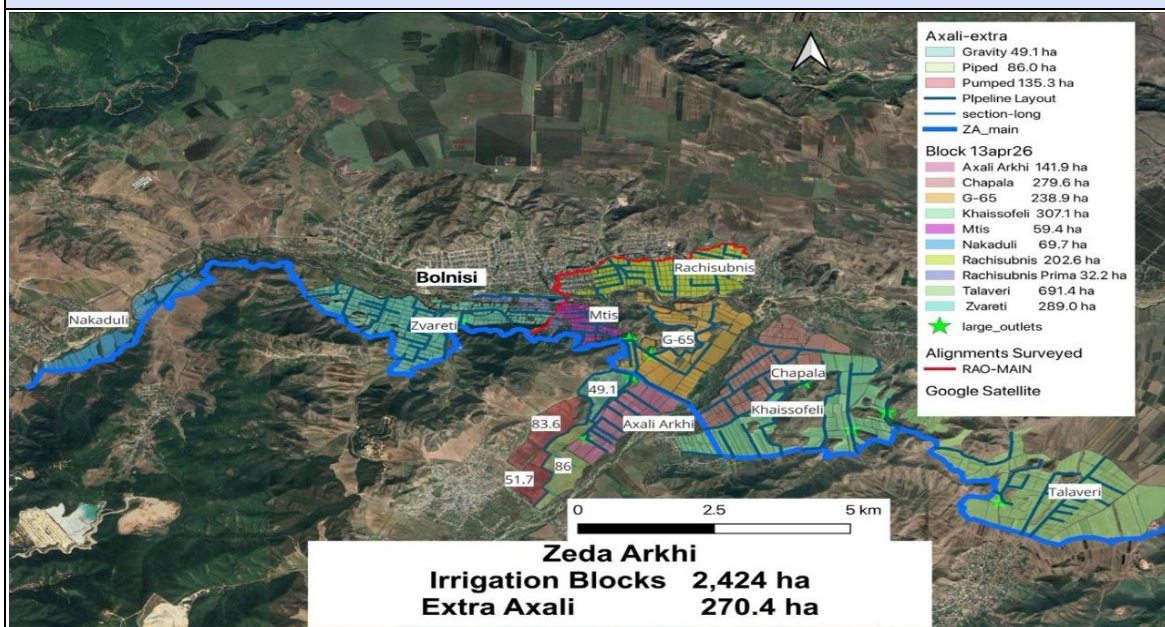
5.1 სათავე ნაგებობა

65. სქემა მოიცავს კაშხლის ტიპის სათავე ნაგებობას გამრეცხი ფარით და წყალმიმღები ნაგებობის რეგულატორით, რომელიც მდებარეობს მდინარე მაშავერას მარჯვენა სანაპიროზე. წყალსაგდები დაფუძნებულია მყარ კლდოვან კალაპოტზე და სათავე რეგულატორის უშუალოდ ქვემოთ, მაგისტრალური არხის მარჯვენა ნაპირი კლდოვანია, რაც უზრუნველყოფს კარგ სტრუქტურულ სტაბილურობას.
66. საერთო ჯამში, სათავე ნაგებობის მოწყობა სტრუქტურულად მყარია და არ საჭიროებს მნიშვნელოვან შეკეთებას. თუმცა, გამრეცხი ფარის ღიობები სრულიად მწყობრი და არაფუნქციონალური აღმოჩნდა. მეორეს მხრივ, წყალმიმღები რეგულატორის ღიობები შეზეთილი იყო და შეუფერხებლად მუშაობდა. ნაგებობის ქვეშ არსებული გამრეცხი ნაგებობის გარდა, სათავე ნაგებობა სტაბილურ მდგომარეობაშია. ბოლო დროს ძლიერმა წყალდიდობამ დატბორა მაგისტრალური არხი და მარჯვენა ნაპირის ღიობები და პლატფორმა დაახლოებით 1.5 მეტრით უნდა აწიოს.

5.2 მაგისტრალური არხი

67. მაგისტრალური არხი 34.1 კმ სიგრძისაა, რომელიც იწყება სოფელ კიანეთის მახლობლად მდებარე კაშხლის ტიპის სათავე ნაგებობიდან და მთავრდება სოფელ ტალავერში. არხის თითქმის მთელი სიგრძე ბეტონითაა მოპირკეთებული ტრაპეციული განივი კვეთით და მართკუთხა მონაკვეთებით. მოპირკეთებასთან ერთად, მაგისტრალურ არხზე 9 დიუკერია სადრენაჟე სისტემების, ხეობებისა და ხევების გადასაკვეთად. დიუკერებში გამოყენებული ფოლადის მილები ცუდ მდგომარეობაშია და საჭიროებს შეცვლას. მცირე ჰიდროელექტროსადგური მუშაობს მაგისტრალური არხის მომარაგების ზედა დინების მონაკვეთში მხოლოდ სარწყავი სეზონის მიღმა.
68. არხის საპროექტო ხარჯი 2.5 მ³/წმ-ია და ძირითადად რწყავს ქანობიან რელიეფსა და ხეობის ვაკეებს. როგორც სარწყავი, ასევე არასეზონური პერიოდის განმავლობაში ჩატარებულმა ვიზუალურმა დათვალიერებამ აჩვენა, რომ არხის ფუნქციონირება ზოგადად ნორმალურია, სრული მიწოდების სიღრმით. არ არსებობს განივი რეგულირების ნაგებობები, რადგან ყველა გამშვები მდებარეობს კალაპოტის დონეზე, რაც მცირე დაწნევას მოითხოვს. 32. თუმცა, სისტემას არ გააჩნია ნატანისა და ნარჩენების ეფექტური გამორეცხვის მექანიზმი, რამაც უარყოფითად იმოქმედა მაგისტრალური არხიდან გამომავალი მილების გამშვებებზე. ასევე, მაგისტრალურ არხში არ არის ნაკადის საზომი დანადგარები, სათავე ნაგებობაზე დამონტაჟებული საზომი მოწყობილობის გარდა. მაგისტრალური არხის ბოლო ნაწილს რეაბილიტაცია სჭირდება, დაპროექტებული წყალმომარაგება ამ ტერიტორიაზე არ აღწევს, არხის ზედა ნაწილში წყალმომარაგების დიდი დანაკარგი შეინიშნება სქემის ცუდი მოვლა-პატრონობისა და მართვის გამო.

რუკა 2: ზედა არხის სარწყავი სისტემის ადგილმდებარეობა და მომსახურების არეალი

5.2.1 წყლის გამანაწილებელი ნაგებობები

69. ძირითადად, სისტემას აქვს პირდაპირი გამშვებები ძირითადი განშტოებებით სქემის ბოლო მონაკვეთზე განლაგებული. ზემო დინებაზე, ჩამოკიდებული ფართობი, როგორც ჩანს, იზოლირებულია მდინარე მაშავერას მიმდებარედ. რაც უფრო შორს მიაღწევს არხი, უფრო მეტად მორწყავს უფრო დიდ ჩამოკიდებულ ფართობს გრავიტაციული მეთოდით უზრუნველყოფილი გამშვები სისტემების მეშვეობით. მეორე და მესამე რიგი არ არის ფორმალურად განვითარებული და ხდება გრუნტის არხებით წყლის განაწილება. გარდა ამისა, დამატებითი ჩამოკიდებული ფართობის ვიზუალიზაცია შესაძლებელია იმავე არხის გამოყენებით. დამატებითი ტერიტორია დაემატა მთავარი დიუკერის სათავეს პკ 19+234. აქ დახურული მილი კონტურის გასწვრივ ემსახურება 135,1 ჰა ფართობს, ტუმბოს საშუალებით კიდევ 135 ჰა-ის დამატებაა შესაძლებელი.
70. ზემო დინების გამშვებების უმეტესი ნაწილი კონტროლდება და რეგულირდება ფარებით, ხოლო მაგისტრალური არხის გასწვრივ გამშვებები უზრუნველყოფილია მარტივი მარეგულირებელი ფარით. თუმცა, არ იქნა გათვალისწინებული რაიმე დებულება, რათა თავიდან იქნას აცილებული ნამსხვრევები გამშვებებში ან დიუკერებში. მაგისტრალური არხის გასწვრივ არის სულ 85 მილის გამშვები ურდულით და 62 გამშვები ფარით. სავსე დაკვირვებები მიუთითებს, რომ ბევრი ჟონავს და არ მუშაობს კონტროლირებად. ამიტომ, ეს კომპონენტი საჭიროებს დეტალურ შეფასებას და შესაბამის გამოსასწორებელ ზომებს. გეგმა არის ორივე ახალი პირდაპირი გამშვების ჩანაცვლება საზომი წერტილებით ან მილსადენებით სრული SCADA კონტროლით. ისინი, რომლებიც ზემოთ არ არის დაფარული, დაილუქება და დაიხურება გაჟონვის შესამცირებლად.

6. შემოთავაზებული პროექტის დახასიათება

71. პროექტი უზრუნველყოფს წყლის სრულ განაწილებას საშუალოდ 5.0 ჰა გამშვების ჩამოკიდებულ ფართობზე 20 ლ/წმ ხარჯით. 7.0 ჰექტარზე დიდი ფართობის ტერიტორიებს ექნება ორმაგი გამშვები 2-ზე 20 ლ/წმ ურდულებით. მილების გამანაწილებელი ქსელი დაფარავს არხის ჩამოკიდებულ ფართობზე არსებულ ყველა ხელმისაწვდომ მიწას. მაგისტრალურ არხს, როგორც წესი, აქვს მაღალი სიმაღლე და შეუძლია 20 მ წნევით უზრუნველყოფა. წნევის შემამცირებელი სარქველები დამონტაჟდება იმ ადგილებში, სადაც წყლის დონე 20 მ-ზე მეტია, ნაკადის გასათანაბრებლად. თუმცა, არსებობს მრავალი ველი ძალიან მცირე სიმაღლის მართვის სისტემით. ამ სიტუაციაში დამონტაჟდება სპეციალური პირდაპირი გამშვები ნაკადის საზომი მოწყობილობებით. ასეთი პირდაპირი გამშვები სულ 43-ია.
72. პროექტი დანერგავს 23-ვე მილსადენის სისტემის სრულ SCADA კონტროლს. ესენი მოიცავს საფილტრავ ბადეს, რათა მილსადენის სისტემაში შემავალი ნებისმიერი ნარჩენი მოშორდეს. ფილტრის შემდეგ იქნება ელექტრონულად მართული სარქველი, რომელსაც აკონტროლებს SCADA სისტემა, შემდეგ კი ელექტრომაგნიტური მრიცხველი SCADA მოცულობის ჩასაწერად.
73. განაწილების სისტემის ძირითადი განახლების გარდა, პროექტის გრძელვადიანი მდგრადობის უზრუნველსაყოფად საჭიროა სხვა გაუმჯობესებაც. ეს მოიცავს ნატანის გამოდევნას სათავე ნაგებობიდან, ნარჩენების მართვას თითოეულ დიუკერზე ნაგავდამჭერი ცხაურებით და საგანგებო სიტუაციებისთვის გამშვები არხებით, ყველა ფოლადის მილსადენის შეცვლას დაბალ წერტილებში გამორეცხვის სისტემით. იმ ადგილებში, სადაც პირუტყვმა სამ ადგილას დააზიანა არხი, არხში ცხოველების აღმოსაფხვრელად იქნება ბეტონის ე.წ. წინაღობები
74. საპროექტო დოკუმენტების თანახმად, რეაბილიტაციის სამუშაოებისთვის ამჟამად არ არის საჭირო კერძო მიწის საკუთრების სრული შეძენა ან გადაცემა. თუმცა, 1.5 მეტრიანი მილსადენის/მაგისტრალური არხის სამშენებლო დერეფანში საჭიროა მუდმივი სერვიტუტის შეზღუდვები და მშენებლობის დროს შეიძლება საჭირო გახდეს დროებითი წვდომა. დროებითი მისასვლელი გზების, ტექნიკის მოძრაობის ან მუდმივი სერვიტუტის დერეფნის გარეთ მშენებლობასთან დაკავშირებული ნებისმიერი ზემოქმედება თავიდან უნდა იქნას აცილებული, სადაც ეს შესაძლებელია და კომპენსირებული იქნება კონტრაქტორის/პროექტის განმახორციელებელი ერთეულის მიერ, თუ ეს დადასტურდება. მილი მიწისქვეშ, დაახლოებით 1.0-1.5მ სიღრმეზე განთავსდება და ექსპლუატაციის ფაზაში „საქართველოს მელიორაციას“ ინსპექტირების, შეკეთების, ექსპლუატაციისა და მოვლა-პატრონობისთვის წვდომის უფლება დასჭირდება.

6.1 დეტალური დიზაინის მოცულობა

75. ზედა არხის სარწყავი სისტემის რეაბილიტაციის დეტალური პროექტის ფარგლებში შედის სარწყავი ფუნქციონირების სრული აღდგენა სათავე ნაგებობიდან ჩამოკიდებული ფართობის ბოლომდე. სათავე ნაგებობაზე, წყალმიმღებში, მაგისტრალურ არხში, ჰიდრავლიკურ ნაგებობებსა და ჩამოკიდებული ფართობის გაფართოებაში დაფიქსირებული ხარვეზების საფუძველზე, საპროექტო სამუშაოებში შედის შემდეგი კომპონენტები:
 - სათავე ნაგებობის ორი ფარისა და ერთი გამრეცხი ფარის შეცვლა.
 - სათავე ნაგებობის პლატფორმის 1.5 მეტრით აწევა წყალდიდობის დროს გადმოდინების თავიდან ასაცილებლად.
 - სალექარის მაგისტრალური არხის სათავე ნაგებობის უშუალოდ ქვემოთ.

- მაგისტრალური არხების დაზიანებული მონაკვეთის რეაბილიტაცია, ნაგავდამჭერი ცხაურები დამონტაჟება ყველა დიუკერის შესასვლელთან.
- ცხოველთა წყლის სასმელი ნაგებობების და არხის გადამკვეთი საფეხმავლო ხიდების პროექტირება.
- არსებული მილსადენების გამშვებებისა და ურდულების გაუმჯობესება.
- მეორე, მესამე რიგის და წყალსადინების პროექტირება და მშენებლობა, დახურული მილსადენების სისტემის სახით.

76. სამუშაოების დეტალური მოცულობა გულისხმობს, რომ მეორე რიგის წყლის ნაკადებიდან წყლის ყველა გამანაწილებელი სისტემა იქნება დახურული მილებით წარმოდგენილი, წნევით, რომელიც შესაფერისია წვეთოვანი და სპრინკლერიანი სარწყავი სისტემებისთვის.

7. გასხვისების ზოლი, მისასვლელი გზები და ზემოქმედების თავიდან აცილების/მინიმიზაციის ზომები

7.1 სამშენებლო ბუფერი და გასხვისების ზოლი

77. სამშენებლო ბუფერი 7.5 მეტრია. ბუფერზე შესაძლოა მოხდეს დროებითი ზეგავლენა რეაბილიტაციის სამუშაოების დროს, რისთვისაც საჭიროა ტექნიკის ერთ მხარეს მინიმალური სიგანით 3.0 მეტრის შეღწევადობის უზრუნველსაყოფა. მოპირდაპირე მხარე შეიძლება გამოყენებულ იქნას ამოთხრილი მასალის დროებითი დასაწყობებისათვის, რისთვისაც ასევე 3.0 მეტრამდე დასჭირდება. 1.5 მეტრიანი მილის თხრილთან ერთად, მთლიანობაში იქმნება 7.5 მეტრიანი სამშენებლო ბუფერი. მაგისტრალური არხისა და მაგისტრალური მილსადენების მუდმივი გავლის უფლების/სერვიტუტის დერეფანი, იგივე გასხვისების ზოლი 1.5 მეტრია, როგორც ეს დადგენილია საქართველოს ურბანიზაციისა და მშენებლობის მინისტრის 2003 წლის 30 ივნისის №19 ბრძანების 19-ე მუხლით და დადასტურებულია პროექტის განმახორციელებელ ჯგუფთან და Yooshin-ის ინჟინრებთან კონსულტაციებით. 1.5 მეტრიანი დერეფანი ამ RAP-ში არ არის აღწერილი, როგორც კერძო მიწის სრული გასხვისება; კერძო ნაკვეთებისთვის ის განიხილება, როგორც მუდმივი სერვიტუტის შეზღუდვა, თუ საბოლოო სამართლებრივი პროცედურა არ მოითხოვს შეძენას. განსაზღვრული დერეფნის გარეთ დროებითი მშენებლობის ზემოქმედება თავიდან უნდა იქნას აცილებული, სადაც ეს შესაძლებელია და, სადაც ეს გარდაუვალია, კომპენსაცია უნდა მოხდეს კონტრაქტორის მიერ ჩანაცვლების ღირებულებით გამოყენებამდე ან დაზიანების დადასტურებისთანავე.

7.2 ზემოქმედების თავიდან აცილების/მინიმიზაციის ზომები

78. სარწყავი სისტემის განლაგების დიზაინის შექმნისას სათანადო ყურადღება იქნა გამახვილებული მიწის შესყიდვისა და იძულებითი განსახლების უარყოფითი ზემოქმედების მინიმიზაციის მიზნით. ძალისხმევა იქნა გაწეული საუკეთესო საინჟინრო გადაწყვეტილებების დანერგვის მიზნით, რათა თავიდან იქნას აცილებული მიწის მასშტაბური შესყიდვა და განსახლება. ქვემოთ მოცემულია მარშრუტის შერჩევის კონკრეტული ზომები.
79. მარშრუტის შერჩევა ეფუძნებოდა ტექნიკურ, გარემოსდაცვით და სოციალურ მოსაზრებებს, მათ შორის მიწის შესყიდვის მინიმიზაციას, მჭიდროდ დასახლებული ტერიტორიების თავიდან აცილებას, გარემოზე ზემოქმედების შემცირებას და საინჟინრო მიზანშეწონილობის ოპტიმიზაციას.
80. ყველა მარშრუტი განთავსებული იყო სასოფლო-სამეურნეო გზების გასწვრივ და რეგისტრირებულ ნაკვეთებს შორის. იმ ადგილებში, სადაც მარშრუტი კვეთდა რეგისტრირებულ ნაკვეთს, განიხილებოდა ალტერნატიული მარშრუტები ამ ნაკვეთების გვერდის ავლით. ისინი გამოვლინდა და განიხილეს ფერმერებთან, MEPA-სთან და დიზაინის ინჟინრებთან.
81. პროექტის დიზაინი ოპტიმიზირებულია არსებული მარშრუტის შესაბამისად და არსებული გზის უფლებების გამოყენებით, რითაც მნიშვნელოვნად შემცირდება ახალი მიწის შესყიდვის საჭიროება და თავიდან აცილებულია ოჯახების ფიზიკური გადაადგილება. დიზაინის შექმნის პროცესში შეფასდა ალტერნატიული მარშრუტები სოციალური ზემოქმედების მინიმიზაციის მიზნით, განსაკუთრებით მიწის შესყიდვასთან და განსახლებასთან (RAP) დაკავშირებული. არსებული დერეფნის დაცვით, პროექტი ზღუდავს კერძო სასოფლო-სამეურნეო მიწებსა და დასახლებებში შეჭრას, რაც უზრუნველყოფს განსახლების რისკების სრულად თავიდან აცილებას ან უმნიშვნელო დონემდე შემცირებას.

82. მარშრუტის შერჩევის პროცესში კონსულტაციები ჩატარდა შესაბამის დაინტერესებულ მხარეებთან. ეს მოიცავდა საკოორდინაციო შეხვედრებს ადგილობრივი ხელისუფლების წარმომადგენლებთან, ტექნიკურ განხილვებს გზის დიზაინისა და საგზაო უსაფრთხოების ექსპერტებთან და კონსულტაციებს სექტორულ სააგენტოებთან. მიზანი იყო იმის უზრუნველყოფა, რომ შერჩეული მარშრუტი ასახავდეს ადგილობრივი განვითარების გეგმებს, საგზაო უსაფრთხოების სტანდარტებს და ადგილმდებარეობისთვის სპეციფიკურ შეზღუდვებს.
83. ამ კონსულტაციების დროს მიღებული გამოხმაურება გათვალისწინებული იქნა მარშრუტის დახვეწისას, განსაკუთრებით დასახლებების სიახლოვის, მისასვლელი გზების, გზაჯვარედინებისა და უსაფრთხოების ზომების თვალსაზრისით.

7.3 სოციალური ზემოქმედების თავიდან აცილება/მინიმიზაცია

84. ამჟამინდელი დიზაინისა და არსებული ინფორმაციის თანახმად, რეაბილიტაციის სამუშაოებმა შესაძლოა დროებითი ზემოქმედება გამოიწვიოს ESS5-ის ფარგლებში. ეს ზემოქმედებები შეიძლება მოიცავდეს კერძო მიწისა და სხვა აქტივების გამოყენების დროებით შეზღუდვებს, მომსახურების გზების რეაბილიტაციას, არაავტორიზებული წყალმომღებების დახურვას და გასხვიების ზოლში არაფორმალური ხელყოფის გაწმენდას. დახურვისთვის შემოთავაზებული არსებული და არაფორმალური გამშვებები განხილული იქნა სოციალური და საარსებო წყაროს პერსპექტივიდან. პროექტისთვის ჩატარებული სავსე შემოწმებისა და კონსულტაციების საფუძველზე, შეფასების დროს არ გამოვლინდა გაუქმებული გამშვებების აქტიური გამოყენება ფერმერების, ოჯახების, პირუტყვის პატრონების ან სხვა წყლის მომხმარებლების მიერ. გასაუქმებელი გამშვებები ან არაოპერირებადია, ტექნიკურად მოძველებულია, არაავტორიზებულია ან არ არის საჭირო განახლებული სარწყავი სისტემის ფარგლებში.
85. პროექტის დიზაინი ითვალისწინებს რეგულირებულ და ტექნიკურად კონტროლირებად წყლის მიწოდებას რეაბილიტირებული სარწყავი ქსელის მეშვეობით. ამიტომ, ამ გამშვებების დახურვა, სავარაუდოდ, არ გამოიწვევს სარწყავ სისტემაზე წვდომის დაკარგვას, საარსებო წყაროს დარღვევას ან წყლის ხელმისაწვდომობის შეზღუდვას რეგისტრირებული ან ფაქტობრივი წყლის მომხმარებლებისთვის. იმ შემთხვევაში, თუ წყალზე მოთხოვნა არსებობს მომსახურების არეალში, უწყვეტი წვდომა უზრუნველყოფილი იქნება განახლებული და ოფიციალურად მართული სარწყავი სისტემის მეშვეობით, მათ შორის, დანიშნული გამშვებები და განაწილების მოწყობა, რომელიც კოორდინირებულია „საქართველოს მელიორაციასთან“.
86. სარწყავი წყლით მომარაგების შეფერხებების თავიდან ასაცილებლად და მინიმიზაციის მიზნით, კონტრაქტორი, შეძლებისდაგვარად, სამშენებლო სამუშაოების დაგეგმვას სარწყავი სეზონის გარეთ ახორციელებს. იმ შემთხვევაში, თუ წყალმომღებების დროებითი დახურვის ან წყლის მიწოდების შეფერხების თავიდან აცილება შეუძლებელია, კონტრაქტორი ამზადებს შესაბამის დროებით შემოვლით არხებს ან ალტერნატიულ წყალმომარაგების მოწყობას, რათა უზრუნველყოს სარწყავ წყალზე უწყვეტი წვდომა და თავიდან აიცილოს სასოფლო-სამეურნეო საქმიანობისა და წყლის მომხმარებლებისთვის შეფერხება.
87. კონსულტაციების დროს, დაზარალებულ თემებსა და წყლის მომხმარებლებს ეცნობათ, რომ სისტემის რეაბილიტაციის ფარგლებში არაავტორიზებული ან ტექნიკურად შეუფერხებელი წყალმომღებები მოიხსნება ან დაიხურება, ხოლო სარწყავი მომსახურება გაუმჯობესებული ქსელის მეშვეობით გაგრძელდება. წყალზე წვდომასთან, გამშვების დახურვასთან, გარდამავალ ღონისძიებებთან ან წვდომის უფლების სავარაუდო დაკარგვასთან დაკავშირებული ნებისმიერი პრეტენზია მოგვარდება პროექტის საჩივრების განხილვის მექანიზმის მეშვეობით. შესაბამისად, RAP-ში დაზუსტდება, რომ არსებული/არაფორმალური გამშვებების დახურვა

შემოწმდა პოტენციური სოციალური შედეგების თვალსაზრისით და რომ არ გამოვლენილა საარსებო წყაროსთან დაკავშირებული დანაკარგი ან კომპენსირებადი შეზღუდვა, იმ პირობით, რომ სარწყავ წყალზე უწყვეტი წვდომა შენარჩუნდება გადაკეთებული სისტემის მეშვეობით.

8. მიწის შესყიდვისა და განსახლების გავლენის მასშტაბი

8.1 განსახლების ზემოქმედების მასშტაბი

88. დადასტურებული მიწის შესყიდვისა და განსახლების ზემოქმედება მოიცავს 16 რეგისტრირებულ მიწის ნაკვეთს (12 კერძო და 4 სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული ნაკვეთი), რომელთა საერთო ზემოქმედების ქვეშ მყოფი ფართობი 2,419.95 მ²-ია. აქედან 2,220.88 მ² კერძო სასოფლო-სამეურნეო მიწაა, ხოლო 199.07 მ² სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული არასასოფლო-სამეურნეო მიწა „საქართველოს რკინიგზის“ დაქვემდებარებაში. ზემოქმედება მუდმივია სარწყავი ინფრასტრუქტურისა და მომავალი ექსპლუატაციისა და მოვლა-პატრონობის წვდომისთვის საჭირო სერვიტუტის/გადაადგილების უფლების შეზღუდვის თვალსაზრისით. კერძო ნაკვეთების შემთხვევაში, საკუთრება რჩება მიწის მესაკუთრეს, ხოლო დატვირთულ ტერიტორიაზე გამოყენება შეზღუდულია სერვიტუტის ხელშეკრულების შესაბამისად. ცხრილი 1 და ცხრილი 2 წარმოადგენენ დაზარალებულ მიწებს საკუთრების, ტიპისა და ზემოქმედების მასშტაბის მიხედვით. სურათი 3 გვიჩვენებს პროექტის განლაგებას და დაზარალებულ მიწის ნაკვეთებს. 7.5 მეტრიანი სამშენებლო ბუფერი დროებითია და არ უნდა ჩაითვალოს მუდმივ მიწად, თუ დამატებითი მუდმივი ზემოქმედება არ დადასტურდება განახლებული DMS-ისა და შეფასების გზით.

ცხრილი 1. ზემოქმედების ქვეშ მოქცეული მიწები საკუთრების ტიპის მიხედვით

#	ქონების ტიპი	ნაკვეთების რ-ბა	ზემოქმედების არეალი კვ.მ
1	სახელმწიფო მიწა	4	199.07
2	კერძო მიწა	12	2,220.88
	სულ:	16	2,419.95

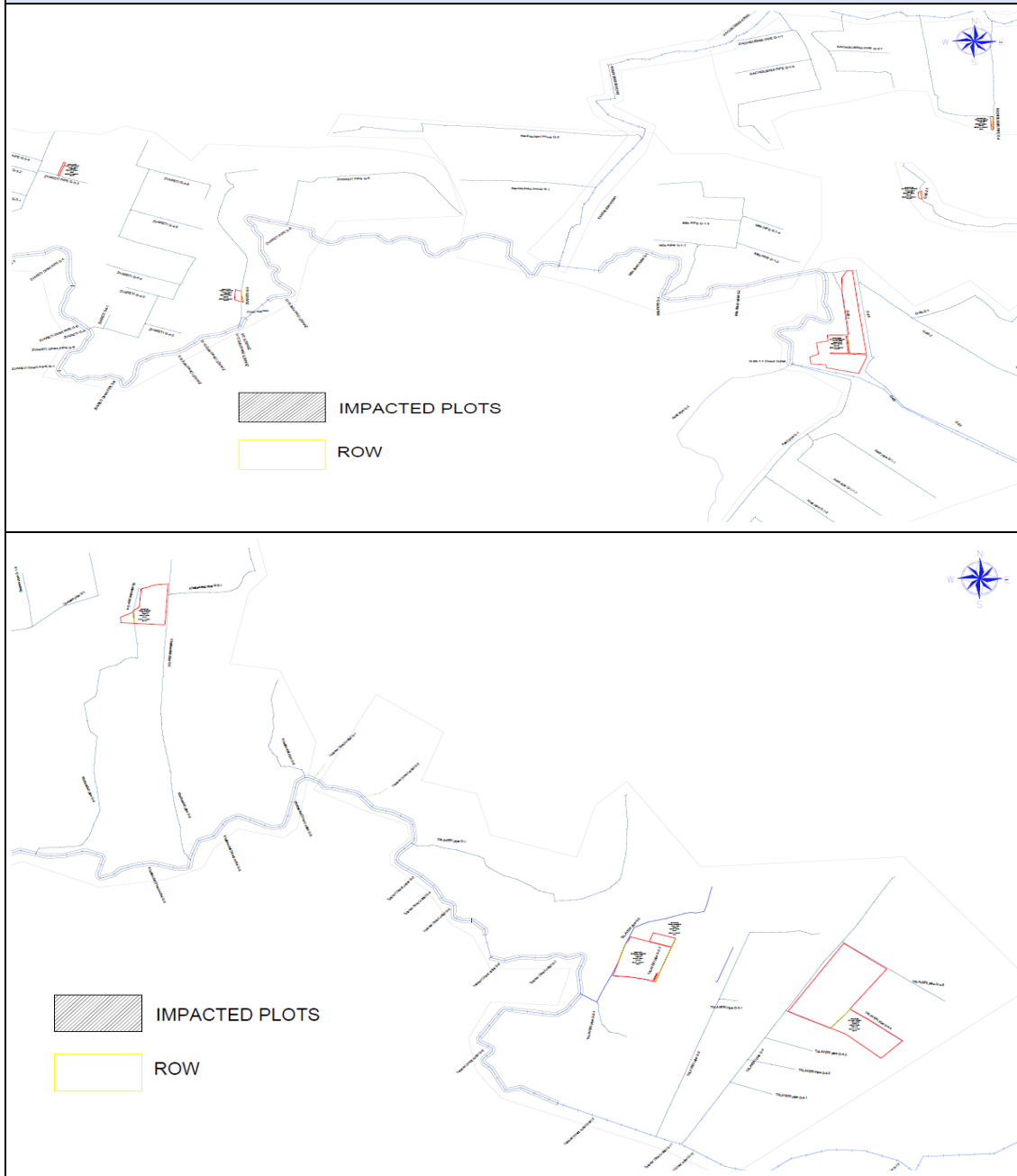
ცხრილი 2. ზემოქმედების ქვეშ არსებული მიწის ნაკვეთების დეტალები

ნაკვეთების ნომერი	პირადობის მოწმობა - AHH-ების/ მფლობელის/ თანამფლობელების	რეგისტრაციის სტატუსი	მიწის დანიშნუ ლება	საერთო ფართობი ნაკვეთი, კვ.მ.	ზემოქმედების ქვეშ არსებულ ი ფართობი , კვ.მ.	ზემოქმედების არეალი %
1	შპს „საქართველოს რკინიგზა“ {N 202886010};	რეგისტრირებუ ლი	არასასოფლო- სამეურნეო	21104.07017	28.99	0.13
2	შპს „საქართველოს რკინიგზა“ {N 202886010}	რეგისტრირებუ ლი	არასასოფლო- სამეურნეო	12752.28217	20.05	0.15

3	აკაკი უგრეხელიძე ID10001005784	რეგისტრირებული	სასოფლო- სამეურნეო	99999.78404	109.36	0.10
4	თორნიკე გავაშელი ID10001056108	რეგისტრირებული	სასოფლო- სამეურნეო	1049.89195	65.93	6.27
5	შპს „საქართველოს რკინიგზა“ N 202886010	რეგისტრირებული	არასასოფლო- სამეურნეო	9710.212177	24.36	0.25
6	შპს „საქართველოს რკინიგზა“ N 202886010	რეგისტრირებული	არასასოფლო- სამეურნეო	6455.662964	125.67	1.94
7	სამირ მამედოვი ID 10001006133	რეგისტრირებული	სასოფლო- სამეურნეო	54500.19137	121.23	0.22
8	ემზარი ცალიანი	რეგისტრირებული	სასოფლო- სამეურნეო	1489.483483	145.51	9.76
9	ალაზხვერდი კერიძე ID 10001013196	რეგისტრირებული	სასოფლო- სამეურნეო	74665.87666	403.31	0.54
10	ელდარი ჰუსეინოვი ID 10001028117	რეგისტრირებული	სასოფლო- სამეურნეო	10000.36149	102.1	1.02
11	აგროინვესტი 146 [N 406057537	რეგისტრირებული	სასოფლო- სამეურნეო	245000.1672	272.49	0.11
12	ეკატერინე ფილაური ID 10001002327	რეგისტრირებული	სასოფლო- სამეურნეო	1004.340517	13.91	1.38
13	თემურ დემურაძე ID 10001016194	რეგისტრირებული	სასოფლო- სამეურნეო	3122.342844	112.94	3.61
14	ალექსანძე ოჩიკიძე ID 10001000001	რეგისტრირებული	სასოფლო- სამეურნეო	3340	87.37	2.61

15	შპს ლასაგო ID 20454019	რეგისტრირებული	სასოფლო-სამეურნეო	17500.2	429.06	2.45
16	იმრან სარდაროვი ID 10001005659	რეგისტრირებული	სასოფლო-სამეურნეო	36500.35	357.67	0.97

რუკა 3. მაგისტრალური არხის საპროექტო განლაგება და ზემოქმედების ქვეშ მოხვედრილი მიწის ნაკვეთები

რუკა 4. ზემოქმედების ქვეშ მოქცეული მიწის ნაკვეთები და საპროექტო არეალი

#	CADCODE	OWNERS	OWNER GROU	LAND_CATEG	Total_Area	Impacted_Area	Pipe name
1	80.06.70.097	Akaki Ugrehelidze {P/N 10001005784};	Physical	Agricultural	99999.784	109.36	G-65-1
2	80.06.70.206	Tornike Gavasheli {P/N 10001056108};	Physical	Agricultural	1049.89195	65.93	G-65-2-1
3	80.05.65.432	Samir Mamedovi {P/N 10001006133};	Physical	Agricultural	54500.1914	121.23	Khatissoteli G-4
4	80.06.69.733	Emzar Tsaliani;	Physical	Agricultural	1489.48348	145.51	rachisubani G-4
5	80.04.64.619	Alakhverdi Kerimovi {P/N 10001013196};	Physical	Agricultural	74665.8767	403.31	Talaveri G-5-2
6	80.04.64.842	Eldar Huseinovi {P/N 10001028117};	Physical	Agricultural	10000.3615	102.1	Talaveri G-5-2
7	80.04.65.006	შპს AGROINVEST 146 {N 406057537};	Judical	Agricultural	245000.167	272.49	Talaveri G-7-4
8	80.06.74.526	Ekaterine Pilauri; {P/N10001002327}	Physical	Agricultural	1004.34052	13.91	zvareti pipe G-2-1
9	80.06.73.373	Temur Demuradze {P/N 10001016194};	Physical	Agricultural	3122.34284	112.94	zvareti pipe G-4
10	80.06.73.437	Aleksandze Ochkhidze {P/N 10001000001};	Physical	Agricultural	3340	87.37	zvareti pipe G-5
11	80.08.62.03	LTD Lasago {N 204540194};	Judical	Agricultural	17500.2	429.06	axali pipe
12	80.08.62.26	Imran Sardarov {P/N 10001005659};	Physical	Agricultural	36500.35	357.67	axali pipe
total						2220.88	
1	80.05.65.015	LTD "Georgian Railway" {N 202886010};	Legal	Non-Agricultural	21104.0702	28.99	chapala G-1-1
2	80.05.65.018	LTD "Georgian Railway" {N 202886010};	Legal	Non-Agricultural	12752.2822	20.05	chapala G-1-1
3	80.05.63.564	LTD "Georgian Railway" {N 202886010};	Legal	Non-Agricultural	9710.21218	24.36	G-65-2-1-1
4	80.05.63.565	LTD "Georgian Railway" {N 202886010};	Legal	Non-Agricultural	6455.66296	125.67	G-65-2-1-1
total						199.07	
Sub Total						2419.95	

89. ზემოქმედების ქვეშ მოქცეული ტერიტორიის საერთო ფართობის 2,419.95 მ²-დან 2,220.88 მ² წარმოადგენს კერძო სასოფლო-სამეურნეო მიწას, რომელიც სერვიტუტის შეზღუდვებით არის დაზარალებული, ხოლო 199.07 მ² წარმოადგენს სახელმწიფო საკუთრებაში არსებულ არასასოფლო-სამეურნეო მიწას შპს „საქართველოს რკინიგზის“ სარგებლობის უფლებით. RAP-ში რეგისტრირებული ზემოქმედებული სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების ტერიტორიები მოიცავს სიმიდს, ხორბალს, კარტოფილს, თუთას და კაკალს. ზემოქმედების ქვეშ მოქცეული მიწის ნაკვეთები რეგისტრირებულია. ზემოქმედებულ ტერიტორიაზე არ არის გამოვლენილი მაღალი ძაბვის გადამცემი ხაზები, კოშკები, საცხოვრებელი ნაგებობები ან კომერციული ნაგებობები. რკინიგზის გადასასვლელთან დაკავშირებული ტექნიკური პირობების ოფიციალური მოთხოვნა გაიგზავნა შპს „საქართველოს რკინიგზაში“ (დანართი 3). სახელმწიფო მიწაზე ხეებისა და კულტურების დანაკარგი, თუ მას მიმდებარე მიწის მომხმარებლები/AP-ები ამუშავებენ, უნდა ანაზღაურდეს ფაქტობრივი ზემოქმედების ქვეშ მოქცეული მომხმარებლებისთვის ამ RAP-ის შესაბამისად.
90. 16 დაზარალებულ ნაკვეთზე ზემოქმედების მასშტაბი შემდეგია: 8 ნაკვეთი ზემოქმედების ქვეშ არის მოქცეული მთლიანი ნაკვეთის ფართობის 1%-ზე ნაკლებით და 8 ნაკვეთი კი 10%-ზე ნაკლებით; არცერთი ნაკვეთი არ მოქცეულა 10%-ზე მეტით.

ცხრილი 3. მიწის ნაკვეთებზე ზემოქმედების მასშტაბი (სახელმწიფო და კერძო მიწები)

მიწის ნაკვეთების რაოდენობა	სახელმწიფო	კერძო	% ზემოქმედება < 1	% ზემოქმედება < 1 и > 10	% ზემოქმედება > 10
16	4	12	8	8	0

ცხრილი 4. სახელმწიფო მიწებზე ზემოქმედების მასშტაბი

ნაკვეთი	AHH-ების/მფლობელები ს/თანამფლობელები ID	რეგისტრაციის სტატუსი	მიწის დანიშნულება	ნაკვეთის საერთო ფართობი, კვ.მ.	ზემოქმედების ქვემოთ მოქცეული ფართობი, კვ.მ	ზემოქმედების არეალი %
1	შპს „საქართველოს რკინიგზა“ {N 202886010}	რეგისტრირებული	არასასოფლო-სამეურნეო	21104.07017	28.99	0.13
2	შპს „საქართველოს რკინიგზა“ {N 202886010}	რეგისტრირებული	არასასოფლო-სამეურნეო	12752.28217	20.05	0.15
3	შპს „საქართველოს რკინიგზა“ {N 202886010}	რეგისტრირებული	არასასოფლო-სამეურნეო	9710.212177	24.36	0.25
4	შპს „საქართველოს რკინიგზა“ {N 202886010}	რეგისტრირებული	არასასოფლო-სამეურნეო	6455.662964	125.67	1.94

ცხრილი 5. კერძო მიწის ნაკვეთებზე ზემოქმედების მასშტაბი

ნაკვეთი	AHH-ების/მფლობელები ს/თანამფლობელები ID	რეგისტრაციის სტატუსი	მიწის დანიშნულება	ნაკვეთის საერთო ფართობი, კვ.მ.	ზემოქმედების ქვემოთ მოქცეული ფართობი, კვ.მ	ზემოქმედების არეალი %
1	აკაკი უგრეხელიძე	რეგისტრირებული	სასოფლო-სამეურნეო	99999.78404	109.36	0.10

	ID100010057 84					
2	თორნიკე გავაშელი ID10001056108	რეგისტრირებული	სასოფლო-სამეურნეო	1049.89195	65.93	6.27
3	სამირ მამედოვი ID 10001006133	რეგისტრირებული	სასოფლო-სამეურნეო	54500.19137	121.23	0.22
4	ემზარ წალიანი	რეგისტრირებული	სასოფლო-სამეურნეო	1489.483483	145.51	9.76
5	ალახვერდი ქერიმოვი ID 10001013196	რეგისტრირებული	სასოფლო-სამეურნეო	74665.87666	403.31	0.54
6	ელდარ ჰუსეინოვი ID 10001028117	რეგისტრირებული	სასოფლო-სამეურნეო	10000.36149	102.1	1.02
7	აგროინვესტი 146 [N 406057537	რეგისტრირებული	სასოფლო-სამეურნეო	245000.1672	272.49	0.11
8	ეკატერინე ფილაური ID 10001002327	რეგისტრირებული	სასოფლო-სამეურნეო	1004.340517	13.91	1.38
9	თემურ დემურაძე ID 10001016194	რეგისტრირებული	სასოფლო-სამეურნეო სასოფლო-სამეურნეო	3122.342844	112.94	3.61
10	ალექსანდრე ოჩხიკიძე ID 10001000001	რეგისტრირებული	სასოფლო-სამეურნეო	3340	87.37	2.61
11	შპს ლასაგო ID 20454019	რეგისტრირებული	სასოფლო-სამეურნეო	17500.2	429.06	2.45
12	იმრან სარდაროვი ID 10001005659	რეგისტრირებული	სასოფლო-სამეურნეო	36500.35	357.67	0.97

91. ზემოქმედების მასშტაბი ყველა 16 დაზარალებულ მიწის ნაკვეთზე შეზღუდულია. კერძო მიწის ნაკვეთებისთვის ზემოქმედების წილი მერყეობს 0.10%-დან 9.76%-მდე. სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული „საქართველოს რკინიგზის“ ნაკვეთებზე გავლენას ახდენს მხოლოდ პროექტისთვის საჭირო მცირე მონაკვეთები. მიწის ნაკვეთებზე დეტალური ზემოქმედება

წარმოდგენილია ცხრილში 2, ხოლო ცხრილები 3–5 აჯამებს ზემოქმედების მასშტაბს საკუთრების ტიპის მიხედვით.

ცხრილი 6. ზემოქმედება ხეებზე

#	ტიპი	კვ.მ.	რ-ბა	ასაკი	AHH-ების რაოდენობა
1	თუთა	429.06	27	30+	1
2	კაკალი		3		
სულ:		429.06	30	30+	1

ცხრილი 7. ყველა სახის ზემოქმედების შეჯამება

ჯამი	No.	შენიშვნები
მუდმივი სერვიტუტის შეზღუდვით დაზარალებული კერძო მიწა	2220.88	კვ.მ.
პროექტის გამოყენების/სერვიტუტის უფლების პროცედურით დაზარალებული სახელმწიფო მიწა	199.07	საქართველოს რკინიგზა
დაზარალებული მიწის საერთო რაოდენობა	2,419.95	კვ.მ.
მათ შორის:		
სასოფლო-სამეურნეო მიწის ნაკვეთი	6	ერთწლიანი კულტურები
სასოფლო-სამეურნეო მიწის ნაკვეთი	1	მრავალწლიანი კულტურები
დაზარალებული მიწის ნაკვეთების საერთო რაოდენობა	16	მათ შორის 4 სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული და 12 კერძო ნაკვეთი

92. ყველა დაზარალებული კერძო მიწის ნაკვეთი სასოფლო-სამეურნეო/სახნავ-სათესია. მიწის მესაკუთრეები ძირითადად ამ ნაკვეთებს სასოფლო-სამეურნეო საქმიანობისთვის იყენებენ, მათ შორის ერთწლიანი კულტურებისთვის. კერძო მიწაზე ზემოქმედება არის გამოყენების ნაწილობრივი, მაგრამ მუდმივი შეზღუდვა სერვიტუტის მეშვეობით. დაზარალებული მიწის ნაკვეთები მშენებლობის დროს ხელმისაწვდომი იქნება პროექტის განმახორციელებელი ერთეულისთვის/კონტრაქტორისთვის და ექსპლუატაციისა და მოვლა-პატრონობის დროს საქართველოს მელიორაციისთვის. ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირები შეინარჩუნებენ საკუთრების/მფლობელობის უფლებებს; თუმცა, მათი მიერ დატვირთული ტერიტორიის მომავალი გამოყენება შეზღუდული იქნება სერვიტუტის ხელშეკრულების შესაბამისად.
93. სერვიტუტის ფარგლებში დაშვებული გამოყენება მოიცავს არაღრმა ფესვგადგმული ერთწლიანი კულტურების გამოყენებას და სხვა სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულებას, რომელიც არ აზიანებს მილსადენს, ჰიდრავლიკურ ნაგებობებს, წვდომის მოთხოვნებს ან სარწყავი სისტემის უსაფრთხოებას. აკრძალული გამოყენება მოიცავს შენობების ან მუდმივი ნაგებობების მშენებლობას, მილსადენის დერეფნის ზემოთ ღრმა ფესვგადგმული ან მაღალი ხეების/მრავალწლიანი მცენარეების დარგვას, გათხრებს ან მიწის სამუშაოებს, რომლებმაც

შეიძლება დააზიანოს მილსადენი და ნებისმიერი საკმევანი, რომელიც ხელს უშლის საქართველოს მელიორაციის წვდომას ექსპლუატაციისა და მოვლა-პატრონობისთვის. დანართ 4-ში მოცემული სერვიტუტის ხელშეკრულების ნიმუში უნდა წაიკითხოთ ამ განმარტებასთან ერთად.

94. კვადრატულ მეტრზე ერთჯერადი სერვიტუტის კომპენსაცია განისაზღვრება მიწის საბაზრო ღირებულებისა და სერვიტუტით გამოწვეული მუდმივი გამოყენების დაკარგვის პროპორციის საფუძველზე. ეს კომპენსაცია ცალკეა ერთწლიანი კულტურების, მრავალწლიანი ხეების და ნებისმიერი დადასტურებული მშენებლობის შედეგად მიყენებული ზიანის კომპენსაციისგან. თუ მომავალში ტექნიკური მომსახურების ხელმისაწვდომობა გამოიწვევს კულტურების, ხის, ღობის, ნაგებობის ან სხვა აქტივების დამატებით დაზიანებას, რომელიც ჯერ არ არის კომპენსირებული მუდმივი სერვიტუტის შეზღუდვით, „საქართველოს მელიორაცია/PIU“ აღრიცხავს და აანაზღაურებს ასეთ ზიანს ჩანაცვლების ღირებულებით ESS5-ის შესაბამისად.
95. ამ RAP-ისთვის, შეფასება ვრცელდება დაზარალებული კერძო სასოფლო-სამეურნეო მიწის საბაზრო ღირებულების 30%-იან გაუფასურების კოეფიციენტზე, რადგან საკუთრება რჩება PAP-ს და დაბალი ზემოქმედების მქონე სასოფლო-სამეურნეო გამოყენება შეიძლება გაგრძელდეს. ეს დაშვება ძალაშია მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ სერვიტუტი იძლევა პროდუქტიული გამოყენების გაგრძელების საშუალებას. თუ კონკრეტული დაზარალებული ტერიტორია მოგვიანებით აღმოჩნდება სოფლის მეურნეობისთვის გამოუსადეგარი ან უნდა იყოს შეძენილი მთლიანად, შეფასება და ბიუჯეტი უნდა განახლდეს სრული ჩანაცვლების ღირებულებით და დამტკიცდეს სამოქალაქო სამუშაოების დაწყებამდე.
96. მიწის შეძენასთან ან სერვიტუტის რეგისტრაციასთან დაკავშირებული ნებისმიერი გადასახადი, რეგისტრაციის ხარჯები, ნოტარიუსის ხარჯები ან სხვა ტრანზაქციული ხარჯები უნდა იქნას განხილული ისე, რომ PAP-მა მიიღოს WB ESS5-ის შესაბამისად მოთხოვნილი სრული კომპენსაციის უფლება. ხელმოწერამდე, თითოეულ PAP-ს უნდა მიეწოდოს მკაფიო ახსნა სერვიტუტის არეალის, ხანგრძლივობის, დაშვებული და აკრძალული სამომავლო გამოყენების, კომპენსაციის გაანგარიშების, გადასახადის/ტრანზაქციის ხარჯების დამუშავების, სამომავლო ტექნიკური მომსახურების წვდომის წესების და საჩივრების მექანიზმის შესახებ.

9. სოციალურ-ეკონომიკური ინფორმაცია

9.1 სოციალურ-ეკონომიკური კვლევა (SES)

97. ამ RAP-ის პროექტის მომზადებისას, თებერვლიდან აპრილამდე, პროექტის არეალში ჩატარდა სოციალურ-ეკონომიკური კვლევა (SES), მათ შორის, ნიმუშის სოციალურ-ეკონომიკური კვლევა, ადგილობრივ თემსა და მიწის შესყიდვისა და განსახლების პროექტის (LAR) ზემოქმედების ქვეშ მყოფ პირებს შორის. იგი იძლევა საცხოვრებელი თემისა და AP-ების ძირითადი სოციალურ-ეკონომიკური მახასიათებლების ანალიზს, მათ შორის შემდეგს:

- ადგილობრივი თემის სოციალური და ეკონომიკური მახასიათებლები, მათ შორის დემოგრაფიული და გენდერულად დაყოფილი მონაცემები ასაკისა და განათლების დონის მიხედვით.
- ინფორმაცია დაუცველი ჯგუფების შესახებ, რომელთათვისაც დამატებითი დახმარება შეიძლება გაიცეს RAP-ში დანაკარგების კომპენსაციის გარდა;
- საბაზისო ინფორმაცია ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირებისა და ადგილობრივი თემის საარსებო წყაროების, ფორმალური და არაფორმალური სამუშაოებიდან მიღებული შემოსავლის წყაროების, ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირებისა და ადგილობრივი თემის ყოველთვიური შემოსავლებისა და ყოველთვიური ხარჯების დონის შესახებ.
- ადგილობრივი თემისა და ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირების წევრების პროფესიები და მათი პირველადი და მეორადი შემოსავლის წყაროები.
- ადგილობრივი თემის ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირების ცხოვრების დონე, მათ შორის მათი საცხოვრებელი პირობები, წყალზე, ელექტროენერგიაზე, განათლებასა და ჯანდაცვის დაწესებულებებზე წვდომა).

4. სოციალურ-ეკონომიკური კვლევა და ანალიზი ჩატარდა პროექტის არეალში არსებული შვიდი დასახლებული პუნქტიდან ზემოქმედების ქვეშ მყოფ პირებს (APs) შორის (ცხრილი 8).

ცხრილი 8. გამოკითხულთა საერთო რაოდენობა აპრილი დასახლებებში და ადგილობრივ თემში

პროვინცია	მუნიციპალიტეტი	ქალაქი/სოფელი	რ-ბა
ქვემო ქართლი	ბოლნისი	ბოლნისი	1
ქვემო ქართლი	ბოლნისი	ხვარეთი	3
ქვემო ქართლი	ბოლნისი	რაჭისუბანი	1
ქვემო ქართლი	ბოლნისი	ამტრედო	1
ქვემო ქართლი	ბოლნისი	კავშანი	2
ქვემო ქართლი	ბოლნისი	არატი	6

ქვემო ქართლი	ბოლნისი	ხატისოფელი	10
		სულ	24

98. ასაკობრივი ჯგუფების მიხედვით, გამოკითხული ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირების შესაბამისი 16 (66.7%) უფროსი 60 წელზე მეტი ასაკისაა, ხოლო 5 (20.8%) 36-50 ასაკობრივ ჯგუფს მიეკუთვნება, ხოლო 3 (12.5%) 51-დან 60 წლამდე ასაკისაა. გამოკითხული 24 ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირიდან 9 (37.5%) 60 წელზე მეტი ასაკისაა, კიდევ 9 (37.5%) 36-50 ასაკობრივ ჯგუფს მიეკუთვნება, 5 (20.8%) 51-დან 60 წლამდე ასაკისაა, ხოლო 1 (4.2%) 21-35 ასაკობრივ ჯგუფს მიეკუთვნება (ცხრილი 9).

ცხრილი 9. გამოკითხული ხელმძღვანელებისა და ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირების ასაკი

ასაკობრივი ჯგუფები	AP-ების ხ-ის რ-ბა	%	ასაკობრივი ჯგუფები ასაკი	AP-ების რ- ბა	APs %
Up to 20	0	0	Up to 20	0	0
21-35	0	0	21-35	1	4.2
36-50	5	20.8	36-50	9	37.5
51-60	3	12.5	51-60	5	20.8
> 60	16	66.7	> 60	9	37.5
სულ	24	100.0	Total	24	100

99. სქესის მიხედვით, 24 ოჯახის უფროსიდან 20 (83.3%) მამაკაცია და 4 (16.7%) - ქალი. გამოკითხული 24 ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირიდან 14 (58.3%) მამაკაცია და 10 (41.7%) - ქალი. ეთნიკური კუთვნილების მიხედვით, გამოკითხულ ზემოქმედების ქვეშ მყოფ პირებს შორის არიან 15 ქართველი (62.5%) და 9 აზერბაიჯანელი (37.5%) (ცხრილი 10-ცხრილი 18).

ცხრილი 10. AP-ების ხელმძღვანელების სქესი

APS-ის ხელმძღვანელის სქესი	No. of APs	%
მამრობითი	20	83.3
მდედრობითი	4	16.7
სულ	24	100.0

ცხრილი 11. სქესი APs

სქესი APS	No. of APs	%
მამრობითი	14	58.3
მდედრობითი	10	41.7
სულ	24	100.0

ცხრილი 12. ეთნიკურობა APs

	No. of APs	%
ქართველი	15	62.5
აზერბაიჯანელი	9	37.5

100. გამოკითხული ოჯახის უფროსიდან 17 მამაკაცი (85.0%) დაქორწინებულია, ხოლო 3 მამაკაცი (15.0%) და 4 ქალი (100.0%) დაქვრივებულია. გამოკითხული 24 ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირიდან 11 მამაკაცი და 10 ქალია დაქორწინებული, 1 მამაკაცი დაქვრივებულია, ხოლო 2 მამაკაცი დაუქორწინებელია (ცხრილი 13–ცხრილი 14).

ცხრილი 13. ოჯახური მდგომარეობა APs

Aps	No. of APs			
	მამრობითი	%	მდედრობითი	%
დაქორწინებული	17	85	0	0
განქორწინებული	0	0	0	0
ქვრივი	3	15	4	100
დაუქორწინებელი	0	0	0	0
სულ	20	100	4	100

ცხრილი 14. ოჯახური მდგომარეობა APS

	No. of APs			
	მამრობითი	%	მდედრობითი	%
დაქორწინებული	11	78.6	10	100
განქორწინებული	0	0	0	0
ქვრივი	1	7.1	0	0
დაუქორწინებელი	2	14.3	0	0
სულ	14	100	10	100

101. განათლების თვალსაზრისით, გამოკითხული AP-ების უმრავლესობას, 19-ს (79.2%), აქვს საშუალო განათლება, ხოლო 3-ს (12.5%) - ტექნიკური განათლება, ხოლო 2-ს (8.3%) - უმაღლესი განათლება (ცხრილი 15).

ცხრილი 15. განათლება

განათლება	APs	
	No.	%
სკოლამდელი	0	0
დაწყებითი	0	0
საშუალო	19	79.2
ტექნიკური	3	12.5
უმაღლესი	2	8.3
სულ		100

102. ყველა გამოკითხულმა ზემოქმედების ქვეშ მყოფმა პირმა სოფლის მეურნეობა შემოსავლის წყაროდ დაასახელა. გამოკითხული 24 ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირიდან 20-მა (83.3%) სოფლის მეურნეობა თავის ძირითად საქმიანობად დაასახელა, ხოლო 4-მა (16.7%) სოფლის მეურნეობიდან და კერძო სექტორიდან მიღებული შემოსავლის ერთობლივი წყაროები დაასახელა. ერთი და იგივე ზემოქმედების ქვეშ მყოფ პირებს შეიძლება ჰქონდეთ ერთი ან მეტი შემოსავლის წყარო (ცხრილი 16).

ცხრილი 16. დასაქმება

დასაქმება	Of Aps	
	No.	%
საჯარო მოხელე	0	0
კერძო სექტორი	4	16.7
სოფლის მეურნეობა	24	100
პენსიონერი	5	20.8
ნათესავებისგან დახმარება	0	0
დროებითი დასაქმება	0	0

103. მოძრავ ქონებასთან დაკავშირებით, ყველა გამოკითხულმა რესპონდენტმა (100%) განაცხადა, რომ აქვს ტელევიზორი, მაცივარი და სარეცხი მანქანა. გარდა ამისა, 23-მა (95.8%) განაცხადა, რომ აქვს მობილური ტელეფონი და ინტერნეტი, ხოლო 18-მა (75.0%) ფლობს ავტომობილს. მხოლოდ 3 რესპონდენტმა (12.5%) განაცხადა, რომ აქვს კომპიუტერი. არცერთ რესპონდენტს არ დაუსახელებია ფიქსირებული ტელეფონის, რადიოს ან მოტოციკლის ქონა (ცხრილი 17).

ცხრილი 17. მოძრავი ქონება

ნივთები	No. of APs	%
ტელევიზორი	24	100
ფიქსირებული ტელეფონი	0	0
მობილური	23	95.8
ინტერნეტი	23	95.8
რადიო	0	0
კომპიუტერი	3	12.5
სარეცხი მანქანა	24	100
მაცივარი	24	100
მოტოციკლი	0	0
მანქანა	18	75

104. თვითმოწოდებული მონაცემების საფუძველზე, გამოკითხული 24 ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირიდან 10-ს (41.7%) საშუალო ყოველთვიური შემოსავალი 800-დან 1500 ლარამდე მერყეობს, მაშინ როდესაც 11-მა (45.8%) განაცხადა 1500 ლარზე მეტი შემოსავლის შესახებ, ხოლო 3-მა (12.5%) - 800 ლარზე ნაკლები შემოსავლის შესახებ (ცხრილი 18). შემოსავლის წყაროები ძირითადად მოიცავს სოფლის მეურნეობას, კერძო სექტორში დასაქმებას და მეცხოველეობასა და მეფრინველეობას.

ცხრილი 18. თვითმოწოდებული ყოველთვიური შემოსავალი

ყოველ თვიური შემოსავალი (GEL)	No. of APs	%
0-300	0	0
300-800	3	12.5
800-1500	10	41.7
1500 და მეტი	11	45.8
Total	24	100

105. თვითმოწოდებული მონაცემების საფუძველზე, გამოკითხული ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირების საშუალო თვიური ხარჯი შეადგენს 908 ლარს საკვებზე, 317 ლარს ტანსაცმელზე, 181 ლარს კომუნალურ მომსახურებაზე, 201 ლარს ჯანდაცვაზე, 208 ლარს განათლებაზე, 106 ლარს ტრანსპორტზე და 35 ლარს ინტერნეტზე. საშუალო თვიური ხარჯი შეადგენს 1,956 ლარს (ცხრილი 19).

ცხრილი 19. ოჯახის საშუალო ყოველთვიური ხარჯების თვითშეფასება

ხარჯების სტრუქტურა	Average GEL
საკვები	908
ტანსაცმელი	317
კომუნალური ხარჯები	181
ჯანდაცვა	201
განათლება	208
ტრანსპორტი	106
ინტერნეტი	35
სულ	1,956

106. გამოკითხული 24-ვე ზემოქმედების ქვეშ მყოფმა პირმა განაცხადა, რომ ჰქონდათ სასოფლო-სამეურნეო მიწის ნაკვეთები. მათგან 23-მა (95.8%) განაცხადა, რომ ნაკვეთები არ ჰქონდათ ნაგებობები, ხოლო 1-მა (4.2%) განაცხადა ნაკვეთზე მცირე ზომის დამცავი ნაგებობის არსებობის შესახებ (ცხრილი 20).

ცხრილი 20. ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირების მიწის საკუთრება / სასოფლო-სამეურნეო მიწები

No. of APs	სასოფლო-სამეურნეო მიწები	ნაგებობების გარეშე	ნაგებობებით
24	24 (100 %)	23 (95.8%)	1 (4.2%)

107. ყველა გამოკითხულმა ზემოქმედების ქვეშ მყოფმა პირმა განაცხადა, რომ საკუთარ სახლებში ცხოვრობდა. არცერთმა გამოკითხულმა ზემოქმედების ქვეშ მყოფმა პირმა არ განაცხადა, რომ ნაქირავე სახლებში ან სხვის საკუთრებაში არსებულ სახლებში, მათ შორის ნათესავების საკუთრებაში არსებულ სახლებში ცხოვრობდა (ცხრილი 21).

ცხრილი 21. ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირების საცხოვრებელი

აღწერა	No. of Aps	%
საკუთარ სახლში ცხოვრება	24	100
საკუთარ ბინაში ცხოვრება	0	0
ნაქირავე სახლში/ბინაში ცხოვრება	0	0
ვინმესთან/ბინაში ცხოვრება (ნათესავებთან, მეგობრებთან)	0	0

108. გამოკითხული 24 ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირიდან 14-მა (58.3%) განაცხადა, რომ ჰყავდათ პირუტყვი და ფრინველი, მათ შორის ძროხები, თხები და ქათმები (ცხრილი 22).

ცხრილი 22. ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირების შინაური ცხოველები და ფრინველები

ტიპები	შინაური ცხოველები	No. of APs	% of APs
ძროხა	22	10	41.7
ცხვარი	0	0	0
თხა	2	1	4.2
ღორი	4	2	50
ცხენი	0	0	0
ვირი	0	0	0
ქათამი	109	12	50

109. გამოკითხული 24 ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირიდან 8-მა (33.3%) განაცხადა, რომ ჰქონდა გადაუხდელი სესხები, ხოლო 16-მა (66.7%) განაცხადა, რომ არ ჰქონდა სესხი (ცხრილი 23).

ცხრილი 23. AP-ების გადაუხდელი სესხები

AP-ების რ-ბა	სესხი	სესხის გარეშე
24	8 (33.3%)	16 (66.7)

110. გამოკითხულ 24 ზემოქმედების ქვეშ მყოფ პირს, როგორც აღნიშნულია, აქვს ელექტროენერგიასა და გაზზე წვდომა. (ცხრილი 24).

ცხრილი 24. ენერგო რესურსები

რ-ბა AP	ელექტრო ენერგია	ბუნებრივი აირი	გაზის ცილინდრი	ხე-ტყე	სხვა
24 (100%)	24	24	0	0	0

111. გამოკითხულმა ზემოქმედების ქვეშ მყოფმა პირებმა განაცხადეს, რომ მათ კარგი საგზაო კავშირი და ახლომდებარე სოციალურ და სამედიცინო სერვისებზე წვდომა აქვთ. კვლევის შედეგების მიხედვით, რაჭისუბანში ხელმისაწვდომია ადგილობრივი პოლიკლინიკა/ამბულატორიული სერვისი, ხოლო ხატისოფელში ასევე ჩამოთვლილია ამბულატორიული კლინიკა. გამოკითხული ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირების მიერ გამოყენებული საავადმყოფოები მდებარეობს ბოლნისში, დაახლოებით 2 კმ-დან 7 კმ-მდე მანძილზე, ხოლო სკოლები დაახლოებით 1 კმ-დან 7 კმ-მდე მანძილზე, რესპონდენტის მდებარეობიდან გამომდინარე (ცხრილი 25).

ცხრილი 25. მანძილი საგანმანათლებლო, სამედიცინო და კომუნალურ დაწესებულებებამდე (კმ)

No. Of APs	ადგილობრივი პოლიტიკა	ადგილობრივი ჰოსპიტალი	რაიონული ან ქალაქის საავადმყოფო	საბავშვო ბაღი	სკოლა	უმაღლესი სკოლა	ადგილობრივი გზა	ცენტრალური მაგისტრალი
24	1	0	2-7	1-5	1-5	7	0	0 - 5

112. ამ კითხვაზე პასუხის გაცემის შედეგად გამოკითხულმა 24-ვე ზემოქმედების ქვეშ მყოფმა პირმა პროექტის მიმართ დადებითი აღქმა და მოლოდინები გამოთქვა (ცხრილი 26).

ცხრილი 26. პროექტის სავარაუდო უპირატესობები და ნაკლოვანებები

AP-ების რაოდენობა	ძალიან უარყოფითი	უარყოფითი	არც დადებითი და არც უარყოფითი	დადებითი
24	0	0	0	24

113. სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობის კვლევის შედეგები მიუთითებს, რომ გამოკითხულ ადგილობრივ თემებს შორის, მათ შორის ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირებიდან, მიმდინარე RAP-ის მომზადების დროს არცერთი ოჯახი არ დადასტურდა, როგორც რეგისტრირებული ღარიბი ან სიღარიბის ზღვარს ქვემოთ მყოფი, არსებული კვლევის ინფორმაციის საფუძველზე. თუმცა, იმის გამო, რომ სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობა ასევე აღრიცხავს პოტენციურ დაუცველობის ინდიკატორებს გამოკითხულ უფრო ფართო ჯგუფში (მათ შორის ხანდაზმული ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირები, პენსიონერები და ქალების მიერ ხელმძღვანელობით მყოფი ოჯახები), პროექტის განმახორციელებელი ერთეული/სოციალური მარეგულირებელი ორგანო კომპენსაციის გადახდამდე გადაამოწმებს თითოეული უშუალოდ დაზარალებული ზემოქმედების ქვეშ მყოფი კულტურებისა და ხეების კომპენსაციის გამოყენებით.
114. სარეაბილიტაციო სამუშაოები, სავარაუდოდ, გავლენას არ მოახდენს ფორმალურ დასაქმებაზე, ბიზნესზე ან სასოფლო-სამეურნეო მოიჯარეებზე. იდენტიფიცირებული კერძო მიწაზე ზემოქმედება მოიცავს ნაწილობრივ, მაგრამ მუდმივ შეზღუდვებს საჭირო სამშენებლო ზოლის ფარგლებში, დაზარალებულ კულტურებსა და ხეებთან ერთად. არაფორმალურ მომხმარებლებს, თუ ისინი იდენტიფიცირებულია სამუშაოებამდე, უნდა მიეცეთ მინიმუმ 60 დღით ადრე შეტყობინება მოსავლის აღების შესახებ; თუ მოსავლის აღება შეუძლებელია პროექტის გრაფიკის გამო, მოსავლის დანაკარგი ანაზღაურდება ჩანაცვლების ღირებულებით. მიწის მესაკუთრეები მიიღებენ კომპენსაციას სერვიტუტის შეზღუდვისთვის, შესაბამისი კულტურების, ხეების და დადასტურებული ზიანის კომპენსაციის გარდა.
115. გენდერთან დაკავშირებული ზემოქმედების თვალსაზრისით, სოციალურ-ეკონომიკური და სოციალური დაცვის სამსახურმა გამოკვლეული პროექტის არეალში გამოავლინა ქალი ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირები და ქალების მიერ სათავეში მყოფი ოჯახები. RAP-ის განხორციელების პროცესი უზრუნველყოფს, რომ ქალი მესაკუთრეები, თანამესაკუთრეები და მეუღლეები, შესაბამის შემთხვევაში, პირდაპირ იყვნენ ინფორმირებულნი და მოწვეულნი კონსულტაციებზე, გამჟღავნებაზე, სერვიტუტის ხელმოწერასა და კომპენსაციის გადახდის შეხვედრებზე. კომპენსაცია გადაეცემა კანონიერ მფლობელს/თანამესაკუთრეს, ან ერთობლივად, სადაც ამას მოითხოვს საკუთრების სტატუსი და მოქმედი კანონმდებლობა.

პროექტის განმახორციელებელი ერთეული/SSC აღრიცხავს ქალების მონაწილეობას კონსულტაციებში, კომპენსაციის მიღებაში, საჩივრებსა და კმაყოფილების მონიტორინგში გენდერულად დაყოფილი ინდიკატორების გამოყენებით.

116. ქალი ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირები და ქალების მიერ ხელმძღვანელობით მყოფი ოჯახები კვლავაც მიიღებენ პროექტის შესახებ ინფორმაციას, იურიდიულ/რეგისტრაციულ დახმარებას, GRM არხებს და კომპენსაციის პროცედურებს, როგორც მამაკაცების მიერ ხელმძღვანელობით ოჯახებს. მობილობის, წიგნიერების, ენობრივი ან დოკუმენტაციის ბარიერების გამოვლენის შემთხვევაში, პროექტის განმახორციელებელი ერთეული/SSC უზრუნველყოფს მიზნობრივ მხარდაჭერას, მათ შორის უფლებების ინდივიდუალურ ახსნას და თანხლებას რეგისტრაციის ან ხელმოწერის პროცედურების დროს, მოთხოვნის შემთხვევაში.
117. მიმდინარე სოციალური დაცვისა და არსებული ინფორმაციის საფუძველზე, ბიუჯეტში არ არის გათვალისწინებული დაუცველობის შემწეობა, რადგან არცერთი უშუალოდ დაზარალებული ოჯახის წევრი ჯერ არ არის დადასტურებული, როგორც RAP-ის დაუცველობის კრიტერიუმების შესაბამისი. ეს დასკვნა უნდა გადამოწმდეს კომპენსაციის გადახდამდე. თუ რომელიმე უშუალოდ დაზარალებული ოჯახის წევრი დადასტურდება, როგორც დაუცველი, RAP-ის ბიუჯეტი და განხორციელების ჩანაწერები უნდა განახლდეს და შესაბამისი შემწეობა და დახმარების ზომები უნდა იქნას გათვალისწინებული დაზარალებულ ტერიტორიაზე სამშენებლო სამუშაოების დაწყებამდე.

10. პოლიტიკა, სამართლებრივი და ადმინისტრაციული ჩარჩო

10.1 ინსტიტუციური პასუხისმგებლობები

118. სოციალურ-გარემოსდაცვითი და განსახლებასთან დაკავშირებული ნებისმიერი ზემოქმედების თავიდან აცილების, მინიმიზაციის, სკრინინგის, შერბილებისა და კომპენსაციის პასუხისმგებლობას აიღებს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო (MEPA). MEPA ჩაატარებს სკრინინგისა და განსახლების ღონისძიებებს, რათა შეამციროს ნებისმიერი ზემოქმედება, რომელიც დაკავშირებულია ფერმერთან და აგრობიზნესის ოპერაციებთან ან საარსებო წყაროსთან და აქტივებთან, პროექტის ზემოქმედების ქვეშ მყოფ პირებთან სამოქალაქო სამუშაოების დროს. ასეთი ზემოქმედება მოიცავს, მაგრამ არ შემოიფარგლება მხოლოდ, კერძო მიწაზე დროებით ზემოქმედებას; სამშენებლო სამუშაოების დროს დარღვევას, რომელიც დაკავშირებულია შემოსავლის დაკარგვასთან და მის გარეშე; პროდუქტიული აქტივებისა და შესაძლებლობების დაკარგვას; კერძო მიწის ნაკვეთების გარკვეული ნაწილის შეძენას აქტივების დაკარგვის გარეშე ან მასთან დაკავშირებული დაკარგვით; სტრუქტურული დანგრევას, რაც იწვევს ოჯახების ან ბიზნესის ფიზიკურ გადაადგილებას.
119. საჭიროების შემთხვევაში, თითოეული ქვეპროექტისთვის განხორციელდება საარსებო წყაროების აღდგენის ინსტიტუციური მხარდაჭერა. განსახლებისა და მიწის შესყიდვის მონიტორინგი და შეფასება განხორციელდება სისტემატურად.
120. MEPA-ს დაეხმარება სხვა სამთავრობო უწყებები და კერძო სააგენტოები პროექტის დიზაინში, მშენებლობასა და ექსპლუატაციაში. მოქმედი კანონმდებლობის თანახმად, იუსტიციის სამინისტროს საჯარო რეესტრის ეროვნული სააგენტო (NAPR) პასუხისმგებელია კანონიერი მესაკუთრეების საკუთრების უფლების აღიარებაზე, მიწის საკუთრების რეგისტრაციაზე, სოფლის თემების, ნოტარიუსების, ადგილობრივი ადმინისტრაციის/მუნიციპალიტეტების საკუთრების უფლების აღიარების კომისიების დამოწმებისა და დამოწმების საფუძველზე. NAPR-ის რეგიონული ოფისები ასევე პასუხისმგებელია არიან მიწის მესაკუთრეებისგან შეძენილი მიწის გადაცემის რეგისტრაციაზე, ადგილობრივი თვითმმართველობები რაიონულ და სოფლის დონეზე მონაწილეობენ მიწის ნაკვეთების ლეგალიზაციაში, მიწის შეძენასა და განსახლებაში.
121. „საქართველოს მელიორაცია“ (GA) არის ოპერაციული კომპანია, რომელიც რეაბილიტაციის სამუშაოების შემდეგ პასუხისმგებელი იქნება მთელი მილსადენის ექსპლუატაციაზე.
122. ადგილობრივი ხელისუფლება თემისა და სოფლის დონეზე (კერძოდ, სოფლების წარმომადგენლები და ხელმძღვანელები) ჩაერთვებიან მიწის შეძენისა და განსახლების პროცესებში, კერძოდ, ლეგალიზაციასთან, დემარკაციასთან და ა.შ. დაკავშირებულ საკითხებში. საჭიროების შემთხვევაში, რწმუნებული ადასტურებს დაზარალებული საკუთრების ფლობას და საჭიროების შემთხვევაში ჩაერთვება RAP-ის განხორციელების პროცესში, დაესწროს კონტრაქტის ხელმოწერის პროცესს.
123. მსოფლიო ბანკი (WB) დააფინანსებს პროექტს და უზრუნველყოფს კონსულტაციას და ზედამხედველობას უსაფრთხოების ზომებთან დაკავშირებულ შესყიდვის საქმიანობაზე.

10.2 RAP-ის განხორციელებაზე პასუხისმგებელი პირები

124. როგორც ზემოთ აღინიშნა, ნებისმიერი სოციალური და განსახლებასთან დაკავშირებული ზემოქმედების თავიდან აცილებისა და მინიმიზაციის, სკრინინგის, შერბილებისა და კომპენსაციის პასუხისმგებლობას გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო შეასრულებს. მცირე და საშუალო ფერმების უწყვეტ ფუნქციონირებასთან დაკავშირებული შემარბილებელი ღონისძიებები არ საჭიროებს განსახლების სამოქმედო გეგმის მომზადებას, არამედ აღირიცხება და აღწერილი იქნება გარემოსდაცვითი და სოციალური მართვის გეგმებში. თუ სამოქალაქო სამუშაოების განხორციელებასთან პირდაპირ კავშირში იქნება კერძო ბიზნესზე, შემოსავლებზე, აქტივებზე ან საარსებო წყაროებზე რაიმე ზემოქმედება, MEPA პასუხისმგებელი იქნება RAP/a-RAP-ის მომზადებაზე და პროექტის დაზარალებული პირებისთვის შესაბამისი კომპენსაციის გაცემაზე ამ RPF-ის დებულებების შესაბამისად.

პროექტის განმახორციელებელი ერთეულის (PIU) პასუხისმგებლობა

125. MEPA პასუხისმგებელი იქნება პროექტის მართვასა და პროექტის რეაბილიტაციის მომსახურების შესყიდვაზე. გარდა ამისა, MEPA პასუხისმგებელი იქნება პროექტის დიზაინზე, განსახლებაზე, მშენებლობის დაგეგმვაზე, მშენებლობის მონიტორინგსა და პროექტის ზედამხედველობაზე. ეს ასევე მოიცავს განსახლების ამოცანების შესრულებას და სააგენტოებს შორის კოორდინაციას. MEPA თავის ფუნქციებს განახორციელებს არსებული კონსულტანტების მეშვეობით.
126. თუ საჭიროა RAP-ის მომზადება, MEPA-ს გუნდი ჩაატარებს განსახლების პროცედურებს PAP-ებთან/ზემოქმედების ქვეშ მყოფ პირებთან; უზრუნველყოფს RAP-ის მომზადებისთვის დამოუკიდებელი კონსულტანტის/კომპანიის ჩართვას; პასუხისმგებელი იქნება RAP-ის განხორციელების პროცესის ყველა ასპექტზე: ნებისმიერი კვლევის ჩატარება, მათ შორის კადასტრული კვლევა, სოციალურ-ეკონომიკური ფონური კვლევა, აღწერა, შეთანხმებების ხელმოწერა, კომპენსაციის გაცემა, დანაკარგების ინვენტარიზაცია და მიწისა და აქტივების შეფასება ჩანაცვლებითი ღირებულების დასადგენად. პროექტის განმახორციელებელი ერთეული ასევე მისცემს კონტრაქტორს მიწის ნაკვეთებში შესვლის უფლებამოსილებას.
127. RAP მომზადდება თითოეული ქვეპროექტის საბოლოო დეტალური საინჟინრო დიზაინის შემდეგ ჩატარებული კვლევების შედეგების საფუძველზე. გარდა ამისა, MEPA უზრუნველყოფს PAP-თან სათანადო კონსულტაციებს ყველა საჭირო დაცვისა და სხვა საქმიანობის შესახებ ESS5-ის შესაბამისად. 136. MEPA/PIU-ს შეუძლია პროექტის დაზარალებულ პირებთან დადოს მოლაპარაკებების საფუძველზე შეთანხმებები სერვიტუტის უფლებების შესახებ, იმ შემთხვევაში, თუ პროექტი მოითხოვს გრძელვადიან წვდომას ან მიწის გამოყენების შეზღუდვებს. სასურველი მიდგომა ნებაყოფლობითი მოლაპარაკებების გზით შეთანხმება ნებისმიერ ადგილზე სამუშაოების დაწყებამდე. შეთანხმებაში ნათლად უნდა იყოს მითითებული, ზემოქმედების ქვეშ არსებული ტერიტორია: (i) შეძენილია/გადაცემულია; (ii) დატვირთულია სერვიტუტით, სანამ საკუთრება PAP-ს/ზემოქმედების ქვეშ მყოფ პირს რჩება; ან (iii) დროებით გამოიყენება მშენებლობის დროს. მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ ურთიერთმისაღები შეთანხმების მიღწევის მცდელობები წარუმატებელი იქნება, MEPA-ს შეუძლია დაიწყოს კანონიერად ხელმისაწვდომი პროცედურა მიწის, სერვიტუტის ან სხვა აუცილებელი უფლებების ექსპროპრიაციის გზით მისაღებად. ყველა შემთხვევაში, ამ RAP-ით მოთხოვნილი კომპენსაცია და დახმარება უნდა დასრულდეს დაზარალებულ მონაკვეთზე წვდომამდე.

RAP -ის განმახორციელებელი გუნდი

128. RAP/განსახლების სამქომედო გეგმის გუნდი შედგება PIU-ს გუნდის წარმომადგენლებისგან. მისი მიზანია RAP-ის მომზადება და განხორციელება შემდეგი ეტაპების მეშვეობით:
- დაზარალებული მესაკუთრეების იდენტიფიცირება;
 - მიწის ნაკვეთის და მიწის ფართობის იდენტიფიცირება;
 - საჭიროების შემთხვევაში, საკუთრების დოკუმენტაციის შესახებ ინფორმაციის შეგროვება;
 - სამშენებლო კომპანიის ტერიტორიაზე შესვლისას ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირების ადგილზე დასწრების უზრუნველყოფა;
 - მიწის მესაკუთრეებთან შეხვედრების დროს წამოჭრილი პრობლემების გადაწყვეტა და გადაწყვეტილების მიღება;
 - მიწის მესაკუთრეებთან მოლაპარაკებები.
129. განსახლების სამქომედო გეგმის (RAP) გუნდი შედგება პროექტის განმახორციელებელი ერთეულის (PIU) წარმომადგენლებისგან, ინჟინრებისგან, სოციალური დაცვის კონსულტანტისგან (SSC), საპროექტო კომპანიის წარმომადგენლებისგან, საკადასტრო სპეციალისტებისგან და, საჭიროების შემთხვევაში, სამართლებრივი/სარეგისტრაციო მხარდაჭერის სპეციალისტებისგან. სოციალური დაცვის კონსულტანტი

განახორციელებს სოციალურ-ეკონომიკურ და მოწყვლადობის დადასტურებას, საკადასტრო სპეციალისტები გაზომავენ ზემოქმედების ქვეშ მოქცეულ მიწის ნაკვეთებს, ხოლო გუნდი თითოეულ ზემოქმედების ქვეშ მყოფ პირს (PAP) ხელმოწერამდე განუმარტავს საპროექტო კორიდორის ზუსტ განლაგებას, ზემოქმედების არეალს, კომპენსაციის გამოთვლის მეთოდს და შემოთავაზებული სერვიტუტის სამართლებრივ შედეგებს.

130. საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს საჯარო რეესტრის ეროვნული სააგენტოს (NAPR) და სოციალური მომსახურების სააგენტოს რეგიონული ოფისები, საჭიროებისამებრ, გამოყოფენ ტექნიკურ პერსონალს, რათა დაეხმარონ RAP გუნდს არქივირებული დოკუმენტაციის, რეგისტრაციის/ლეგალიზაციის საკითხების, დემოგრაფიული და სოციალური სტატუსის გადამოწმების, აგრეთვე მოწყვლადობის სტატუსის დადასტურებაში კომპენსაციის გაცემამდე.
131. RAP გუნდი აწარმოებს მოლაპარაკებებს მიწის მესაკუთრეებთან, რათა მოხდეს ირიგაციის რეაბილიტაციისა და მოდერნიზაციის პროცესით გამოწვეული დანაკარგებისა და შეზღუდვების კომპენსაცია. თუ ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირი (PAP) თანხმობას განაცხადებს, შეთანხმება დადასტურდება წერილობითი ფორმით სერვიტუტის/სამართლებრივი შეზღუდვის ან სხვა შესაბამისი მიწის უფლებების დამადასტურებელი დოკუმენტის საშუალებით. ხელმოწერამდე PAP-ს განემარტება ზემოქმედების არეალი, დასაშვები და აკრძალული გამოყენებები, სერვიტუტის ვადა, კომპენსაციის ოდენობა, საგადასახადო/ტრანზაქციული ხარჯების რეგულირება, მომავალი ტექნიკური წვდომა და საჩივრის განხილვის მექანიზმები. ხელმოწერის შემდეგ შესაბამისი უფლება რეგისტრირდება საჯარო რეესტრში. სერვიტუტის ხელშეკრულების ნიმუში თან ერთვის დანართი 4-ის სახით.
132. მხოლოდ მას შემდეგ, რაც ზემოქმედების ქვეშ მყოფ პირებს (PAPs) მიეცემათ კომპენსაცია, პროექტის განმახორციელებელი ერთეული (PIU) უფლებას მისცემს კონტრაქტორს შევიდეს შესაბამის მიწის ნაკვეთზე.

10.3 სხვა ორგანიზაციები და სააგენტოები

სამოქალაქო სამუშაოების კონტრაქტორი

133. საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს (MEPA) მიერ შერჩეული სამოქალაქო სამუშაოების კონტრაქტორი, რომელიც განახორციელებს სამშენებლო სამუშაოებს, პასუხისმგებელი იქნება სამშენებლო საქმიანობებით გამოწვეული ზემოქმედებების შემცირებაზე გარემოსდაცვითი და სოციალური მართვის გეგმის (ESMP) შესაბამისად. სამშენებლო საქმიანობები მჭიდროდ იქნება მონიტორინგის ქვეშ საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს (MEPA) მიერ, რათა უზრუნველყოფილი იყოს ESMP-ის მოთხოვნებთან შესაბამისობა.

საპროექტო განხილვები

134. საპროექტო დოკუმენტაციის მომზადებაზე პასუხისმგებელი იქნება დიზაინის კონსულტანტი.

ზედამხედველი კონსულტანტი

135. პროექტს ზედამხედველობას გაუწევს ზედამხედველი კონსულტანტი, რომელიც პასუხისმგებელი იქნება სამოქალაქო სამუშაოების სამშენებლო პროცესის კონტროლზე.

სოციალური დაცვის კონსულტანტი

136. სოციალური დაცვის კონსულტანტი (SSC) უზრუნველყოფს განსახლების სამოქმედო გეგმის (RAP) განხორციელების ზედამხედველობას და მოამზადებს ანგარიშებს RAP-ის შესრულების მდგომარეობის შესახებ.

აუდიტორი კონსულტანტი

137. პროექტის კონსულტანტი დაიქირავეს დამოუკიდებელ აუდიტორს, რომელიც განსაზღვრავს პროექტის შერჩეულ ტერიტორიებზე არსებული მიწის ნაკვეთების საბაზრო ღირებულებას. აუდიტორი განხორციელებს ზიანის ინვენტარიზაციას და აქტივების შეფასებას. აღნიშნული შეფასება გამოყენებული იქნება განსახლების სამოქმედო გეგმის (RAP) მომზადებისთვის. დოკუმენტი მომზადდება საპროექტო კომპანიის მიერ წარმოდგენილი ნახაზების, ასევე კონსულტანტის მიერ ჩატარებული კვლევებისა და აღწერის შედეგების საფუძველზე.

საქართველოს სასამართლო

138. საქართველოს სასამართლო წარმოადგენს უკანასკნელ ინსტანციას საქართველოს კანონმდებლობით განსაზღვრული განსახლების სამოქმედო გეგმის (RAP) განხორციელებასთან დაკავშირებული საკითხებისა და დავების განხილვისთვის. იმ შემთხვევაში, თუ პროექტის განმახორციელებელ ერთეულსა (PIU) და ზემოქმედების ქვეშ მყოფ პირებს (PAPs) შორის ვერ მიიღწევა შეთანხმება მიწის მესაკუთრეებთან სერვიტუტის ხელშეკრულებების გაფორმებაზე, რომლის მიზანია ნებაყოფლობითი მოლაპარაკებების გზით ქონებრივი უფლებების მოპოვება ნებისმიერი სამშენებლო სამუშაოების დაწყებამდე, საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო (MEPA), მოქმედი კანონმდებლობის საფუძველზე ექსპროპრიაციის უფლებამოსილებით, მიმართავს სასამართლოს ექსპროპრიაციის მოთხოვნით. სასამართლოს მიერ შესაბამისი გადაწყვეტილების მიღებისა და დადგენილი პროცედურის დასრულების შემდეგ, MEPA მიიღებს შესაბამის ქონებას ექსპროპრიატორის უფლებამოსილების მინიჭების საფუძველზე. გარდა ამისა, იმ შემთხვევაში, როდესაც RAP-ის განხორციელებასა და კომპენსაციასთან დაკავშირებული საჩივრები და პრეტენზიები არ წყდება საჩივრების განხილვის დადგენილი მექანიზმის სხვადასხვა დონეზე, ზემოქმედების ქვეშ მყოფ პირებს (PAPs) ექნებათ უფლება მიმართონ სასამართლოს. საქართველოს კონსტიტუციის შესაბამისად: „სასამართლოს აქტები სავალდებულოა ქვეყნის მთელ ტერიტორიაზე ყველა სახელმწიფო ორგანოსა და პირისთვის.“

ფინანსთა სამინისტრო

139. განსახლების სამოქმედო გეგმის (RAP) განხორციელების ბიუჯეტი უზრუნველყოფილი იქნება საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს მიერ მისი ოფიციალური დამტკიცების შემდეგ. შესაბამისად, RAP-ის ბიუჯეტი გამოიყოფა განსაზღვრული წესით.

იუსტიციის სამინისტრო

140. საქართველოს იუსტიციის სამინისტრო პასუხისმგებელია მიწის საკუთრებასთან დაკავშირებულ სამართლებრივ საკითხებზე, ხოლო იუსტიციის სამინისტროს სისტემაში შემავალი საჯარო რეესტრის ეროვნული სააგენტო (NAPR) უზრუნველყოფს მიწის საკუთრების რეგისტრაციას და საკუთრების გადაცემას ყიდვა-გაყიდვის ხელშეკრულებების საფუძველზე.

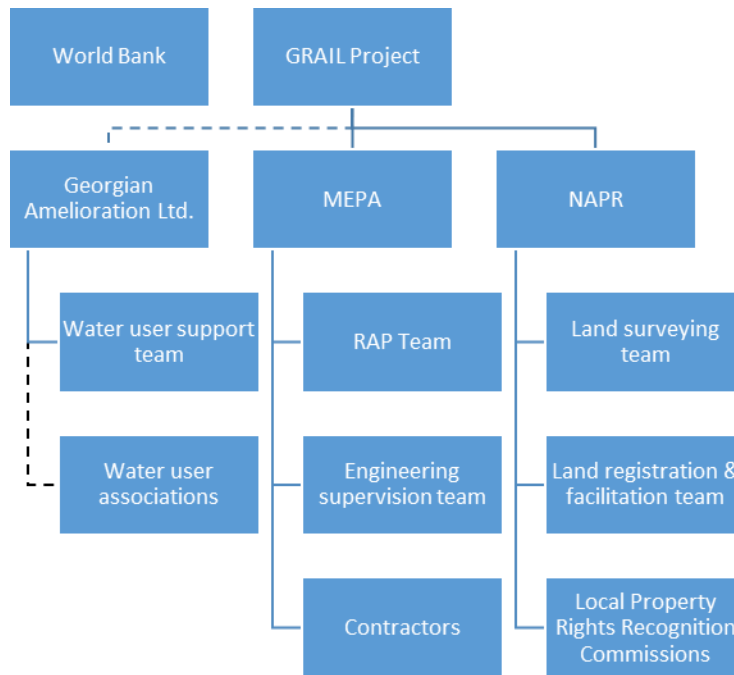
საქართველოს მელიორაცია

141. ჩართული იქნება წყალმომარაგების მომსახურებაში პოტენციურ ბენეფიციარებთან, ფერმერებთან ან აგრობიზნესის წარმომადგენლებთან პროექტის სამშენებლო სამუშაოების მიმდინარეობისა და დასრულების შემდეგ. იგი უზრუნველყოფს მელიორაციის სისტემების, საძოვრების სარწყავი სქემებისა და დამოუკიდებელი ჰიდრაულიკური ნაგებობების ექსპლუატაციასა და დაცვას მოქმედი კანონმდებლობის შესაბამისად.

მსოფლიო ბანკი

142. პროექტის რეგულარული ზედამხედველობის გარდა, მსოფლიო ბანკი (WB) განიხილავს გარემოსდაცვით და სოციალურ დაცვის დოკუმენტებს (ESMPs, RAPs), ამტკიცებს მათ საჯარო გამოქვეყნებისა და კონსულტაციებისათვის, გასცემს თანხმობას კონტრაქტების გაფორმებასა და სამშენებლო სამუშაოების დაწყებაზე, იმ პირობით, რომ RAP-ის ღონისძიებები შესრულებულია დამაკმაყოფილებლად.

Chart 1: განსახლების სამოქმედო გეგმის (RAP) ორგანიზაციული სქემა

ცხრილი 27. საქართველოს კანონმდებლობით განსაზღვრული ექსპროპრიაციის პროცესში ჩართული სუბიექტების პასუხისმგებლობები

ღონისძიებები/აქტივობები	პასუხისმგებელი უწყება
ექსპროპრიატორის უფლებამოსილების მინიჭების შესახებ საქართველოს პრეზიდენტის ბრძანებულება	საქართველოსი პრეზიდენტი
ექსპროპრიაციის განხორციელების უფლება	სასამართლო გადაწყვეტილებით
მიწის ნაკვეთებისა და უძრავი ქონების შეფასების ჩატარება	ექსპროპრიატორის მიერ მოწვეული კერძო სექტორის დამოუკიდებელი მიწის სამართლის ექსპერტი
ინფორმაცია მოცემული სასოფლო-სამეურნეო მიწის ნაკვეთების მოსავლიანობის შესახებ	საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო

10.4 განსახლებასთან დაკავშირებული საქართველოს კანონმდებლობა

143. ამ თავში მოკლედ არის წარმოდგენილი საქართველოში მიწის შეძენისა და განსახლების საკითხების მარეგულირებელი ნორმატიული და საკანონმდებლო აქტების მიმოხილვა, აგრეთვე, საზოგადოებრივი საჭიროების საფუძველზე კერძო საკუთრებაში არსებული მიწის ნაკვეთებზე სახელმწიფოს საკუთრების

უფლების მოპოვების სამართლებრივი საფუძვლები და გზების მშენებლობის საქმიანობით გამოწვეული სოციალური საკითხები.

- საქართველოს კონსტიტუცია, 1995 წ. (რეგ. № 010.010.000.01.001.000.116; 24.08.1995; ბოლო ცვლილება 29.06.2020)
- საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსი, 1999 წ. (რეგ. № 020.000.000.05.001.000.616; 25.06.1999; ბოლო ცვლილება 17.12.2025)
- საქართველოს კანონი სისტემური და სპორადული წესით ნაკვეთებზე საკუთრების უფლებისა და საკადასტრო მონაცემების რეგულირების შესახებ, 1996 წ. (რეგ. № 040150000.05.001.018150; 03.06.2019; ბოლო ცვლილება 17.12.2025)
- საქართველოს კანონი საზოგადოებრივი საჭიროებისთვის საკუთრების ექსპროპრიაციის წესის შესახებ, 1999 წ. (რეგ. № 020.060.040.05.001.000.670; 23.07.1999; ბოლო ცვლილება 13.06.2023)
- საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსი (რეგ. № 030.000.000.05.001.000.672; 23.07.1999; ბოლო ცვლილება 17.12.2025)
- საქართველოს ორგანული კანონი – ადგილობრივი თვითმმართველობის კოდექსი, 2014 წ.
- საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი, 1997 წ. (რეგ. № 040.000.000.05.001.000.223; 26.06.1997; ბოლო ცვლილება 11.11.2025)
- საქართველოს კანონი კულტურული მემკვიდრეობის შესახებ, 2007 წ.
- საქართველოს კანონი ნოტარიატის შესახებ, 2009 წ.
- საქართველოს კანონი სახელმწიფო ქონების შესახებ, 2010 წ. (რეგ. № 040.110.030.05.01.004.174; 21.07.2010; ბოლო ცვლილება 17.12.2025)
- საქართველოს კანონი სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწაზე საკუთრების უფლების შესახებ, 1996 წ. (რეგ. № 370030000.04.001.017924; 25.06.2019; ბოლო ცვლილება 25.06.2019)
- საქართველოს კანონი ქონების ლეგალიზაციის შესახებ, 2007 წ.
- საქართველოს კანონი საჯარო რეესტრის შესახებ, 2008 წ. (რეგ. № 040.150.000.05.001.003.390; 19.12.2008; ბოლო ცვლილება 17.12.2025)
- საქართველოს კანონი ფიზიკური და იურიდიული პირების მიერ საკუთრებაში (სარგებლობაში) არსებული მიწის ნაკვეთებზე საკუთრების უფლების აღიარების წესის შესახებ, 2007 წ. (რეგ. № 370.060.000.05.001.003.003; 11.07.2007; ბოლო ცვლილება 17.12.2025)
- საქართველოს კანონი აუცილებელი საზოგადოებრივი საჭიროებისთვის საკუთრების ექსპროპრიაციის წესის შესახებ, 1997 წ. (რეგ. № 020.060.040.05.001.000.288; 11.11.1997; ბოლო ცვლილება 15.07.2020)
- საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი, 1997 წ. (რეგ. № 060.000.000.05.001.000.301; 14.11.1997; ბოლო ცვლილება 09.12.2025)
- საქართველოს კანონი სოციალური დახმარების შესახებ, 2006 წ.
- საქართველოს კანონი შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა სოციალური დაცვის შესახებ, 1995 წ.
- საქართველოს კანონი ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა – დევნილთა შესახებ, 2014 წ.
- საქართველოს საგადასახადო კოდექსი (რეგ. № 200000000.05.001.016012; 17.09.2010; ბოლო ცვლილება 17.12.2025)
- საქართველოს კანონი მეწარმეობის შესახებ (რეგ. № 240000000.05.001.020373; 02.08.2021; ბოლო ცვლილება 26.11.2025)

144. ზემოაღნიშნული კანონები და ნორმატიული აქტები ითვალისწინებს, რომ საბაზრო ღირებულების საფუძველზე ჩანაცვლების ღირებულებით კომპენსაციის განსაზღვრის პრინციპი გონივრული და სამართლებრივად დასაშვებია. აღნიშნული საკანონმდებლო აქტები ასევე განსაზღვრავს კომპენსაციას

დაქვემდებარებული ზიანის სახეებს და ადგენს, რომ კომპენსაცია გაიცემა ფიზიკური აქტივების დაკარგვისთვის. ამასთან, საქართველოს კანონმდებლობა არ ითვალისწინებს შემოსავლის/საარსებო საშუალებების აღდგენის, მნიშვნელოვნად დაზარალებული ან მოწყვლადი ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირებისთვის (APs) შემწეობების, აგრეთვე განსახლებასთან დაკავშირებული ხარჯების ანაზღაურების სპეციალურ მექანიზმებს. დაბოლოს, აღნიშნული კანონები განსაკუთრებულ ყურადღებას უთმობს კონსულტაციებისა და ინფორმირების პროცესს, რათა უზრუნველყოფილი იყოს პროექტის ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირების (PAPs) პროცესში ეფექტური მონაწილეობა.

11. მსოფლიო ბანკის პოლიტიკა და საქართველოს კანონმდებლობა: ხარვეზების ანალიზი და მაკორექტირებელი ღონისძიებები

11.1 ESS5: მიწის შეძენა, მიწის გამოყენებაზე შეზღუდვები და იძულებითი განსახლება

145. მსოფლიო ბანკის (WB) მიერ დაფინანსებული ყველა პროექტი უნდა შეესაბამებოდეს მსოფლიო ბანკის სოციალურ და გარემოსდაცვით სტანდარტებს. მსოფლიო ბანკის გარემოსდაცვითი და სოციალური სტანდარტი 5 (ESS5) — „მიწის შეძენა, მიწის გამოყენებაზე შეზღუდვები და იძულებითი განსახლება“ — წარმოადგენს სახელმძღვანელო დოკუმენტს პროექტის განხორციელების პროცესში მიწის შეძენის, მასთან დაკავშირებული განსახლების ზემოქმედებებისა და კომპენსაციის საკითხების რეგულირებისთვის. მასპინძელი ქვეყნის პასუხისმგებლობის პრინციპის შესაბამისად, საქართველო იღებს ვალდებულებას, მსოფლიო ბანკის მიერ დაფინანსებული პროექტები განხორციელოს ESS5-ის მოთხოვნებთან შესაბამისობაში.
146. საერთო ჯამში, საქართველოს კანონმდებლობა თავსებადია მსოფლიო ბანკის ESS5 განსახლების პოლიტიკის ძირითად დებულებებთან, თუმცა აღსანიშნავია რამდენიმე მნიშვნელოვანი განსხვავება.
147. ESS5 აღიარებს, რომ პროექტთან დაკავშირებულმა მიწის შეძენამ და მიწის გამოყენებაზე შეზღუდვებმა შესაძლოა უარყოფითი ზემოქმედება მოახდინოს თემებსა და პირებზე. ასეთმა შეძენამ ან შეზღუდვებმა შეიძლება გამოიწვიოს ფიზიკური გადაადგილება (საცხოვრებელი ადგილიდან გადასახლება, საცხოვრებელი მიწის ან საცხოვრებლის დაკარგვა), ეკონომიკური გადაადგილება (მიწის, აქტივების ან მათზე ხელმისაწვდომობის დაკარგვა, რაც იწვევს შემოსავლის წყაროების ან საარსებო საშუალებების დაკარგვას), ან ორივე ერთად. ტერმინი „იძულებითი განსახლება“ აღნიშნავს სწორედ ამგვარ ზემოქმედებებს. განსახლება ითვლება იძულებით, როდესაც ზემოქმედების ქვეშ მყოფ პირებს ან თემებს არ აქვთ უფლება უარი თქვან მიწის შეძენაზე ან მიწის გამოყენების შეზღუდვებზე, რომლებიც იწვევს გადაადგილებას.
148. მსოფლიო ბანკის პოლიტიკა ავსებს საქართველოს კანონმდებლობას იმით, რომ მოითხოვს შესაბამისი დაგეგმვის/მართვის ინსტრუმენტების წინასწარ მომზადებას პროექტის შეფასებამდე, კერძოდ განსახლების პოლიტიკის ჩარჩოს (RPF) და განსახლების სამოქმედო გეგმის (RAP).
149. მსოფლიო ბანკის ESS5 ეფუძნება შემდეგ პრინციპებს:
- იძულებითი განსახლების თავიდან აცილება ან, როდესაც ეს შეუძლებელია, მისი მინიმიზაცია პროექტის დიზაინის ალტერნატივების განხილვის გზით.
 - იძულებითი გამოსახლების თავიდან აცილება.
 - მიწის შეძენით ან მიწის გამოყენებაზე შეზღუდვებით გამოწვეული გარდაუვალი უარყოფითი სოციალური და ეკონომიკური ზემოქმედებების შემსუბუქება შემდეგი გზით: (a) აქტივების დაკარგვისთვის დროული კომპენსაციის უზრუნველყოფა ჩანაცვლებითი ღირებულებით და გადაადგილებული პირების დახმარება მათი საარსებო საშუალებებისა და ცხოვრების დონის გაუმჯობესებაში, ან სულ მცირე, აღდგენაში რეალურ გამოხატულებაში გადაადგილებამდე არსებულ დონემდე ან პროექტის განხორციელების დაწყებამდე არსებულ დონემდე — რომელიმე უფრო მაღალი იქნება;
 - ფიზიკურად გადაადგილებული ღარიბი ან მოწყვლადი პირების საცხოვრებელი პირობების გაუმჯობესება სათანადო საცხოვრებლის უზრუნველყოფის, მომსახურებებსა და ინფრასტრუქტურაზე ხელმისაწვდომობისა და საკუთრების/ფლობის უსაფრთხოების გზით;
 - განსახლების ღონისძიებების დაგეგმვა და განხორციელება როგორც მდგრადი განვითარების პროგრამები, საკმარისი საინვესტიციო რესურსების უზრუნველყოფით, რათა გადაადგილებულმა პირებმა შეძლონ პროექტით პირდაპირ სარგებელის მიღება, პროექტის ხასიათიდან გამომდინარე საჭიროების შემთხვევაში.
 - განსახლების ღონისძიებების დაგეგმვა და განხორციელება შესაბამისი ინფორმაციის

გამჭვირვალე მიწოდებით, არსებითი კონსულტაციებითა და ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირების ინფორმირებული მონაწილეობით უზრუნველყოფა.

150. საქართველოს კანონმდებლობის/რეგულაციების მიხედვით, კომპენსაციის მიღების უფლება აქვთ მხოლოდ იურიდიულად რეგისტრირებულ და ლეგალიზებულ მესაკუთრეებს, მაშინ როდესაც ESS5-ის შესაბამისად კომპენსაციის მიღების უფლება ასევე აქვთ არარეგისტრირებულ და არალეგალიზებულ მიწის მომხმარებლებსაც მიწის შეძენით, აქტივების დაკარგვით ან საარსებო საშუალებების შემცირებით გამოწვეული ზემოქმედების შემთხვევაში. მსოფლიო ბანკის იძულებითი განსახლების პოლიტიკა მოიცავს: (i) ყველა ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირისა და ოჯახების (AP/AH) ეკონომიკურ რეაბილიტაციას, მათ შორის იმ პირებისაც, რომლებსაც არ გააჩნიათ კანონიერ/ფორმალური უფლებები პროექტით შეძენილ აქტივებზე; (ii) ბიზნესისა და შემოსავლის დაკარგვის ანაზღაურებას; (iii) სპეციალური შემწეობების უზრუნველყოფას, რომლებიც ფარავს AP/AH-ების ხარჯებს განსახლების პროცესში ან ითვალისწინებს მნიშვნელოვნად დაზარალებული ან მოწყვლადი AP/AH-ების განსაკუთრებულ საჭიროებებს. დამატებით, საქართველოს კანონმდებლობა არ ითვალისწინებს კონკრეტულ მოთხოვნებს RAP-ის მომზადებასთან დაკავშირებით ფართო საზოგადოებრივი კონსულტაციების საფუძველზე.
151. ზოგადად, საქართველოს კანონმდებლობა თავსებადია მსოფლიო ბანკის განსახლების პოლიტიკის ძირითად დებულებებთან, თუმცა აღსანიშნავია რამდენიმე განსხვავება. ამ განსხვავებებს შორის ყველაზე მნიშვნელოვანია არის ის, რომ საქართველოს კანონმდებლობა/რეგულაციები ძირითად აქცენტს აკეთებს საკუთრების ფორმალური უფლებების განსაზღვრაზე და იმაზე, თუ როგორ უნდა განხორციელდეს და ანაზღაურდეს ქონების შეძენა საზოგადოებრივი საჭიროებისთვის, მაშინ როდესაც მსოფლიო ბანკის პოლიტიკა აქცენტს აკეთებს როგორც კანონიერად საკუთრებაში არსებული აქტივების კომპენსაციაზე, ასევე პროექტით ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირებისა (PAPs) და ოჯახების (AHs) საარსებო საშუალებების ზოგად რეაბილიტაციაზე. დამატებით, საქართველოს კანონმდებლობა არ ითვალისწინებს ისეთ კონკრეტულ დაგეგმვის/განხორციელების ინსტრუმენტებს, როგორიცაა განსახლების პოლიტიკის ჩარჩო (RPF) ან განსახლების სამოქმედო გეგმა (RAP), ფართო საზოგადოებრივი კონსულტაციების საფუძველზე. საქართველოს კანონებსა და მსოფლიო ბანკის ESS5-სა და პროექტისთვის შესაბამის სხვა სტანდარტებს შორის არსებული განსხვავებები მოცემულია ქვემოთ ცხრილში 28.

ცხრილი 28. საქართველოს კანონმდებლობისა და მსოფლიო ბანკის გარემოსდაცვითი და სოციალური სტანდარტების შედარება

საქართველოს კანონები და რეგულაციები	მსოფლიო ბანკი – გარემოსდაცვითი და სოციალური სტანდარტები	მაკორექტირებელი ქმედებები
მიწის კომპენსაცია მხოლოდ მიწის საკუთრებაში არსებული და ლეგალიზებული მესაკუთრეებისთვის.	თუ პროექტის არეალში მცხოვრებ ადამიანებს სხვადასხვა სახის გადასვლა მოუწევთ, პროექტის განმახორციელებელი ერთეული: (ა) შესთავაზებს იძულებით გადაადგილებულ პირებს განსახლების შესაძლო ვარიანტებს შორის არჩევანს, მათ შორის ადეკვატურ ჩანაცვლებით საცხოვრებელს ან ფულად კომპენსაციას; (ბ) უზრუნველყოფს გადაადგილების დახმარებას, რომელიც მორგებულია იძულებით გადაადგილებულ პირთათვის საჭიროებებზე;	ფიზიკური გადაადგილების შემთხვევაში, მსესხებელი შეიმუშავებს გეგმას, რომელიც, სასულ მცირე, მოიცავს ამ სოციალური დაცვის გეგმის (ESS) შესაბამის მოთხოვნებს, დაზარალებული ადამიანების რაოდენობის მიუხედავად. გეგმა შეიმუშავებული იქნება გადაადგილების უარყოფითი ზემოქმედების შესამცირებლად და, საჭიროების შემთხვევაში, განვითარების შესაძლებლობების იდენტიფიცირებისთვის. არალეგალიზებული მიწის მესაკუთრეები ასევე მიიღებენ კომპენსაციას საჭირო დოკუმენტების გაცემის შემდეგ. საკუთრების დამადასტურებელი დოკუმენტების არმქონე პირები დაფინანსდებიან საკუთრების დამადასტურებელი დოკუმენტის მისაღებად. იმ შემთხვევაში, თუ მიწის მომხმარებლები ვერ მიიღებენ საკუთრების დამადასტურებელ დოკუმენტს, პროექტის განმახორციელებელი ერთეული მოითხოვს მთავრობის თანხმობას ასეთი არალეგალიზებული მიწის მომხმარებლების რეაბილიტაციის/კომპენსაციისთვის საცხოვრებლის, აქტივების ან საარსებო წყაროს დაკარგვისთვის, შესაბამის შემთხვევაში.
პროექტით გამოწვეული ზიანის/ფიზიკური გადაადგილების პროდუქტიული აქტივებისა და შესაძლებლობების დაკარგვისთვის კომპენსაცია მხოლოდ რეგისტრირებულ მიწის მესაკუთრეებს ეძლევათ.	ყველა ზემოქმედების ქვეშ მყოფი ოჯახი/ბიზნესი კომპენსაციას მიიღებს პროექტით გამოწვეული ზიანის/ფიზიკური გადაადგილების პროდუქტიული აქტივებისა და შესაძლებლობების დაკარგვისთვის.	იმ პროექტების შემთხვევაში, რომლებიც გავლენას ახდენენ საარსებო წყაროზე ან შემოსავლის გენერირებაზე, პროექტის განმახორციელებელი ერთეულის გეგმა მოიცავს ზომებს, რომლებიც ზემოქმედების ქვეშ მყოფ პირებს საშუალებას მისცემს გააუმჯობესონ ან სასულ მცირე აღადგინონ თავიანთი შემოსავლები ან საარსებო წყაროები. გეგმა განსაზღვრავს ზემოქმედებული პირების და/ან თემების უფლებებს, განსაკუთრებული ყურადღება ექცევა გენდერულ ასპექტებს და თემების დაუცველი ფენების საჭიროებებს და უზრუნველყოფს, რომ ეს უფლებები

		უზრუნველყოფილი იყოს გამჭვირვალე, თანმიმდევრული და სამართლიანი გზით.
კულტურების დანაკარგის კომპენსაცია რეგისტრირებულ მესაკუთრეებს ეძლევათ.	კულტურების დანაკარგის კომპენსაცია გაიცემა მიწის მესაკუთრეების ფერმერებისთვის/მოიჯარეები სთვის, მიუხედავად იმისა, რეგისტრირებულნი არიან თუ არა ისინი.	საქართველოში პრაქტიკულად ყველა სახნავ-სათესი მიწები რეგისტრირებულია საჯარო დარეესტრში ან სოფლებში. იჯარით აღებული მიწის ნაკვეთების შემთხვევაში, კომპენსაცია გადაეცემათ მოიჯარეებს მათი ფაქტობრივი დანაკარგებისთვის და მათ დაეხმარებიან სხვა მიწაზე წვდომაში საქმიანობის გასაგრძელებლად.
საქართველოს კანონები რეგულაციები	დამსოფლიო ბანკი - გარემოსდაცვითი და სოციალური სტანდარტები	მაკორექტირებელი ქმედებები
აქტივების დაკარგვის კომპენსაცია ეფუძნება საბაზრო ღირებულებას, ცვეთის გათვალისწინების გარეშე.	მიწისა და ძირითადი საშუალებების კატეგორიების კომპენსაციის სტანდარტები გამოქვეყნდება თანმიმდევრულად გამოიყენება. მოლაპარაკების სტრატეგიების გამოყენების შემთხვევაში, კომპენსაციის განაკვეთები შეიძლება დაექვემდებაროს ზრდას.	ყველა შემთხვევაში, კომპენსაციის გაანგარიშების მკაფიო საფუძველი იქნება დოკუმენტირებული და კომპენსაცია განაწილდება მსოფლიო ბანკის სოციალური დაცვის პროცედურების შესაბამისად.
პროექტის განმახორციელებელი ადმინისტრაციული ორგანო წარმოადგენს სასამართლო და სამართლო საბოლოო ორგანოს, რომელიც წყვეტს დავებს და განიხილავს დაზარალებული აქტივების კომპენსაციის რაოდენობრივ განსაზღვრასა და შეფასებასთან დაკავშირებულ საჩივრებს.	საჩივრების დაპრეტენზიების მოგვარებას ევე შესაძლებელია მყოფი პირებისგან საჩივრების მიღების, არაფორმალურად, ESS 10-ის შესაბამისად და პროექტის დონეზე საჩივრების განხილვის მექანიზმის მეშვეობით, რომელიც უზოგიერთ შემთხვევაში შეიძლება მოიცავდეს საზოგადოების მონაწილეობას საჩივრების განხილვის კომიტეტების (GRC), ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოების და არასამთავრობო ორგანიზაციების და/ან ადგილობრივი დონის მეშვეობით.	პროექტის განმახორციელებელი ჯგუფის გუნდს ექნება მექანიზმი ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირებისგან საჩივრების მიღების, რეგისტრაციისა და დამუშავებისთვის. მუნიციპალიტეტების, ადგილობრივი ხელისუფლებისა და სოფლების წარმომადგენლები ჩაერთვებიან პროცესში ადრეული ეტაპებიდან. ეს უზრუნველყოფს დავების და პრეტენზიების (თუ ეს შესაძლებელია) მოგვარებას საზოგადოების დონეზე, თუმცა, თუ გადაწყვეტა ვერ მოიძებნა, საქმე დამუშავდება ადგილობრივი კანონმდებლობის შესაბამისად.

მიწის შეძენასთან დაკავშირებული განსახლებასთან დაკავშირებული გადაწყვეტილებები განიხილება მხოლოდ მიწის მესაკუთრეებსა და მიწის შეძენაზე პასუხისმგებელ სააგენტოს შორის. საჯარო კონსულტაციების ორგანიზების ფორმალური მოთხოვნები არ არის მოსალოდნელი.	RPF და RAP-ები, მათ შორის ინფორმაცია დაზარალებული აქტივების შეფასების კრიტერიუმებისა და უფლებებისა და კომპენსაციის/ფინანსური დახმარების შესახებ, საჯაროდ უნდა გამოქვეყნდეს და გეგმვის პროცესში.	RPF-ისა და RAP-ის მომზადება განხორციელდება შესაბამის დაინტერესებულ მხარეებთან ჩართულობის გზით და RPF-ი და RAP-ები საჯაროდ გამოქვეყნდება მსოფლიო ბანკის ESS10-ის შესაბამისად. ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირის პირადი ინფორმაცია ან თითოეული პირის მიერ მიღებული თანხები არ გახმაურდება სხვა მხარეებისთვის. ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირის თანხმობის გარეშე.
შემოსავლის/საარსებო რეაბილიტაციის, დაზარალებული ან დაუცველი ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირებისთვის დახმარების ან და ზემოქმედების ქვეშ განსახლების ხარჯების გათვალისწინებული არ არის.	მსოფლიო ბანკის პოლიტიკა მოითხოვს რეაბილიტაციას შემოსავლის/საარსებო წყაროს, მძიმე დანაკარგების ან ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირების მიერ გაწეული ხარჯების ასანაზღაურებლად.	პროექტის განმახორციელებულ ერთეულს ექნება გამომუშავებული მკაფიო სამართლებრივი პროცედურები, რათა უზრუნველყოს დამატებითი დახმარება ძლიერ დაზარალებული და დაუცველი საარსებო წყაროებისთვის, RAP-ის შესაბამისად.
საქართველოს კანონები და რეგულაციები	მსოფლიო ბანკი – გარემოსდაცვითი და სოციალური სტანდარტები	მაკორექტირებელი ქმედებები
საქართველოს კანონმდებლობით საჯარო კონსულტაციების კონკრეტული გეგმა არ არის გათვალისწინებული.	საზოგადოებრივი კონსულტაცია დაგანხორციელდება მსოფლიო ბანკის ESS 10-ის მოთხოვნებისა და სახელმძღვანელო პრინციპების შესაბამისად, განუყოფელი ნაწილია, რომელიც უწყვეტი პროცესია ჩაფიქრების, მომზადების, განხორციელების და ბოლოს, განხორციელების შემდგომ პერიოდში.	საზოგადოებრივი კონსულტაციების პროცესი დაგანხორციელდება მსოფლიო ბანკის ESS 10-ის მოთხოვნებისა და სახელმძღვანელო პრინციპების შესაბამისად, RAP-ის განხორციელებამდე.

152. როგორც ზემოთ მოცემულ ცხრილშია შეჯამებული, საქართველოს კანონმდებლობასა და მსოფლიო ბანკის გარემოსდაცვით და სოციალურ სტანდარტებს (ESS) შორის არსებული ხარვეზების შემთხვევაში უპირატესობა მიენიჭება უფრო მკაცრ მოთხოვნას (ამ შემთხვევაში — ESS-ის მოთხოვნებს). საქართველოს კონსტიტუციის შესაბამისად, ისეთ საერთაშორისო ორგანიზაციასთან, როგორცაა მსოფლიო ბანკი, სამართლებრივი შეთანხმების გაფორმება გულისხმობს, რომ აღნიშნული შეთანხმებით გათვალისწინებულ ვალდებულებებს უპირატესი იურიდიული ძალა ექნება: „საქართველოს კანონმდებლობა შეესაბამება საერთაშორისო სამართლის საყოველთაოდ აღიარებულ პრინციპებსა და ნორმებს. საქართველოს საერთაშორისო ხელშეკრულებას ან შეთანხმებას, თუ იგი არ ეწინააღმდეგება საქართველოს კონსტიტუციასა და კონსტიტუციურ შეთანხმებას, უპირატესი იურიდიული ძალა აქვს შიდასახელმწიფოებრივი ნორმატიული აქტების მიმართ.“

12. უფლებამოსილება და კომპენსაციის მიღების უფლება

12.1 უფლებამოსილება

153. პროექტის ფარგლებში კომპენსაციის ან, სულ მცირე, რეაბილიტაციის ღონისძიებების მიღების უფლებამოსილება აქვთ პროექტის ზემოქმედების ქვეშ მოქცეულ პირებს (PAP), რომლებიც არიან:

- ყველა პირი, რომელიც მუდმივად ან დროებით კარგავს მიწას ან მიწაზე წვდომას, მიუხედავად იმისა, აქვს თუ არა მას მიწაზე კანონიერად რეგისტრირებული საკუთრების უფლება, ტრადიციული მიწათსარგებლობის უფლება ან საერთოდ არ გააჩნია სამართლებრივი სტატუსი;
- მოიჯარეები და წილხვედრი მიწათმოსარგებლები, მიუხედავად იმისა, რეგისტრირებულნი არიან თუ არა;
- ზემოქმედების ქვეშ მოქცეული შენობა-ნაგებობების, სასოფლო-სამეურნეო კულტურების, მრავალწლიანი ნარგავების ან მიწასთან დაკავშირებული სხვა ობიექტების მესაკუთრეები; და
- პირები, რომლებიც კარგავენ ბიზნესს, შემოსავალს ან ხელფასს.

154. თუ სარეაბილიტაციო სამუშაოების მიმდინარეობისას გამოვლინდება დამატებითი ზემოქმედება, პროექტის განმახორციელებელი ერთეული (PIU) დაუყოვნებლივ აცნობებს ამის შესახებ მსოფლიო ბანკს და აღნიშნულ ზემოქმედებას ასახავს წინამდებარე განსახლების სამოქმედო გეგმასთან (RAP) დართულ დანართში/ცვლილებაში ან მსოფლიო ბანკისთვის მისაღებ სხვა დოკუმენტში. ზემოქმედების ქვეშ მოქცეულ მონაკვეთზე სამშენებლო სამუშაოები არ დაიწყება ან, საჭიროების შემთხვევაში, შეჩერდება მანამ, სანამ ზემოქმედების ქვეშ მოქცეული პირები არ იქნებიან იდენტიფიცირებული, მათთან არ გაიმართება კონსულტაციები და მათ არ მიეცემათ კომპენსაცია ჩანაცვლების ღირებულების შესაბამისად. წინამდებარე RAP-ის ფარგლებში, ზედა არხის სარწყავი დერეფნის ფარგლებში სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწაზე ზემოქმედების ქვეშ მოქცეული პირები მიიღებენ კომპენსაციას გრძელვადიანი ნაწილობრივი სერვიტუტით გამოწვეული შეზღუდვებისა და ზემოქმედების ქვეშ მოქცეული სასოფლო-სამეურნეო კულტურების, ხეების და სხვა კომპენსაციას დაქვემდებარებული აქტივებისათვის.

155. კომპენსაციის მიღების უფლებამოსილება განისაზღვრება საბოლოო თარიღით, რომელიც თითოეული ქვეპროექტისთვის დადგინდება აღწერის (Census) დაწყების დღეს. პირები, რომლებიც ადგილობრივად საჯაროდ გამოცხადებული საკონტროლო თარიღის შემდეგ დასახლდებიან ზემოქმედების ქვეშ მოქცეულ ტერიტორიაზე, არ ჩაითვლებიან პროექტის ზემოქმედების ქვეშ მოქცეულ პირებად. ასევე, პირები, რომლებიც აღნიშნული საკონტროლო თარიღის შემდეგ დაიწყებენ მიწის ნაკვეთების ან ნაგებობების გაუმჯობესებას, არ მიიღებენ დამატებითი კომპენსაციის უფლებას. თუმცა, მათ წინასწარ ეცნობებათ საკმარისი დროით, რათა გაათავისუფლონ ტერიტორია ან დაშალონ ზემოქმედების ქვეშ მოქცეული ნაგებობები პროექტის განხორციელების დაწყებამდე. მათ მიერ დემონტაჟის შედეგად მიღებული სამშენებლო მასალები არ დაექვემდებარება ჩამორთმევას, ასევე მათ არ დაეკისრებათ ჯარიმა და არ შეეფარდებათ რაიმე სახის სანქცია.

12.2 კომპენსაციის მიღების უფლება

156. ამჟამად მოსალოდნელია, რომ პროექტის ზემოქმედების ქვეშ მოექცევა პირთა შემდეგი კატეგორიები (იხ. კომპენსაციისა და კომპენსაციის უფლებამოსილების მატრიცა (Entitlement Matrix), ქვემოთ, ცხრილი 29):

- კერძო მიწის მესაკუთრეები, მათ შორის ისინი, ვისაც გააჩნია ან არ გააჩნია სრულად დასრულებული სამართლებრივი საკუთრების დოკუმენტაცია იმ შემთხვევებში, როდესაც მათი უფლებები აღიარებადია ან ლეგალიზებადია, რომელთა მიწის ნაკვეთი ქვეპროექტის

განხორციელებისთვის ექვემდებარება შეძენას, ექსპროპრიაციას ან სერვიტუტით/ეასემენტით დატვირთვას.

- კერძო მესაკუთრეები (მიუხედავად იმისა, აქვთ თუ არა საკუთრებაზე დადგენილი სამართლებრივი ტიტული), რომელთა აქტივებიც — როგორცაა საცხოვრებელი სახლები, საქონლის სადგომები, სახელოსნოები, ღობეები, ბელლები, საწყობები, ხეები, მრავალწლიანი ნარგავები და სხვა ღირებული აქტივები — საჭიროებს დაზიანებას, შესყიდვას ან ექსპროპრიაციას.
- პროექტის ზემოქმედების ქვეშ მოქცეული პირები (PAPs), მათ შორის ფორმალური და არაფორმალური ბიზნესები, რომლებიც დროებით კარგავენ შემოსავალს ან აქტივებს სამოქალაქო სამუშაოების პერიოდში მიწაზე ან აქტივებზე წვდომის შეზღუდვის შედეგად.
- პროექტის ზემოქმედების ქვეშ მოქცეული პირები (PAPs), მათ შორის ფორმალური და არაფორმალური ბიზნესები, რომლებიც კარგავენ შემოსავალს ან აქტივებს ქვეპროექტების განხორციელებისთვის მიწის შეძენის ან ექსპროპრიაციის შედეგად.

157. პროექტის ზემოქმედების ქვეშ მოქცეული პირები კომპენსაციას მიიღებენ შემდეგისთვის: (i) მიწა, რომელიც შეძენილია მუდმივი ნაგებობებისთვის, ასეთის არსებობის შემთხვევაში; (ii) მუდმივი სერვიტუტის დაწესებისას არსებული და ახალი ტრასების ფარგლებში იმ მიწის ნაკვეთებზე, რომლებსაც პირები ფლობენ ან იყენებენ, მიუხედავად იმისა, ეს უფლება ფორმალურადაა თუ არაფორმალურად დადასტურებული; (iii) მშენებლობის ან ექსპლუატაციის/მოვლა-შენახვის სამუშაოებზე წვდომის შედეგად ზემოქმედების ქვეშ მოქცეული მდგომი კულტურების, ხეებისა და სხვა ეკონომიკური აქტივებისათვის; და (iv) სარეაბილიტაციო საქმიანობების შედეგად გამოწვეული დროებითი შემოსავლის, წვდომის ან აქტივების დაკარგვის შემთხვევაში. თუ დადება ფიზიკური გადაყვანის აუცილებლობა, ზემოქმედების ქვეშ მოქცეული პირები მიიღებენ ჩანაცვლებით საცხოვრებელს/მიწას თანაბარი ან უკეთესი ხარისხით, თუ ეს შესაძლებელია და მისაღებია პროექტის განმახორციელებელი ერთეულისთვის (PIU), აგრეთვე სატრანსპორტო და გადაყვანის მხარდაჭერით. არცერთი სამშენებლო სამუშაო არ შეიძლება დაიწყოს ზემოქმედების ქვეშ მოქცეულ მონაკვეთზე მანამ, სანამ ამ მონაკვეთისთვის განსახლების სამოქმედო გეგმით (RAP) გათვალისწინებული კომპენსაციისა და დახმარების ღონისძიებები არ იქნება დასრულებული და დადასტურებული.

158. უფლებების მიწოდებაზე ძირითადი პასუხისმგებლობა ეკისრება პროექტის განმახორციელებელ ერთეულს (PIU). განხორციელების მიზნით, PIU მჭიდროდ ითანამშრომლებს ადგილობრივ ადმინისტრაციებთან. ეს ადგილობრივი ინსტიტუტები წარმოადგენენ მნიშვნელოვან დამაკავშირებელ რგოლს პროექტის ზემოქმედების ქვეშ მოქცეულ პირებსა (PAPs) და პროექტის განმახორციელებელ ერთეულს შორის.

159. ძალზე მნიშვნელოვანია, რომ პროექტის განმახორციელებელმა ერთეულმა (PIU) უზრუნველყოს, რომ:

- (i) განსახლების სამოქმედო გეგმა (RAP) განხორციელდება მანამ, სანამ კონტრაქტორი დაიწყებს სამშენებლო სამუშაოებისთვის მიწაზე შესვლას (პროექტის ზემოქმედების ქვეშ მოქცეული პირები მიიღებენ კუთვნილ კომპენსაციას);
- (ii) განხორციელდება სათანადო შემოწმება თითოეული მესაკუთრის/მოსარგებლის იდენტიფიცირებისა და მასთან დაკავშირებისთვის. არარსებული, გარდაცვლილი, დაუკავშირებელი ან მრავალმესაკუთრეიანი შემთხვევებისას, პროექტის განმახორციელებელი ერთეული (PIU) დააფიქსირებს ყველა გონივრულ მცდელობას კონტაქტის დასამყარებლად და კომპენსაციის თანხას შეინახავს უსაფრთხო ანგარიშზე ან სხვა კანონიერად მისაღებ მექანიზმში მანამ, სანამ არ მოხდება მესაკუთრესთან/მოსარგებლესთან დაკავშირება ან საკუთრების/უფლების დაზუსტება. აღნიშნული მექანიზმები არ შეამცირებს

პროექტის ზემოქმედების ქვეშ მოქცეული პირის უფლებას, ვალიდაციის შემდეგ მოგვიანებით მოითხოვოს კომპენსაცია.

12.3 კომპენსაციის ერთეულური ღირებულებების შეფასება

160. სხვადასხვა ნივთის ერთეული კომპენსაციის ღირებულების შეფასების მეთოდოლოგია ეფუძნება შპს „EVALIT“-ის დამოუკიდებელი ლიცენზირებული შემფასებლის მიერ 2026 წლის აპრილში მომზადებულ შეფასების ანგარიშს და შემდეგია:
161. სასოფლო-სამეურნეო მიწები შეფასდება ჩანაცვლების განაკვეთებით ორი განსხვავებული მეთოდოლოგიის მიხედვით, იმისდა მიხედვით, არსებობს თუ არა ზემოქმედებულ რაიონებში აქტიური მიწის ბაზრები.
162. სადაც აქტიური მიწის ბაზრები არსებობს, მიწის დაკარგვა კომპენსირდება ჩანაცვლების ღირებულებით, ზემოქმედების კვლევამდე ერთი წლით ადრე ჩატარებული მიწის გაყიდვების კვლევის საფუძველზე. სადაც აქტიური მიწის ბაზრები არ არსებობს, მიწის დაკარგვა კომპენსირდება დაკარგული ნაკვეთის თანაბარი მახასიათებლების, წვდომისა და პროდუქტიულობის მქონე ნაკვეთის რეპროდუცირების ღირებულების საფუძველზე. ამ შემთხვევებისთვის მკაფიო შეფასების მეთოდოლოგია დეტალურად იქნება აღწერილი RAP-ებში.
163. ერთწლიანი კულტურები შეფასდება პირველი წლის მოსავლისთვის ფერმის წმინდა საბაზრო განაკვეთებით. იმ შემთხვევაში, თუ PAP-ებს ერთ წელზე მეტი კომპენსაცია ეკისრებათ, პირველი წლის შემდეგ მოსავალი კომპენსირდება მთლიანი საბაზრო ღირებულებით (ფერმისგაყიდვების მთლიანი ღირებულება მინუს შეყვანის ხარჯები).
164. ხეები შეფასდება სხვადასხვა მეთოდოლოგიის მიხედვით, რაც დამოკიდებულია ხე მერქნიანია თუ პროდუქტიული.
165. • მერქნიანი ხეები შეფასდება ასაკის კატეგორიის (ა. ნერგი; ბ. საშუალო ზრდის და გ. სრული ზრდის) და მერქნის ღირებულებისა და მოცულობის მიხედვით.
166. • ხეხილი/პროდუქტიული ხეები შეფასდება ასაკის მიხედვით (ა. ნერგი; ბ. ზრდასრული - არანაყოფიერი; და გ. ნაყოფიერი), ხოლო a და b სტადიის ხეები კომპენსირდება განხორციელებული ინვესტიციის სტანდარტული ღირებულების მიხედვით; c სტადიის ხეები, ამის ნაცვლად, კომპენსირდება 1 წლის შემოსავლის წმინდა საბაზრო ღირებულებით x ახალი სრულად პროდუქტიული ხის გასაზრდელად საჭირო პროექტის ერთეულების რაოდენობა.
167. ერთეული კომპენსაციის ტარიფებს შეაფასებენ პროექტის კონსულტანტები მსოფლიო ბანკისთვის მისაღები მკაფიო და გამჭვირვალე მეთოდოლოგიების საფუძველზე. დეტალური RAP განსაზღვრავს ჩანაცვლების ღირებულების ღირებულებებს, რომლებიც გამოყენებული იქნება ფაქტობრივი კომპენსაციის დასადგენად. ყველა ნაღდი ფულის ოდენობა კორექტირებული იქნება RAP-ის მომზადების შემდეგ ნებისმიერი ეკონომიკური ცვლილებისა და ვალუტის მსყიდველობითი უნარის ასახვის მიზნით. პროექტის ერთეულები და მსოფლიო ბანკი შეაფასებენ RAP-ში რეკომენდებულ კომპენსაციის ოდენობებს და უზრუნველყოფენ, რომ ისინი ასახავენ ბაზრის რეალობას და შეესაბამება საქართველოს კანონმდებლობას, სანამ აკმაყოფილებენ მსოფლიო ბანკის მოთხოვნებს. ESS5. შეფასებული კომპენსაციები შემდეგ გადამოწმდება და დამოწმდება განსახლების ოფიცრისა და პროექტის განმახორციელებელი ერთეულის მიერ.

ცხრილი 29. კომპენსაციის უფლებამოსილების მატრიცა

დანაკარგის ტიპი	განაცხადი	APS განმარტება	კომპენსაცია
მიწა			
სასოფლო-სამეურნეო მიწის მუდმივი დაკარგვა	AF /SME აგრობიზნესი კარგავს სასოფლო-სამეურნეო მიწებს ზემოქმედების სიმძიმის მიუხედავად	სრული რეგისტრაციით მფლობელი	ნაღდი ფულის კომპენსაცია სრული ჩანაცვლების ღირებულებით ან დაკარგული მიწის იმავე ღირებულების მიწის ჩანაცვლებით და ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირებისთვის მისაღებ ადგილას, სადაც ეს შესაძლებელია. თუ დარჩენილი ნაკვეთები გამოუსადეგარი გახდება, პროექტი სრულად შეიძენს მას, თუ ამას ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირი მოისურვებს. საჭიროების შემთხვევაში, უზრუნველყოფილი იქნება ტექნიკური ან/და ფინანსური ან/და მატერიალური დახმარება საარსებო წყაროს სრული აღდგენის უზრუნველსაყოფად, RAP-ის ინდივიდუალური გეგმის შესაბამისად.
		ლეგალიზებული მფლობელი ⁹	საჭიროების შემთხვევაში, ამ ზემოქმედების ქვეშ მყოფ პირებს დაეკისრებათ ლეგალიზაცია და მიეცემათ ნაღდი ფულის კომპენსაცია სრული ჩანაცვლების ღირებულებით და საჭიროების შემთხვევაში, დახმარება მიწის ჩანაცვლების მიზნით ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირებისთვის მისაღებ ადგილას, თუ ეს შესაძლებელია. საჭიროების შემთხვევაში, უზრუნველყოფილი იქნება ზომები საარსებო წყაროს სრული აღდგენის უზრუნველსაყოფად RAP-ის ინდივიდუალური გეგმების შესაბამისად.
		არაფორმალური მოსახლეები/ადგილობრივი მოსახლეობის რეგისტრაციის/მოქმედი დოკუმენტაციის/არალეგალიზებული მფლობელის არმქონე პირები	ერთჯერადი თვითრელოკაციის შემწეობა ნაღდი ფულით, რომელიც უტოლდება 12 თვის საარსებო მინიმუმის ოდენობას, როგორც ეს განსაზღვრულია საქსტატის მიერ, ზომები, რომლებიც უზრუნველყოფენ საარსებო წყაროს სრულ აღდგენას ინდივიდუალური გეგმის შესაბამისად, RAP-ის შესაბამისად, საჭიროების შემთხვევაში.
		ადგილობრივი მოსახლეობის მიერ დაკავებული ან კერძო ინვესტორების საკუთრებაში არსებული მიწის ნაკვეთი.	ერთჯერადი თვითრელოკაციის შემწეობა ნაღდი ფულით, რომელიც უტოლდება 12 თვის საარსებო მინიმუმის ოდენობას, როგორც ეს განსაზღვრულია საქსტატის მიერ, ზომები, რომლებიც უზრუნველყოფენ საარსებო წყაროს სრულ აღდგენას RAP-ის ინდივიდუალური გეგმის შესაბამისად. ყველა ზემოთ ჩამოთვლილ ხარჯს, საჭიროების შემთხვევაში, დაფარავს კერძო ინვესტორი.

არასასოფლო-სამეურნეო მიწა	AH/SME აგრობიზნესი კარგავს მათ კომერციული/ საცხოვრებელ ი მიწა	სრული რეგისტრაციით მფლობელი	ფულადი კომპენსაცია სრული ჩანაცვლების ღირებულებით, ან დაკარგული მიწის ეკვივალენტური ღირებულების მქონე ჩანაცვლებითი მიწის ნაკვეთის გადაცემა, იმ ადგილას, რომელიც, შესაძლებლობის ფარგლებში, მისაღები ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირებისთვის (APs); ასევე, ინდივიდუალური გეგმისა და განსახლების სამოქმედო გეგმის (RAP) შესაბამისად გათვალისწინებული ღონისძიებების უზრუნველყოფა საარსებო წყაროების სრულად აღდგენის მიზნით.
		ლეგალიზებული მფლობელი	ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირები დაკანონდებიან და მიიღებენ ფულად კომპენსაციას სრული ჩანაცვლების ღირებულებით. გათვალისწინებული იქნება ზომები საარსებო წყაროების სრული აღდგენის უზრუნველსაყოფად RAP-ის შესაბამისად ინდივიდუალური გეგმის შესაბამისად.
მიწის გამოყენების შეზღუდვები სერვიტუტის/სასოფლო-სამეურნეო მიწის ფარგლებში	ყველა წყლის მილის მიწისქვეშა მონტაჟის სერვიტუტით ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირი	რეგისტრირებული მფლობელი	ერთჯერადი ფულადი კომპენსაცია მიწის ნაკვეთის სერვიტუტის მიწის გამოყენების შეზღუდვების შედეგად შემცირებული ღირებულების კომპენსაციისთვის.
მიწის გამოყენების შეზღუდვები სერვიტუტის/საცხოვრებელი მიწის ფარგლებში	ყველა წყლის მილის მიწისქვეშა მონტაჟის სერვიტუტით ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირი	რეგისტრირებული მფლობელი	ერთჯერადი ფულადი კომპენსაცია მიწის ნაკვეთის სერვიტუტის მიწის გამოყენების შეზღუდვების შედეგად შემცირებული ღირებულების კომპენსაციისთვის.

დანაკარგის ტიპი	განაცხადი	APS განმარტება	კომპენსაცია
მიწა			
		არაფორმალური მოსახლეები/ადგილობრივი პირები რეგისტრაციის გარეშე/მოქმედი დოკუმენტაცია/არალეგალი ზეზადი მფლობელი	ერთჯერადი თვითრელოკაციის ფულადი დახმარება, რომელიც უდრის 1 წლის მინიმალურ საარსებო შემოსავალს. გათვალისწინებულია ზომები საარსებო წყაროს სრული აღდგენის უზრუნველსაყოფად RAP-ის ინდივიდუალური გეგმების შესაბამისად.
შენობები და ნაგებობები			
საცხოვრებელი და არასაცხოვრებელი ნაგებობები/აქტივები		ყველა AH / SME ბიზნესი, მიუხედავად იურიდიული საკუთრების / რეგისტრაციის სტატუსისა (მათ შორის ლეგალიზებული და არაფორმალური მოსახლეები / არალეგალიზებული მფლობელი)	ყველა ზემოქმედება ჩაითვლება სრულ ზემოქმედებად, ფაქტობრივი ზემოქმედების პროცენტული მაჩვენებლის მიუხედავად. ზემოქმედება კომპენსირდება ნაღდი ფულით, სრული ჩანაცვლების ღირებულებით, ამორტიზაციისა და ტრანზაქციის ხარჯების გარეშე.
საცხოვრებელი და არასაცხოვრებელი ნაგებობები	მცირე და საშუალო საწარმოები, აგრობიზნესები, რომლებიც კარგავენ შემოსავალს ან საცხოვრებელ შენობებს	PAP-ები იკავებენ ან იყენებენ კერძო ინვესტორების საკუთრებაში არსებულ მიწას.	ერთჯერადი თვითრელოკაციის ფულადი დახმარება 1 წლის ოდენობით მინიმალური საარსებო შემოსავლის ფარგლებში. გათვალისწინებულია ზომები საარსებო წყაროს სრული აღდგენის უზრუნველსაყოფად RAP-ის ინდივიდუალური გეგმების შესაბამისად. ყველა ზემოთ ჩამოთვლილ ხარჯს კერძო ინვესტორი გაიღებს.
დროებითი ნაგებობები (კიოსკები, დახლები)		დროებითი ნაგებობების (კიოსკების, დახლების) მფლობელები	დამტკიცებული და შესაფერისი ადგილი გადასადგილებლად და, თუ შენობა დაზიანებულია, ფულადი კომპენსაცია დაზიანებული ნაგებობისა და სხვა ძირითადი საშუალებების ჩანაცვლების ტარიფებით, მასალის ღირებულების,

			მშენებლობისა და შრომის ხარჯების საფუძველზე, გადასამუშავებელი მასალების, ამორტიზაციისა და ტრანზაქციის ხარჯების გარეშე.
საზოგადოებრივი ინფრასტრუქტურის/საერთო საკუთრების რესურსების დაკარგვა			
საერთო საკუთრების რესურსების დაკარგვა	საზოგადოება/საჯარო აქტივები	საზოგადოება/მთავრობა	დაკარგული ნაგებობის რეკონსტრუქცია საზოგადოებასთან კონსულტაციით და მათი ფუნქციების აღდგენა
დანაკარგის ტიპი	განაცხადი	APS განმარტება	კომპენსაცია
მიწა			
კულტურები	ზემოქმედებული კულტურები ან დაგეგმილი კულტურების შემოსავლების დაკარგვა**	ყველა AH-ი, იურიდიული სტატუსის მიუხედავად (მათ შორის ლეგალიზებული და არაფორმალური მოსახლეები/არალეგალიზებული მესაკუთრეები)	კულტურების კომპენსაცია ნაღდი ფულით, ფაქტობრივი ან მოსალოდნელი მოსავლის მთლიანი საბაზრო ღირებულებით. ამ ნივთისთვის კომპენსაცია გაიცემა ნებისმიერ შემთხვევაში, მიუხედავად იმისა, მოსავალი აღებულია თუ მოსავლის აღების დრო ჯერ არ დამდგარა.
ხეები ა) ხე-ტყე ბ) ხეხილი/პროდუქტიული ხეები	ზემოქმედების ქვეშ მყოფი ხეები	ყველა AH-ი, იურიდიული სტატუსის მიუხედავად (მათ შორის ლეგალიზებული და არაფორმალური მოსახლეები/არალეგალიზებული მესაკუთრეები)	ფულადი კომპენსაცია საბაზრო განაკვეთით, ხეების ტიპის, ასაკისა და პროდუქტიულობის ღირებულების საფუძველზე. შეფასდება ასაკობრივი კატეგორიის (ა. ნერგი; ბ. საშუალო ზრდის და გ. სრული ზრდის) და მერქნის ღირებულებისა და მოცულობის მიხედვით; შეფასდება ასაკის (ა. ნერგი; ბ. ზრდასრული - არანაყოფიერი; და გ. ნაყოფიერი). (ა) და (ბ) სტადიის ხეები კომპენსირდება განხორციელებული ინვესტიციის ღირებულების საფუძველზე; (გ) სტადიის ხეები კომპენსირდება 1 წლის შემოსავლის წმინდა საბაზრო ღირებულებით x ახალ, სრულად პროდუქტიული ხის გასაზრდელად საჭირო წლების რაოდენობაზე.

ბიზნესი/დასაქმება	ბიზნესის/დასაქმების დაკარგვა	ყველა AF/მცირე და საშუალო ბიზნესი, მიუხედავად მათი იურიდიული სტატუსისა (მათ შორის ლეგალიზებული და არაფორმალური დასახლებულები/არაღიზიანებელი მფლობელი)	მფლობელი: (i). (მუდმივი ზემოქმედება) 1 წლის წმინდა შემოსავლის ფულადი კომპენსაცია; (ii) (დროებითი ზემოქმედება) ბიზნესის შეჩერების თვეების წმინდა შემოსავლის ფულადი კომპენსაცია. შეფასება უნდა ეფუძნებოდეს საგადასახადო დეკლარაციას ან, მისი არარსებობის შემთხვევაში, ხუთსულიანი ოჯახის მინიმალურ საარსებო შემოსავალს (თუ ოჯახი ხუთი ან ნაკლებია, და შესაბამისად კორექტირებული უფრო დიდი ოჯახებისთვის). მუდმივი მუშაკი/დასაქმებულები: დაკარგული ხელფასის კომპენსაცია, რომელიც უდრის 3 თვის რეგულარული ხელფასის ან სამი თვის მინიმალური საარსებო შემოსავლის (თუ ხელფასი აღემატება მინიმალურ საარსებო შემოსავალს) ხუთი თვის განმავლობაში.
შეზღუდვა საჯარო სივრცეში	კანონით დადგენილ პარკებსა და დაცულ ტერიტორიებზე წვდომის იძულებითი შეზღუდვა, რაც უარყოფითად აისახება იძულებით გადაადგილებულ პირთა საარსებო წყაროზე.	ყველა ზემოქმედების ქვეშ მოქცეული პირი, იურიდიული სტატუსის მიუხედავად (მათ შორის ლეგალიზებული და არაფორმალური მოსახლეები/არაღიზიანებელი მესაკუთრეები)	ა) განისაზღვრება ზომები, რომლებიც დაეხმარება იძულებით გადაადგილებულ პირებს საარსებო წყაროს გაუმჯობესებაში მათი მცდელობების შესაბამისად, თითოეული ზემოქმედების ქვეშ მოქცეული პირის დანაკარგის შეფასების საფუძველზე შექმნილი ინდივიდუალური მატრიცის მიხედვით, რომელიც მიზნად ისახავს საარსებო წყაროს რეალურ პირობებში აღდგენას, პარკის ან დაცული ტერიტორიის მდგრადობის შენარჩუნების პარალელურად; და (დ) მოგვარდება იძულებით გადაადგილებულ პირებთან დაკავშირებული პოტენციური კონფლიქტები.

დანაკარგის ტიპი	განაცხადი	APS განმარტება	კომპენსაცია
მიწა			
შემწეობები			

სერიოზული ზემოქმედება	>10%შემოსავლის დანაკარგი	ყველა მძიმედ დაზარალებული ოჯახის, მათ შორის არაფორმალური მოსახლეები/არალეგალიზებული მესაკუთრეები (მძიმე ზემოქმედება)	სასოფლო-სამეურნეო შემოსავალი: 2 დამატებითი კომპენსაცია მოსავლისთვის, რომელიც მოიცავს დაზარალებული მიწის 1 წლიან მოსავალს. სხვა შემოსავალი: 1 დამატებითი კომპენსაცია 3 თვის მინიმალური საარსებო შემოსავლისთვის.
გადაადგილება/ადგილის შეცვლა	ტრანსპორტირების /გადასვლის ხარჯები	ყველა AH გადასადგილებელია	ტრანსპორტირების ხარჯების დაფარვის შემწეობის უზრუნველყოფა
დროებითი დანაკარგი			
გაუთვალისწინებელი განსახლების ზემოქმედება			განსახლების გაუთვალისწინებელი ზემოქმედება, ასეთის არსებობის შემთხვევაში, მოგვარდება და შემსუბუქდება/კომპენსირდება.

12.4 მოწყვლადი ჯგუფებისთვის გათვალისწინებული დანამატები

168. მსოფლიო ბანკის ESS5-ისა და განსახლების სამოქმედო გეგმის (RAP) კრიტერიუმების შესაბამისად, მოწყვლად ჯგუფებს შეიძლება მიეკუთვნებოდნენ სიღარიბის ზღვარს ქვემოთ მყოფი ან სოციალურად დაუცველად რეგისტრირებული შინამეურნეოები, ქალის ხელმძღვანელობით მოქმედი შინამეურნეოები, შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირების შემცველი შინამეურნეოები, ხანდაზმული/საპენსიო ასაკის წევრების მქონე შინამეურნეოები, იძულებით გადაადგილებული პირები (დევენილები – IDPs) ან სხვა პირები, რომლებსაც შესაძლოა კომპენსაციის, ინფორმაციის ან საარსებო წყაროების აღდგენის ღონისძიებების ხელმისაწვდომობის მხრივ არაპროპორციული ბარიერები შეექმნათ. მოწყვლადობის საფუძველზე დახმარების მიღების უფლება უნდა დადასტურდეს RAP-ით განსაზღვრული კრიტერიუმებისა და ხელმისაწვდომი ოფიციალური მონაცემების ან სოციალური მომსახურების შესახებ ინფორმაციის საფუძველზე, კომპენსაციის გაცემამდე.

- შინამეურნეობის ხელმძღვანელებს შესაძლოა არ გააჩნდეთ საკმარისი შესაძლებლობა, ეფექტიანად აწარმოონ მოლაპარაკებები მათი დაზარალებული უძრავი ქონების სრული ჩანაცვლების ღირებულების შესაბამისი სამართლიანი კომპენსაციის მისაღებად.
- ქალებს შესაძლოა მეტი სირთულე შეექმნათ მიღებული კომპენსაციის თანხის შენარჩუნებასა და დაზოგვაში. ვინაიდან სიღარიბე უფრო მეტად გავრცელებულია ქალის ხელმძღვანელობით მოქმედ შინამეურნეოებში, ქალები შესაძლოა იძულებულნი გახდნენ, მიღებული კომპენსაცია გამოიყენონ საკვების შესაძენად ან ავადმყოფთა მოვლის ხარჯების დასაფარად.
- თუ დაზარალებული ჩვეულებითი (ტრადიციული) მიწის საკუთრება მოწყვლად შინამეურნეოებს ეკუთვნით, მათ შესაძლოა დისკრიმინაციის რისკი შეექმნათ ჩანაცვლებითი მიწის ნაკვეთების განაწილების პროცესში.
- ქალებსა და ბავშვებს შესაძლოა მნიშვნელოვანი დროითი შეზღუდვები შეექმნათ ჩანაცვლებითი საცხოვრებელი სახლების მშენებლობისას, სხვა ეკონომიკური საქმიანობისა და საოჯახო ვალდებულებების გამო.
- მოწყვლადი შინამეურნეოები შესაძლოა არახელსაყრელ მდგომარეობაში აღმოჩნდნენ ადგილობრივ მშენებლებთან სახელშეკრულებო ურთიერთობების დამყარებისა და მოლაპარაკებების პროცესში.

169. ამ განსახლების სამოქმედო გეგმის (RAP) ფარგლებში ჩატარებული მიმდინარე სოციალურ-ეკონომიკური კვლევა (SES) გამოკითხულთა ფართო ჯგუფში გამოავლენს მოწყვლადობის შემდეგ პოტენციურ მაჩვენებლებს: 4 ქალის ხელმძღვანელობით მოქმედი შინამეურნეობა, 60 წელს გადაცილებული 9 ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირი (AP) და 5 პენსიონერი. თუმცა, მიმდინარე RAP-ით არ დასტურდება, რომ რომელიმე უშუალოდ დაზარალებული შინამეურნეობა (AH) რეგისტრირებულია სოციალურად დაუცველად ან სხვა საფუძველით აკმაყოფილებს RAP-ით განსაზღვრულ მოწყვლადობის დახმარების მიღების კრიტერიუმებს. შესაბამისად, მოწყვლადობის დახმარება მიმდინარე ბიუჯეტში გათვალისწინებული არ არის. კომპენსაციის გაცემამდე, პროექტის განმახორციელებელმა ერთეულმა (PIU)/სოციალური დაცვის სპეციალისტმა (SSC) უნდა დაასრულოს უშუალოდ დაზარალებული შინამეურნეოების ინდივიდუალური გადამოწმება, გადამოწმოს მათი შესაბამისობა მოწყვლადობის კრიტერიუმებთან, შედეგები დააფიქსიროს RAP-ის განხორციელების დოკუმენტაციაში და, თუ დადასტურდება მოწყვლადი შინამეურნეობის არსებობა, შესაბამისი ცვლილებები შეიტანოს ბიუჯეტში. დამატებითი მხარდაჭერის ღონისძიებები უნდა მოიცავდეს დოკუმენტაციის მომზადებაში დახმარებას, საჭიროების შემთხვევაში რეგისტრაციისა და სერვიტუტის ხელშეკრულების გაფორმების პროცესში თანხმდებ მხარდაჭერას, ინფორმაციის პრიორიტეტულ მიწოდებას, აგრეთვე პროექტთან

დაკავშირებულ დასაქმების შესაძლებლობებზე პრიორიტეტულ ხელმისაწვდომობას იმ შემთხვევაში, თუ პირის უნარები შეესაბამება შესაბამის სამუშაოს.

ცხრილი 30. უშუალოდ ზემოქმედების ქვეშ მყოფი კერძო მესაკუთრეების/შინამეურნეობების (AHs)/იურიდიული პირების მოწყვლადობის შეფასება

დაზარალებული მფლობელი/AH ან ერთეული	მიმდინარე სტატუსი RAP მონაცემებზე დაყრდნობით	კომპენსაციამდე საჭირო ქმედება
აკაკი უგრეხელიძე ; თორნიკე გავაშელი ; სამირ მამედოვი; ემზარ ცალიანი ; ალახვერდი კერიმოვი ; ელდარი ჰუსეინოვი ; თემურ დემურაძე ; ალექსანძე ოჩხიკიძე ; იმრან სარდაროვი	მიმდინარე RAP ფაილში დაუცველობის სტატუსი დადასტურებული არ არის.	გადახდამდე PIU/SSC ამოწმებს სოციალური დახმარების, ინვალიდობის, ქალის მიერ ხელმძღვანელობის და საპენსიო ასაკის კრიტერიუმებს და აღრიცხავს შედეგს.
ეკატერინე ფილაური	მფლობელი ქალი იდენტიფიცირებულია; ოჯახის უფროსი ქალის/დაუცველი ოჯახის სტატუსი დადასტურებული არ არის.	მოიწვიეთ ქალი მფლობელი/თანამფლობელი გამჟღავნების, ხელმოწერისა და გადახდის შეხვედრებზე; გადაამოწმეთ დაუცველობის შესაფერისობა და გადახდის შეთანხმებები.
აგროინვესტი 146 და შპს ლასაგო	იურიდიული პირები; დაუცველობის შემწეობა არ გამოიყენება.	შეფასების მიხედვით კომპენსაცია გაუკეთეთ შესაბამის სერვიტუტს/აქტივების დანაკარგებს; დაუცველობის შემწეობა არ არის გათვალისწინებული.
არარსებული/მიუკვლეველი/გარდაცვლილი PAP შემთხვევები	სტატუსი დადასტურებული არ არის.	შეინახეთ დოკუმენტირებული კონტაქტის მცდელობები და დაცული უფლებები; გადაამოწმეთ დაუცველობა, თუ/როდესაც მომჩივანი გამოჩნდება.

12.5 ექსპროპრიაცია და ლეგალიზაცია

170. მიწის ექსპროპრიაციის გზით შეძენა ხანგრძლივ პროცედურებს გულისხმობს. ამრიგად, პროექტის ფარგლებში ასეთი მიდგომა მხოლოდ ექსტრემალურ შემთხვევებში იქნება გამოყენებული, როდესაც პროექტის ზემოქმედების ქვეშ მყოფ პირებსა და პროექტის განმახორციელებელ ჯგუფს შორის მოლაპარაკებები უშედეგო აღმოჩნდება და ქვეპროექტის განსახორციელებლად ალტერნატიული მიწა არ

არსებობს. თუმცა, ამ შემთხვევებში, პროექტის განმახორციელებელი ჯგუფი საჭირო ნაკვეთებს არ დაიკავებს მანამ, სანამ: (i) კანონით განსაზღვრული სათანადო სასამართლო პროცესი არ დაიწყება; (ii) სასამართლოს აკრძალვა არ იქნება მიღებული და სათანადოდ არ იქნება AP-ებისთვის ცნობილი. AP-ები, რომლებსაც არ აქვთ სათანადო რეგისტრაცია ან საკუთრების დამადასტურებელი დოკუმენტები, მაგრამ არიან დაკარგული ნაკვეთების კანონიერი მცხოვრებლები და ლეგალიზებული მფლობელები, დაკანონდებიან და დარეგისტრირდებიან მიწის რეესტრში. ამის შემდეგ, ისინი მიიღებენ სრულ კომპენსაციას, როგორც კანონიერი AP-ები.

12.6 გენდერული გავლენა და შემარბილებელი ზომები

171. ქალებს მნიშვნელოვანი ეკონომიკური როლი აკისრიათ პროექტის არეალში და მონაწილეობენ სასოფლო-სამეურნეო წარმოებაში, საყოფაცხოვრებო გადაწყვეტილებების მიღებასა და მარკეტინგულ საქმიანობაში. ამიტომ, კომპენსაციის გაცემა ისე უნდა იყოს ორგანიზებული, რომ ქალი მესაკუთრეები, თანამესაკუთრეები, მეუღლეები და ოჯახის ფაქტობრივი ხელმძღვანელები იღებდნენ ინფორმაციას და არ არიან არახელსაყრელ მდგომარეობაში ხელმოწერის, რეგისტრაციის, გადახდის ან საჩივრების პროცესში. სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობის კვლევამ გამოკითხულ პირებს შორის გამოავლინა 4 ქალი შინამეურნეობის სათავეში და 10 ქალი ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირი; შესაბამისად, RAP-ის განხორციელების დროს უნდა იქნას გამოყენებული გენდერული ნიშნით გათვალისწინებული ზომები და არა მხოლოდ ზოგადი ტერმინებით აღწერილი.
172. უზრუნველყონ, რომ ქალი მესაკუთრეები, თანამესაკუთრეები და მეუღლეები ინფორმირებულნი იყვნენ და მოწვეულნი იყვნენ კონსულტაციებზე, შეფასების გამჟღავნებაზე, სერვიტუტის/ხელშეკრულების ხელმოწერასა და კომპენსაციის გადახდის შეხვედრებზე;
 - ქალებისთვის ინფორმაციის მიწოდება გასაგები, მარტივად აღსაქმელი ფორმით და მათთვის გასაგებ ენაზე, ასევე საკმარისი რაოდენობის პერსონალის უზრუნველყოფა მათ შეკითხვებზე პასუხის გასაცემად;
 - უზრუნველყოფა იმისა, რომ კომპენსაცია გადაიხადოს კანონიერი მესაკუთრის/თანამესაკუთრის სასარგებლოდ ან, საჭიროების შემთხვევაში, ერთობლივად, და რომ ქალები არ იყვნენ გამორიცხულნი საბანკო ანგარიშის გახსნის, დოკუმენტაციის მომზადების, რეგისტრაციის ან დოკუმენტებზე ხელმოწერის პროცედურებიდან;
 - ქალთა მონაწილეობის აღრიცხვა კონსულტაციებში, შეთანხმებების ხელმოწერის, კომპენსაციის მიღებისა და საჩივრების წარდგენის პროცესებში, აგრეთვე RAP-ის მონიტორინგის ანგარიშებში გენდერის მიხედვით დიფერენცირებული ინდიკატორების ასახვა;
 - დამატებითი ხელშეწყობის უზრუნველყოფა ქალის ხელმძღვანელობით მოქმედი შინამეურნეობებისთვის, ხანდაზმული ქალებისა და იმ ქალებისთვის, რომლებსაც დოკუმენტაციის მხრივ ბარიერები აქვთ, მათ შორის დოკუმენტაციის მომზადებაში დახმარებისა და საჩივრების განხილვის მექანიზმზე (GRM) ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფის გზით;
 - უზრუნველყოფა იმისა, რომ საარსებო წყაროების აღდგენის, დასაქმებისა და ინფორმაციის გამჟღავნების/მიწოდების ყველა ღონისძიება თანაბრად ხელმისაწვდომი იყოს როგორც ქალებისთვის, ისე მამაკაცებისთვის;
 - RAP-ის მონიტორინგში გენდერის მიხედვით დიფერენცირებული მონაცემების ასახვა კომპენსაციის მიღების, საჩივრების, პროცესით კმაყოფილების დონისა და ყველა გადაუჭრელი საკითხის შესახებ, ვიდრე დაზარალებულ მონაკვეთებზე სამშენებლო

სამუშაოები დაიწყება.

13. საბოლოო თარიღის დადგენა

173. კომპენსაციის მიღების უფლებამოსილება შეზღუდულია პროექტის ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირებისთვის განსაზღვრული ვადით. შესაბამისად, ვადის ამოწურვის თარიღი არის თარიღი, როდესაც დაიწყო აღწერა, პროექტის ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირების სოციალურ-ეკონომიკური კვლევა და პროექტის ზემოქმედების ქვეშ მყოფი აქტივების ინვენტარიზაცია. თუ პროექტის მიზნებისთვის ფაქტობრივი განსახლებისა და მიწის შეკავების შეფერხებებია, ერთი (1) წლის შემდეგ აღწერა უნდა განახლდეს და დადგინდეს ახალი ვადის ამოწურვის თარიღი.
174. ვადის ამოწურვის თარიღი ზემოქმედების ქვეშ მყოფ პირებს ეცნობათ 2026 წლის 9 თებერვალს ჩატარებული ადგილზე ვიზიტის დროს. რომლის დროსაც პროექტის ზემოქმედების ქვეშ მყოფ პირებს მიეწოდათ ინფორმაცია განსახლების პროცესის, უფლებამოსილების კრიტერიუმების, კომპენსაციის უფლების და პროექტის სხვა შესაბამისი სოციალურ-ეკონომიკური ასპექტების შესახებ. ამ RAP-ის მიზნებისათვის, საბოლოო თარიღი განისაზღვრა 2026 წლის 2 აპრილი. სოციალურ-ეკონომიკური კვლევები, აქტივების ინვენტარიზაცია და კონსულტაციები ჩატარდა 2025 წლის ნოემბრიდან 2026 წლის აპრილამდე, ხოლო სავსე კვლევები დასრულდა 2026 წლის 2 აპრილს. მიწისა და აქტივების შეფასება ეფუძნება შპს „EVALIT“-ის დამოუკიდებელი ლიცენზირებული შემფასებლის მიერ 2026 წლის აპრილში მომზადებულ შეფასების ანგარიშს.
175. საბოლოო თარიღისა და სამშენებლო დერეფნის/სერვიტუტის დერეფნის ფაქტობრივი საზღვრების შესახებ ინფორმაცია უნდა იყოს დოკუმენტირებული პროექტის მთელ ტერიტორიაზე წერილობითი, ზეპირი და ადგილობრივად გასაგები ფორმით, მათ შორის, შესაბამის შემთხვევაში, ქართულ და აზერბაიჯანულ ენებზე. ინფორმაციის გახსნისას ნათლად უნდა იყოს მითითებული, რომ პირები, რომლებიც დასახლებიან დაზარალებულ ტერიტორიაზე ან შექმნიან ახალ აქტივებს საბოლოო თარიღის შემდეგ, არ მიიღებენ კომპენსაციას ამ ახალი აქტივებისთვის.

14. ზემოქმედების ქვეშ მოქცეული აქტივების შეფასების მეთოდები

176. ზემოქმედების ქვეშ მოქცეული აქტივებისა და მიწის შეძენასთან და/ან სერვიტუტთან დაკავშირებული ზემოქმედებების კომპენსაციის ღირებულება გამოითვალა შპს „EVALIT“-ის დამოუკიდებელი შეფასების ექსპერტის მიერ (იხილეთ დანართი 5. შეფასების მეთოდოლოგია). შეფასება უნდა იქნას გამოყენებული მსოფლიო ბანკის ESS5-ის შესაბამისად, რაც ნიშნავს, რომ კომპენსაცია საკმარისი უნდა იყოს დაკარგული აქტივების ჩასანაცვლებლად და ადგილზე შესვლამდე შესაბამისი ტრანზაქციის ხარჯების დასაფარად.
177. ჩანაცვლებითი ღირებულება: მიწისა და ნაგებობების აღდგენითი ღირებულების გაანგარიშება დაეფუძნება: (i) ჩამორთმევის მომენტისთვის არსებულ სამართლიან საბაზრო ღირებულებას; (ii) გარიგებისა და სამართლებრივი გაფორმების ხარჯებს, სხვა გადასახადებსა და მოსაკრებლებს; (iii) გარდამავალ და აღდგენის (მიწის მომზადებისა და რეკონსტრუქციის) ხარჯებს; და (iv) სხვა შესაბამის გადასახდელებს. ჩანაცვლების ღირებულებით კომპენსაციის უზრუნველყოფის მიზნით, შეძენილი აქტივების აღდგენითი ღირებულების განსაზღვრისას გამოყენებული იქნება ESS5-ის მოთხოვნებთან შესაბამისი საუკეთესო პრაქტიკის მაგალითები. შეფასების პროცესის ფარგლებში, პროექტის განმახორციელებელი ერთეული (PIU) მიმართავს ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოებს, რათა მათ განსაზღვრონ ისეთი ჩანაცვლებითი მიწის ნაკვეთები, რომლებიც აკმაყოფილებს დადგენილ მოთხოვნებს, და დაადგინონ ამ მიწის ნაკვეთების შეძენასთან დაკავშირებული ხარჯები პროექტის ზემოქმედების ქვეშ მოქცეული პირებისთვის (PAP-ები) ან პროექტისთვის. იმ შემთხვევაში, თუ ადგილობრივად ვერ მოიძებნება შესაბამისი ჩანაცვლებითი მიწის ნაკვეთი, განისაზღვრება ფულადი კომპენსაციის ოდენობა. იმის მიუხედავად, მიწა ნატურით ჩანაცვლდება თუ ფულადი კომპენსაციით, მისი შეფასება უნდა მოიცავდეს მიწის იმ დონემდე მოსამზადებლად საჭირო ხარჯებს, რომელიც ზემოქმედების ქვეშ მოქცეული მიწის მდგომარეობას შეესაბამება, აგრეთვე მიწის რეგისტრაციასთან დაკავშირებულ ყველა ხარჯს, შესაბამისი გადასახადების ჩათვლით. ნაგებობების შეფასებისას გათვალისწინებული უნდა იყოს მათი ზომა და მშენებლობისას გამოყენებული სამშენებლო მასალები. აღდგენითი ღირებულების განსაზღვრის ან ჩანაცვლებითი ნაგებობების დაპროექტებისას არ უნდა იქნეს გათვალისწინებული აქტივის ცვეთა (ამორტიზაცია) და გამოსაყენებლად ვარგისი მასალების ნარჩენი ღირებულება.

14.1 შეფასების პრინციპები

178. მიწისა და აქტივების შეფასებისას გათვალისწინებული უნდა იყოს შემდეგი:

- მუნიციპალური მიწის კომისიებიდან მიღებული მიწის ღირებულების შესაბამისი მოქმედი რეგიონული ცხრილები, თუ ხელმისაწვდომია
- ადგილობრივი მუნიციპალიტეტებიდან შენობების, კულტურებისა და ხეების შეფასების შესაბამისი მოქმედი ცხრილები, თუ ხელმისაწვდომია
- შესაბამისი მიმდინარე საბაზრო ფასები

179. ერთეულის ღირებულების გაანგარიშება განხორციელდება მიმდინარე საბაზრო ფასის გათვალისწინებით, რათა დაკმაყოფილდეს მიწის და დაკარგული აქტივების და ა.შ. ჩანაცვლების ღირებულება. მიწის, ნაგებობების, შენობების, ხეების და კულტურების შეფასებისთვის დაიქირავება გამოცდილი და რეგისტრირებული დამოუკიდებელი ავტორიზებული აუდიტორული კომპანია. ზემოქმედების ქვეშ მყოფ პირს აქვს შესაძლებლობა აირჩიოს შემფასებელი კომპანია საკუთარი ხარჯებით. შემფასებლის მიდგომა ითვალისწინებს თითოეული ტიპის მიწისა და აქტივების შეფასებას ადგილმდებარეობის მიხედვით. შეფასება უნდა განხორციელდეს აღწერისა და დეტალური გაზომვის კვლევის (DMS) ჩატარების შემდეგ, რომელსაც ატარებს შემფასებელი კომპანია, რომელიც ამზადებს დაზარალებული ნაკვეთების რუკას გამყოფი ზონების დემარკაციით. შემფასებელი კომპანია დაიქირავებს ექსპერტებს შესაბამისი ტერიტორიებისთვის, რომლებიც განახორციელებენ ადგილზე ვიზიტებს

დანაკარგების თითოეული კატეგორიის ფიზიკური დადასტურებისთვის. ექსპერტთა ჯგუფი ასევე გაითვალისწინებს წინა შეფასების მითითებას, თუ ეს შესაძლებელია და გამოიყენებს ბაზრის კვლევის უახლეს გამოცემას. სხვადასხვა ნივთის კომპენსაციის ღირებულების შეფასების მეთოდოლოგია აღწერილია ქვემოთ.

14.2 მიწა

180. სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის შეფასება მოხდება ჩანაცვლების განაკვეთით ორი განსხვავებული მეთოდოლოგიის მიხედვით, იმისდა მიხედვით, არსებობს თუ არა დაზარალებული რაიონებში აქტიური მიწის ბაზარი:
181. სადაც აქტიური მიწის ბაზრები არსებობს, მიწის კომპენსაცია მოხდება ჩანაცვლების განაკვეთით, ზემოქმედების კვლევამდე ერთი წლით ადრე ჩატარებული მიწის გაყიდვების კვლევის საფუძველზე.
182. სადაც აქტიური მიწის ბაზრები არ არსებობს, მიწის კომპენსაცია მოხდება დაკარგული ნაკვეთის თანაბარი მახასიათებლებით, წვდომითა და პროდუქტიულობით ნაკვეთის რეპროდუქციის ღირებულების საფუძველზე.
183. სერვიტუტის ხელშეკრულებებისთვის მიწის შეფასება გამოიყენებს დაზარალებული მიწის საბაზრო ღირებულებას და დამოუკიდებლად შეფასებულ გაუფასურების კოეფიციენტს, რომელიც გამოწვეულია გამოყენების მუდმივი შეზღუდვით. იმ შემთხვევაში, თუ სერვიტუტი იძლევა არაღრმა ფესვების მქონე ერთწლიანი კულტურების ან სხვა დაბალი რისკის მქონე სასოფლო-სამეურნეო საქმიანობისთვის გამოყენების გაგრძელების საშუალებას, კომპენსაცია შეიძლება ასახავდეს მიწის მესაკუთრის მიერ შენარჩუნებულ ნარჩენ გამოყენებას. ეს სერვიტუტის კომპენსაცია ცალკეა მშენებლობის ან მოვლა-პატრონობის დროს ამოღებული ან დაზიანებული კულტურების, ხეების და სხვა აქტივების კომპენსაციისგან. თუ სერვიტუტის შეზღუდვა გამორიცხავს პროდუქტიულ გამოყენებას ან თუ საჭიროა სრული შეძენა, კომპენსაცია ხელახლა გამოითვლება სრული ჩანაცვლების ღირებულებით ESS5-ის შესაბამისად.

14.3 ერთწლიანი კულტურები

184. პირველი წლის მოსავლისთვის კულტურების შეფასება მოხდება საბაზრო ფასებით. იმ შემთხვევაში, თუ ზემოქმედების ქვეშ მყოფ პირს ერთ წელზე მეტი კომპენსაცია ეკისრება, პირველი წლის შემდგომი მოსავლის კომპენსაცია მოხდება წმინდა საბაზრო ღირებულებით. საბაზრო ფასებისა და ღირებულების დასადგენად, დაიქირავება დამოუკიდებელი და მიუკერძოებელი მესამე მხარის სპეციალისტი სასოფლო-სამეურნეო მიწის ღირებულების საკითხებში.

14.4 ხეები

185. ხეების შეფასება მოხდება სხვადასხვა მეთოდოლოგიის მიხედვით, იმისდა მიხედვით, დაკარგული ხე მერქანია თუ პროდუქტიული.
186. ა. მერქნიანი ხეების შეფასება მოხდება ასაკის კატეგორიის (ა. ნერგი; ბ. საშუალო ზრდის და გ. სრული ზრდის) და მერქნის ღირებულებისა და მოცულობის მიხედვით.
187. ბ. ხეხილის/პროდუქტიული ხეების შეფასება მოხდება ასაკის (ა. ნერგი; ბ. ზრდასრული - არანაყოფიერი; და გ. ნაყოფიერი). (ა) და (ბ) სტადიის ხეები კომპენსირდება განხორციელებული ინვესტიციის ღირებულების მიხედვით; (გ) სტადიის ხეები კომპენსირდება 1 წლიანი შემოსავლის წმინდა საბაზრო ღირებულებით x ახალი, სრულად პროდუქტიული ხის გასაზრდელად საჭირო წლების რაოდენობა. ერთეულის კომპენსაციის ტარიფებს შეაფასებენ პროექტის კონსულტანტები ან უფლებამოსილი დამოუკიდებელი შემფასებელი, მსოფლიო ბანკისთვის მისაღები მკაფიო და გამჭვირვალე მეთოდოლოგიების საფუძველზე.

14.5 მოწყვლადი ზემოქმედების ქვეშ მყოფი შინამეურნეობები

188. დაუცველი დაზარალებული ოჯახები (AHs), თუ ეს დადასტურდა ვერიფიკაციის დროს, უფლებამოსილნი არიან მიიღონ სამი თვის მინიმალური საარსებო შემოსავლის ექვივალენტური დახმარება და პრიორიტეტი ჰქონდეთ პროექტთან დაკავშირებული დასაქმებისთვის, თუ უნარები შეესაბამება არსებულ სამუშაოს. AHs ითვლებიან დაუცველად, თუ ისინი აკმაყოფილებენ RAP კრიტერიუმებს, მათ შორის სოციალური დახმარების სისტემაში ღარიბად რეგისტრაციას ან ამ RAP-ში განსაზღვრულ სხვა დოკუმენტირებულ დაუცველობის ფაქტორებს. PIU/SSC ამოწმებს დაუცველობის სტატუსს გადახდამდე, აფიქსირებს შედეგს და განაახლებს ბიუჯეტს, თუ გამოვლინდება რომელიმე შესაბამისი დაუცველი AH.

15. საჩივრების განხილვის მექანიზმი

15.1 წინასიტყვაობა

189. საჩივრების განხილვის მექანიზმის (GRM) მთავარი მიზანია საჩივრებისა დროული, ეფექტური და ეფექტიანი გზით გადაჭრაში დახმარება, რაც დააკმაყოფილებს ყველა დაინტერესებულ მხარეს. კერძოდ, ის უზრუნველყოფს გამჭვირვალე და სანდო პროცესს სამართლიანი, ეფექტური და მდგრადი შედეგების მისაღწევად. ის ასევე ამყარებს ნდობას და თანამშრომლობას, როგორც ფართო საზოგადოებრივი კონსულტაციების განუყოფელ კომპონენტს, რაც ხელს უწყობს კორექტირების ქმედებებს. საჩივრების განხილვის მექანიზმი (GRM) ეფექტურად, დროულად და ეკონომიურად განიხილავს საჩივრებს, რომლებიც წარმოიშობა 1.1 ქვეკომპონენტის ფარგლებში პროექტში, ან პროექტის განმახორციელებელი ერთეულის (PIU) ან მის მიერ დასაქმებული კონტრაქტორის/სუბკონტრაქტორების ქმედებების, დაზარალებული თემებისა და გარე დაინტერესებული მხარეების მხრიდან.
190. პროექტის განმახორციელებელი ერთეულის (PIU) მიზანია დაინტერესებულ მხარეებთან მიწის შესყიდვისა და განსახლების საკითხებში შერიგების, სამართლიანი და გამჭვირვალე გზით ჩაერთოს. ყოველთვის იქნება ზრუნვა საჩივრების თავიდან ასაცილებლად, ვიდრე კომპენსაციის პროცესის გავლით. მიწის შესყიდვის ფრთხილად დიზაინისა და განხორციელების გზით, PAP-ებთან სრული მონაწილეობისა და კონსულტაციების უზრუნველყოფით, და სხვადასხვა განმახორციელებელ სუბიექტებს შორის ფართო კომუნიკაციისა და კოორდინაციის დამყარებით, პროექტის განმახორციელებელი ერთეული შეეცდება შეაგროვოს უკუკავშირი და კითხვები დაინტერესებული მხარეებისგან. საჩივარი შეიძლება განისაზღვროს, როგორც რეალური ან აღქმული პრობლემა, რომელიც შეიძლება საჩივრის საფუძველი გახდეს. მიუხედავად ამისა, მიწის შეძენასთან და განსახლებასთან დაკავშირებული გადაწყვეტილება, პრაქტიკა ან აქტივობა შესაძლოა არასასიამოვნოდ ჩაითვალოს პროექტისთვის. ეს ნაწილი აჯამებს პროექტის საჩივრების განხილვის მექანიზმს, რომელიც მიიღებს განსახლებასთან დაკავშირებულ საჩივრებს, შეკითხვებსა და გამოხმაურებას, ასევე პროექტთან დაკავშირებულ სხვა საკითხებს.

15.2 პროექტის საჩივრების განხილვის პრინციპები

191. საჩივრების განხილვის მექანიზმს საფუძვლად უდევს შემდეგი პრინციპები:
- პროექტის ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირები სრულად არიან ინფორმირებულნი თავიანთი უფლებებისა და საჩივრების განხილვის პროცედურების შესახებ, როგორც ზეპირად, ასევე წერილობით, კონსულტაციის, გამოკითხვის და კომპენსაციის დროს;
 - თითოეული საჩივარი რეგისტრირდება, მისი მიღება დადასტურებულია და კონტროლდება დასრულებამდე;
 - ყველა საჩივარი მუშავდება და მასზე რეაგირება ხდება 14 დღის განმავლობაში, ხოლო კომპლექსური საჩივრები - 30 დღემდე;
 - ენა, წიგნიერება და სქესი არ წარმოადგენს დაბრკოლებას მომჩივნებისთვის. საჩივრების წარდგენა მომჩივანისთვის არ იწვევს გადაჭარბებულ ხარჯებს;
 - პროექტის ნებისმიერ მომენტში ან GRM პროცესის განმავლობაში პროექტის ზემოქმედების ქვეშ მყოფ პირებს შეუძლიათ თავიანთი საჩივრები სასამართლოში განიხილონ.

15.3 საჩივრების განხილვის პროცესი

192. ნაბიჯი 1: საჩივრების წარდგენა წერილობით, ცხელი ხაზის/მობილური ტელეფონის, ფოსტით, სოციალური მედიის (FB და ა.შ.) მეშვეობით, ვებსაიტის, საჩივრების ჟურნალის მეშვეობით კონტრაქტორი

ორგანიზაციის მეშვეობით და პირდაპირ MEPA-სთვის. GRM ასევე საშუალებას მისცემს ანონიმური საჩივრების წარდგენას და განხილვას.

193. ნაბიჯი 2: საჩივრების რეგისტრაცია, საჩივრების კლასიფიკაცია საჩივრების ტიპოლოგიისა და მომჩივნების მიხედვით, უფრო ეფექტური რეაგირების უზრუნველსაყოფად და საწყისი რეაგირების რაც შეიძლება დაუყოვნებლივ უზრუნველყოფა. ტიპოლოგია დაფუძნებული იქნება მომჩივნის მახასიათებლებზე (მაგ., დაუცველი ჯგუფები, შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირები, ენობრივი ბარიერის მქონე პირები და ა.შ.) და ასევე საჩივრის ბუნებაზე.

194. ნაბიჯი 3: საჩივრის გამოკვლევა შესაძლებელია ხუთ ეტაპად, კერძოდ:

- (i) პროექტის განმახორციელებელი ერთეულის (PIU) RAP გუნდი შეინარჩუნებს საჩივრების რეგისტრაციის სისტემას. პროექტის განმახორციელებელი ერთეულის სოციალური დაცვის საბჭო შექმნის საჩივრების რეესტრს;
- (ii) პირველ შემთხვევაში, ზემოქმედების ქვეშ მყოფ პირებს შეუძლიათ საჩივრის შეტანა, ხოლო მისი გადაჭრა არაფორმალურ დონეზე მოხდება საჩივრის წარდგენიდან 10 დღის განმავლობაში შესაბამისი პროექტის სუბიექტების (მაგალითად, დიზაინის, კადასტრის, შეფასების) ან ადგილობრივი წარმომადგენლების მონაწილეობით. ასეთი საჩივრები კვლავ აღირიცხება საჩივრების ჟურნალში;
- (iii) თუ საკითხი კვლავ გადაუჭრელი რჩება, ზემოქმედების ქვეშ მყოფ პირებს შეუძლიათ საჩივარი წარუდგინონ პროექტის განმახორციელებელ ერთეულს, რომელსაც 15 დღე აქვს საქმის გადასაწყვეტად;
- (iv) თუ საკითხი კვლავ გადაუჭრელი რჩება, ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირის საჩივარი 15 დღის განმავლობაში გადაეცემა საჩივრების განხილვის კომიტეტს (იხილეთ დეტალები კომიტეტის შესახებ ქვემოთ), რომელსაც 15 დღე აქვს საქმის გადასაწყვეტად;
- (v) პროცესის ნებისმიერ ეტაპზე ზემოქმედების ქვეშ მყოფ პირს შეუძლია საქმე წარუდგინოს შესაბამის საქართველოს სასამართლოს.

195. პროექტის განსახლებასთან დაკავშირებული საჩივრების გადაწყვეტის პროცესი შეჯამებულია ცხრილში 31.

ცხრილი 31. განსახლების საჩივრების გადაწყვეტის პროცესი

ეტაპები	საჩივრების განხილვის მექანიზმი
1	პროექტის განსახლების ჯგუფი შეინარჩუნებს საჩივრების რეგისტრაციის სისტემას. პროექტის განმახორციელებელი კომისიის სოციალური დაცვის სამსახური შექმნის საჩივრების რეესტრს.
2	პირველ რიგში, ზემოქმედების ქვეშ მყოფ პირებს შეუძლიათ საჩივრის შეტანა, ხოლო პრობლემის მოგვარება არაფორმალურ დონეზე მოხდება პროექტის შესაბამისი ორგანოების (მაგალითად, დიზაინის, კადასტრის, შეფასების) ან ადგილობრივი წარმომადგენლების მონაწილეობით საჩივრის წარდგენიდან 10 დღის განმავლობაში. ასეთი საჩივრები კვლავ აღირიცხება საჩივრების ჟურნალში.
3	თუ საკითხი კვლავ გადაუჭრელი რჩება, ზემოქმედების ქვეშ მყოფ პირებს შეუძლიათ საჩივარი წარუდგინონ პროექტის განმახორციელებელ უწყებას, რომელსაც 15 დღე აქვს საქმის გადასაწყვეტად.

4	თუ საკითხი კვლავ გადაუჭრელი რჩება, ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირის საჩივარი 15 დღის განმავლობაში გადაეცემა საჩივრების განხილვის კომიტეტს (იხილეთ დეტალები კომიტეტის შესახებ ქვემოთ), რომელსაც 15 დღე აქვს საქმის გადასაწყვეტად.
5	პროცესის ნებისმიერ ეტაპზე ზემოქმედების ქვეშ მყოფ პირს შეუძლია საქმე წარუდგინოს შესაბამის სასამართლოს.

196. პროექტის განმახორციელებელი ერთეული შექმნის მიწის შესყიდვასთან დაკავშირებული საჩივრების განხილვის კომიტეტს, რომელიც შედგება პროექტის განმახორციელებელი ერთეულის, გარემოს დაცვის სამინისტროს, მიწის შეფასების/შესყიდვის კონსულტანტ(ებ)ის და დაინტერესებული ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირებისგან. საჭიროების შემთხვევაში, კომიტეტი კონსულტაციებს გამართავს სოფლის/თემის ლიდერებთან და ხელისუფლებასთან, რათა ხელი შეუწყოს საჩივრების მოგვარებას. კომიტეტში პროექტის განმახორციელებელი ერთეულის წარმომადგენლებს შორის შეიძლება იყვნენ იურიდიული ჯგუფის წევრი, ინჟინრები, სოციალური დაცვის კონსულტანტი, რეგიონული კოორდინატორი, პროექტის მენეჯერი და პროექტის დირექტორის მოადგილე. საჭიროების შემთხვევაში, კომიტეტი კონსულტაციებს გამართავს საზოგადოების ლიდერებთან და წარმომადგენლებთან, რათა დაასრულოს ქმედებები. ეს კომიტეტი განიხილავს მიღებულ საჩივრებს შიდა დონეზე, მიიღებს გადაწყვეტილებებს მათი გადაჭრის შესახებ, განახორციელებს გადაწყვეტას და აცნობებს ზემოქმედების ქვეშ მყოფ პირს შესაბამისი შედეგისა და დახურვის შესახებ.
197. საჩივრების მართვასთან და ადგილობრივი დაინტერესებული მხარეების ჩართულობის აქტივობებთან დაკავშირებული საკონტაქტო პირი - პროექტის განმახორციელებელი ერთეულის საკონტაქტო პირი იქნება:

პროექტის საინჟნრო განყოფილება – გენდერისა და კომუნიკაციის სპეციალისტი ეკატერინე გურგენიძე

ტელეფონი: 555593788

E-mail: ekaterine.gurgenidze@mepa.gov.ge

16. კონსულტაცია, მონაწილეობა და ინფორმაციის გამჟღავნება

198.

„დაინტერესებულ მხარეებთან

ჩართულობა და ინფორმაციის გამჟღავნება“ – აღიარებს, რომ „მსესხებელსა და პროექტის დაინტერესებულ მხარეებს შორის ღია და გამჭვირვალე ჩართულობა წარმოადგენს კარგი საერთაშორისო პრაქტიკის აუცილებელ ელემენტს.“ საჯარო კონსულტაციები და ინფორმაციის გამჟღავნება ასევე უნდა განხორციელდეს ეროვნული კანონმდებლობის მოთხოვნების შესაბამისად.

199. წინამდებარე განსახლების სამოქმედო გეგმის (RAP) მომზადების ფარგლებში ჩატარდა 3 საჯარო კონსულტაცია ზედა არხის სარწყავი სქემის არეალში მცხოვრებ ადგილობრივ თემებთან.

200. პირველი საჯარო კონსულტაცია გაიმართა 2023 წლის 1 დეკემბერს. შეხვედრის ფარგლებში პროექტის დაინტერესებულ მხარეებს მიეწოდათ ზოგადი ინფორმაცია პროექტის გარემოსდაცვითი და სოციალური მართვის ჩარჩოს შესახებ, ასევე მსოფლიო ბანკისა და საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი იმ სტანდარტებისა და ნორმების შესახებ, რომლებიც პროექტის დაგეგმვისა და განხორციელების ეტაპებზე გამოიყენება. გარდა ამისა, განხილულ იქნა: პროექტის გარე და შიდა საჩივრების განხილვის მექანიზმი, მსოფლიო ბანკის გენდერული ნიშნით ძალადობის (GBV) მართვის პროცედურები, განსახლების პოლიტიკის ჩარჩოში (RPF) აღწერილი პროცედურები, შრომის უსაფრთხოებისა და ჯანმრთელობის დაცვის (OHS) მართვის საკითხები, ასევე პროექტის ფარგლებში მოქმედი საგრანტო პროგრამა და მისი შესაძლებლობები.

201. მეორე საჯარო კონსულტაცია გაიმართა 2026 წლის 2 აპრილს Geo-Consulting/Yooshin Dasan-ის სოციალური და განსახლების სპეციალისტებისა და იმ ადგილობრივი თემების მონაწილეობით, რომელთაც ქვეპროექტის ფარგლებში მიწის შეძენასა და განსახლებასთან დაკავშირებული ზემოქმედება შეეხებათ. შეხვედრის დროს ზემოქმედების ქვეშ მყოფ პირებს (AP-ებს) მიეწოდათ ინფორმაცია სასოფლო-სამეურნეო მიწებზე მოსალოდნელი დროებითი და მუდმივი შეზღუდვების, აღწერის/ზღვრული თარიღის, კომპენსაციის პრინციპების, სერვიტუტის პირობებისა და საჩივრების განხილვის მექანიზმის შესახებ. ამავე დროს განხორციელდა სოციალურ-ეკონომიკური კვლევა.

202. მესამე საჯარო კონსულტაცია გაიმართა 2026 წლის 21 აპრილს ზედა არხის სარწყავი სქემის არეალში მცხოვრებ ადგილობრივ თემებთან, მათ შორის იმ პირებთან, რომლებიც სარწყავი სისტემის რეაბილიტაციის შედეგად სარგებელს მიიღებენ. Geo-Consulting-ის სოციალური და განსახლების სპეციალისტმა მონაწილეებს მიაწოდა დამატებითი ინფორმაცია განსახლების საკითხებზე, შეავსო სოციალურ-ეკონომიკური კითხვარები, განმარტა საჩივრების განხილვის მექანიზმის (GRM) ფუნქციონირება და ადგილობრივ მუნიციპალიტეტში/ადმინისტრაციულ ოფისში, აგრეთვე სხვა ხელმისაწვდომ ადგილებში დატოვა საჩივრების ყუთები (GRM boxes) და საინფორმაციო ბუკლეტები ქართულ, ინგლისურ და აზერბაიჯანულ ენებზე.

203. საერთო ჯამში, კონსულტაციებში მონაწილეობა მიიღო 50-მა ზემოქმედების ქვეშ მყოფმა პირმა (AP) და ადგილობრივი თემის წარმომადგენელმა, მათ შორის ეროვნული უმცირესობების 13 წარმომადგენელმა. იმის გათვალისწინებით, რომ გამოკითხული ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირების 37.5% აზერბაიჯანული ეთნიკური ჯგუფის წარმომადგენელია, პროექტის განმახორციელებელმა ერთეულმა (PIU) უნდა უზრუნველყოს საბოლოო ინფორმაციის გამჟღავნება და ხელშეკრულებების გაფორმებამდე გასამართი კონსულტაციების ჩატარება მონაწილეთათვის გასაგებ ენაზე, მათ შორის აზერბაიჯანულ ენაზე მომზადებული საინფორმაციო მასალების ან თარგმნის მომსახურების გამოყენებით. განსაკუთრებული ყურადღება უნდა მიექცეს შემდეგი საკითხების განმარტებას: ზღვრული თარიღი, უფლებამოსილებები და კომპენსაციის მიღების უფლება,

204. თითოეული ვიზიტის დეტალური ინფორმაცია, მათ შორის შეხვედრების ოქმები, ფოტომასალა, სოციალურ-ეკონომიკური კითხვარები, საინფორმაციო ბუკლეტები და მონაწილეთათვის გასაგებ ენებზე ინფორმაციის გამჟღავნების დამადასტურებელი მასალები, წარმოდგენილია **დანართ 6-ში – „საჯარო კონსულტაციები“**.

17. განსახლების ბიუჯეტი და დაფინანსება

205. შესწორებული განსახლების სამოქმედო გეგმის (RAP) ბიუჯეტის საერთო სავარაუდო ღირებულება შეადგენს 7,560 ლარს (დაახლოებით 2,810 აშშ დოლარი). აღნიშნული თანხა მოიცავს: (i) 1,998 ლარს კერძო საკუთრებაში არსებულ მიწის ნაკვეთებზე მუდმივი სერვიტუტის/შეზღუდული სარგებლობის უფლების დაწესებისთვის; (ii) 4,302 ლარს ერთწლიანი სასოფლო-სამეურნეო კულტურებისა და მრავალწლოვანი ნარგავების კომპენსაციისთვის; და (iii) 1,260 ლარს გაუთვალისწინებელი ხარჯების რეზერვის სახით, რაც შეადგენს კომპენსაციის შუალედური ჯამის (6,300 ლარი) 20%-ს. სერვიტუტის კომპენსაციის ოდენობა არ არის დათვლილი დაზარალებული კერძო მიწის მთელ ფართობზე მიწის საბაზრო ღირებულების (I ტიპის მიწისთვის – 4.80 ლარი/მ², II ტიპის მიწისთვის – 3.40 ლარი/მ²) პირდაპირი გამოყენებით. აღნიშნული განაკვეთები წარმოადგენს მიწის საბაზრო ღირებულებას, ხოლო სერვიტუტის კომპენსაცია განსაზღვრულია დანართი 5.3-ში წარმოდგენილი სერვიტუტის შეფასების საფუძველზე, ერთჯერადი წმინდა საკომპენსაციო განაკვეთების გამოყენებით: 1.15 ლარი/მ² I ტიპის მიწისთვის და 0.82 ლარი/მ² II ტიპის მიწისთვის. კომპენსაციის გადახდამდე უნდა მომზადდეს ან დადასტურდეს თითოეული მიწის ნაკვეთის მიხედვით შედგენილი გაანგარიშება, რომელშიც მითითებული იქნება მიწის კატეგორია, დაზარალებული ფართობი, მთლიანი (bruto) განაკვეთი, გადასახადებისა და ტრანზაქციის ხარჯების გათვალისწინების წესი, ასევე გადასახდელი წმინდა კომპენსაციის ოდენობა. იმ შემთხვევაში, თუ დაზარალებული ფართობი სრულად ექვემდებარება შესყიდვას ან სასოფლო-სამეურნეო გამოყენებისთვის გამოუსადეგარი ხდება, ბიუჯეტი უნდა გადაიხედოს სრული ჩანაცვლების ღირებულების საფუძველზე და სამშენებლო სამუშაოების დაწყებამდე შეთანხმდეს მსოფლიო ბანკთან.
206. განსახლების სამოქმედო გეგმის (RAP) განხორციელებასთან დაკავშირებულ ყველა ხარჯს დაფარავს პროექტის განმახორციელებელი ერთეული (PIU) საქართველოს მთავრობის თანადაფინანსების ფარგლებში და უზრუნველყოფს კომპენსაციის, დახმარებისა და RAP-ის განხორციელებისთვის საჭირო ბიუჯეტის დროულ გამოყოფას. კომპენსაციისა და, საჭიროების შემთხვევაში, სხვა სახის დახმარების გაცემა უნდა დასრულდეს შესაბამისი მიწის შეძენამდე, სერვიტუტის რეგისტრაციამდე, კონტრაქტორისთვის სამუშაო ტერიტორიაზე წვდომის უზრუნველყოფამდე ან შესაბამის მონაკვეთზე სამშენებლო სამუშაოების დაწყებამდე.
207. კერძო საკუთრებაში არსებულ მიწის ნაკვეთებზე მუდმივი სერვიტუტის/შეზღუდული სარგებლობის უფლების დაწესებისთვის გათვალისწინებული კომპენსაციის სავარაუდო ოდენობა შეადგენს 1,998 ლარს (იხ. ცხრილი 32). საქართველოს რკინიგზის მფლობელობაში არსებული დაზარალებული არასასოფლო-სამეურნეო სახელმწიფო მიწები პროექტის საჭიროებებისთვის დარეგულირდება სახელმწიფო ქონების/რკინიგზის მიწით სარგებლობის შესაბამისი სამართლებრივი პროცედურების საფუძველზე. სახელმწიფო საკუთრებაში არსებულ მიწაზე განთავსებული ხე-მცენარეებისა და სასოფლო-სამეურნეო კულტურების დანაკარგი, როდესაც მიწა ფაქტობრივი მოსარგებლეების ან ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირების (AP-ების) მიერ მუშავდება, ანაზღაურდება ამ განსახლების სამოქმედო გეგმით (RAP) დადგენილი წესის შესაბამისად.

ცხრილი 32. კერძო საკუთრებაში არსებულ მიწის ნაკვეთებზე სერვიტუტის (შეზღუდული სარგებლობის უფლების) დაწესებისთვის გათვალისწინებული კომპენსაცია

საკუთრების ტიპი	ნაკვეთების რ-ბა	ზემოქმედების არეალი, მ ²	სერვიტუტი	თანხა, GEL
სერვიტუტით დატვირთული კერძო საკუთრებაში არსებული მიწის ნაკვეთები	12	2,220.88	ტიპი I: 1.15 GEL/m ² ; ტიპი II: 0.82 GEL/m ²	1,998

208. მრავალწლოვანი ნარგავებისთვის გათვალისწინებული კომპენსაციის სავარაუდო ოდენობა შეადგენს 3,498 ლარს (იხ. ცხრილი 33). მრავალწლოვანი კულტურების ღირებულება განისაზღვრება მათი ასაკის, პროდუქტიულობისა და იმ პერიოდის გათვალისწინებით, რომელიც საჭიროა ეკვივალენტური პროდუქტიულობის აღსადგენად. ხეხილისა და სხვა მსხმოიარე მრავალწლოვანი ნარგავების ღირებულება გამოითვლება მათი წლიური მოსავლის საბაზრო ღირებულების გამრავლებით იმ წლების რაოდენობაზე, რომელიც აუცილებელია შემცვლელი ნარგავების იმ ასაკამდე და პროდუქტიულობის დონემდე გაზრდისთვის, რაც დაზარალებულ ნარგავებს გააჩნდათ.

ცხრილი 33. ზემოქმედების ქვეშ არსებული ხეები

სახეობა	ფართობი, მ ²	No.	ასაკი	კომპენსაცია თითოეულ ხეზე, GEL	სულ კომპენსაცია, GEL
თუთა	429.06	27	30+	84	2,268
კაკალი	429.06	3	30+	410	1,230
სულ	429.06	30	30+	494	3,498

209. ერთწლიანი სასოფლო-სამეურნეო კულტურებისთვის გათვალისწინებული კომპენსაციის სავარაუდო ოდენობა შეადგენს 805 ლარს (იხ. ცხრილი 34). კომპენსაციის ოდენობა განისაზღვრა დარგის სპეციალისტებთან ჩატარებული კონსულტაციების, მიწის მესაკუთრეებთან ჩატარებული ინტერვიუებისა და სხვა დათვალიერების შედეგად მიღებული მონაცემების შეჯერების საფუძველზე. კომპენსაციის ღირებულებები დადგენილია სიმინდის, ხორბლისა და კარტოფილისთვის და ეფუძნება შესაბამისი კულტურების მოსავლიანობის მაჩვენებლებსა და მათ საბაზრო ფასებს

ცხრილი 34. ერთწლიანი სასოფლო-სამეურნეო კულტურები

სახეობა	ფართობი, მ²	კომპენსაცია 1 მ², GEL	სულ კომპენსაცია, GEL
სიმინდი	101	0.80	81
ხორბალი	777	0.24	187
კარტოფილი	357.67	1.50	537
ჯამი	1,235.67	-	805

210. იმ შემთხვევაში, თუ კომპენსაციის ან დახმარების თანხების გადახდა გადაიდება წინამდებარე განსახლების სამოქმედო გეგმის (RAP) ფარგლებში განხორციელებული შეფასების თარიღიდან ერთ წელზე მეტი ვადით, პროექტის განმახორციელებელმა ერთეულმა (PIU) კომპენსაციის გადახდამდე უნდა უზრუნველყოს ქონების ღირებულების ხელახალი შეფასება დამოუკიდებელი შემფასებელი ორგანიზაციის მიერ. RAP-ის ბიუჯეტში გათვალისწინებულია 1,260 ლარის ოდენობის გაუთვალისწინებელი ხარჯების რეზერვი, რაც შეადგენს კომპენსაციის შუალედური ჯამის (6,300 ლარი) 20%-ს და განკუთვნილია განახლებული შეფასების, თანხების დამრგვალების, დოკუმენტაციის მომზადებისა და RAP-ის განხორციელების პროცესში წარმოშობილი სხვა გაუთვალისწინებელი ხარჯების დასაფარად. თუ კომპენსაციის გადახდამდე განხორციელებული გადამოწმების შედეგად დადასტურდება მოწყვლადი დაზარალებული შინამეურნეოების (AH) არსებობა, შესაბამისი მოწყვლადობის დახმარება უნდა დაემატოს ბიუჯეტს კომპენსაციის გადახდამდე.
211. ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირების (AP) კონსოლიდირებული სია, მათზე განხორციელებული ზემოქმედების სახეები, კომპენსაციის ოდენობები და დახმარების სტატუსი წარმოდგენილია დანართ 7-ში – „RAP-ის კონსოლიდირებული ბიუჯეტი“. თუ ძირითადი ტექსტისა და დანართი 7-ის მონაცემებს შორის გამოვლინდება რაიმე შეუსაბამობა, იგი უნდა გასწორდეს კომპენსაციის გადახდამდე. ამ პროცესში განმსაზღვრელ სააღსრულებო დოკუმენტებად გამოყენებული იქნება თითოეული მიწის ნაკვეთის მიხედვით მომზადებული ინვენტარიზაციისა და შეფასების ფორმები.

ცხრილი 35. წარმოდგენილია განსახლების სამოქმედო გეგმის (RAP) ბიუჯეტის შეჯამება.

No.	პუნქტი	თანხა, GEL
1	კერძო საკუთრებაში არსებულ მიწაზე მუდმივი სერვიტუტის/შეზღუდული სარგებლობის უფლების დაწესება (12 კერძო ნაკვეთი / 2,220.88 მ²)	1,998
2	კულტურების კომპენსაცია, მათ შორის ერთწლიანი სასოფლო-სამეურნეო კულტურები და მრავალწლოვანი ნარგავები	4,302
3	გაუთვალისწინებელი ხარჯები (კომპენსაციის შუალედური ჯამის 20%: 6,300 ლარი)	1,260
4	განსახლების სამოქმედო გეგმის (RAP) მთლიანი ბიუჯეტი	7,560

18. განსახლების სამოქმედო გეგმის განხორციელების გრაფიკი

212. ეს არის განსახლების სამოქმედო გეგმის (RAP) პროექტი. მსოფლიო ბანკის მიერ განხილვისა და RAP-ის დამტკიცების შემდეგ, პროექტის განმახორციელებელი ერთეული (PIU) უზრუნველყოფს საჭირო ბიუჯეტის მიღებას სახელმწიფო სახსრებიდან და განხორციელებს RAP-ით გათვალისწინებულ ყველა ღონისძიებას. ყველა დაზარალებულმა პირმა (APs) უნდა მიიღოს სრული კომპენსაცია და ნებისმიერი შესაბამისი დანამატი მიწის შეძენამდე, სერვიტუტის რეგისტრაციამდე, კონტრაქტორის სამუშაო ზონაში შესვლამდე ან შესაბამის დაზარალებულ მონაკვეთზე სამოქალაქო სამუშაოების დაწყებამდე. ნებისმიერი ქვეპროექტის მონაკვეთზე სამშენებლო სამუშაოების დაწყება, სადაც არსებობს მიწის შეძენისა და განსახლების (LAR) ზემოქმედება, დამოკიდებული იქნება დამტკიცებული RAP-ის სრულად განხორციელებაზე და RAP-ის შესრულების/შესაბამისობის ანგარიშის წარდგენასა და მსოფლიო ბანკისთვის მისაღებ დონეზე დამტკიცებაზე.
213. პროექტის გარემოსდაცვითი და სოციალური მართვის ჩარჩოს (ESMF) შესაბამისად, თუ პროექტის 1-ლი კომპონენტის ფარგლებში საჭიროა მიწის შეძენა, მოსახლეობის ფიზიკური გადაადგილება ან იძულებითი განსახლების სხვა ფორმები, MEPA-ს პროექტის განმახორციელებელი ერთეული (PIU) მოამზადებს განსახლების სამოქმედო გეგმას (RAP) ან შემოკლებულ RAP-ს, განსახლების პოლიტიკის ჩარჩოს (RPF) შესაბამისად.
214. განსახლების სამოქმედო გეგმები (RAPs) შემუშავდება მონაწილეობითი მიდგომით, გასაჯაროდება და განხილული იქნება დაზარალებულ პირებთან (PAPs). RAP-ები შეთანხმდება მსოფლიო ბანკთან და განხორციელდება კონტრაქტორის კონკრეტულ სამუშაო უბანზე მობილიზებამდე.
- RAP-ის განხორციელების ანგარიში მომზადდება და შეთანხმდება მსოფლიო ბანკთან, რის შემდეგაც გაიცემა სამუშაოების დაწყების ნებართვა.
 - გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო (MEPA) უზრუნველყოფს ქონების ლეგალიზაციის პროცესის მხარდაჭერას დაზარალებული პირების (PAPs) სახელზე იმ შემთხვევაში, თუ ქონება არ არის ოფიციალურად რეგისტრირებული და ეს აფერხებს კომპენსაციის გაცემას ეროვნული კანონმდებლობის შესაბამისად.
 - ფიზიკური გადაადგილებისა და ეკონომიკური გადაადგილების შემთხვევაში განიხილება საარსებო წყაროს აღდგენის ვარიანტები, შეთანხმდება PAP-ებთან/ზემოქმედების ქვეშ მოქცეულ პირებთან და განხორციელდება ისე, რომ GRAIL პროექტის განხორციელების შედეგად არც ერთი ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირი არ აღმოჩნდეს უარეს სოციალურ-ეკონომიკურ მდგომარეობაში.
 - საჩივრების განხილვის მექანიზმი (GRM) ამოქმედებული იქნება RAP-ების მომზადების დაწყებამდე.
 - ზემოქმედების ქვეშ მოქცეული პირები (PAPs) და სხვა პოტენციური მომჩივნები სრულად იქნებიან ინფორმირებული GRM-ის ფუნქციონირების, პროცედურების, ვადებისა და საკონტაქტო პირების შესახებ კონსულტაციების შეხვედრებისა და დაინტერესებულ მხარეებთან ჩართულობის სხვა ღონისძიებების ფარგლებში.
 - საინფორმაციო ბროშურა ქართულ ენაზე და, საჭიროების შემთხვევაში, აზერბაიჯანულ ენაზე, რომელიც მოიცავს კომპენსაციის უფლებამოსილებას, უფლებრივ მატრიცას, საბოლოო თარიღს, სერვიტუტის შეზღუდვებს, GRM-ს და საკონტაქტო ინფორმაციას, გადაეცემა ყველა ზემოქმედების ქვეშ მოქცეულ პირსა და ოჯახს კომპენსაციის/რეაბილიტაციის პროცესის დაწყებამდე და ნებისმიერი სერვიტუტის ან მიწის უფლებრივი შეთანხმების ხელმოწერამდე.
 - კონსულტაციების პროცესი გაგრძელდება პროექტის მთელი სასიცოცხლო ციკლის განმავლობაში.
 - RAP-ის ფარგლებში გათვალისწინებული ღონისძიებების დაფინანსება

განხორციელება პროექტის ბიუჯეტიდან.

— ზემოქმედების ქვეშ მოქცეულ პირებს გაეწევათ დახმარება ყველა საჭირო დოკუმენტის მოპოვებაში (საჯარო რეესტრის ამონაწერი, საზღვრების დადგენის აქტი, აუდიტის დასკვნა, პირადობის დამადასტურებელი დოკუმენტის ასლი, საბანკო რეკვიზიტები და სხვა). წარმოდგენილი დოკუმენტაციის საფუძველზე ადგილობრივი კომისია დაამტკიცებს კომპენსაციის გაცემას და, მესაკუთრის თანხმობის შემთხვევაში, გაფორმდება შესყიდვის აქტი.

— მესაკუთრესთან დადებული ხელშეკრულების საფუძველზე კომპენსაციის თანხა გადაირიცხება მის პირად საბანკო ანგარიშზე, რის შემდეგაც PIU უზრუნველყოფს მიწის უფლებების/საკუთრების გადაცემას.

215. პროექტი ქონების ექსპროპრიაციას განხორციელებს მხოლოდ გამონაკლის შემთხვევებში, როგორც უკიდურეს ზომას: (i) როდესაც ვერ მიიღწევა შეთანხმება მიწისა და პროექტით დაზარალებული სხვა ქონების შესყიდვის ფასზე; და (ii) როდესაც ინვესტიციების რედიზაინი შეუძლებელია.
216. იმ შემთხვევაში, როდესაც შესაძენი თავისუფალი მიწის მესაკუთრე პირები ფიზიკურად არ არიან იდენტიფიცირებადი ან მათი ადგილსამყოფელი უცნობია, შესაბამისი კომპენსაციის თანხა გადაირიცხება სახელმწიფო ბიუჯეტის ანგარიშზე. განხორციელება ყველა გონივრული მცდელობა აღნიშნული ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირის (PAPs) იდენტიფიცირებისა და დაკავშირების მიზნით, მათ შორის სულ მცირე სამი დოკუმენტირებული მცდელობა წერილობითი კორესპონდენციის, ადგილზე ვიზიტების, ასევე ნათესავებთან, მეზობლებთან და სხვა შესაბამის ადგილობრივ კონტაქტებთან კომუნიკაციის გზით. აღნიშნული მცდელობები გაგრძელდება მანამ, სანამ ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირი არ იქნება იდენტიფიცირებული ან არ იქნება ამოწურული იდენტიფიკაციის ყველა გონივრული საშუალება.
217. ცხრილი 36 ასახავს RAP-ის განხორციელების სავარაუდო გრაფიკსა და ძირითად ამოცანებს (მწვანედ მონიშნული აქტივობები შესრულებულია ტექნიკური დახმარების პროექტის (TRTA) ფარგლებში). გრაფიკი საჭიროების შემთხვევაში განახლდება და შესაბამისობაში იქნება სამშენებლო სამუშაოების გრაფიკთან. განხორციელების გრაფიკი ეხება მხოლოდ ზემო არხის სარწყავი სისტემის მარჯვენა ზოლის (გასხვისების ზოლი) განახლებულ RAP-ს.

ცხრილი 36. RAP განხორციელების გრაფიკი

RAP საქმიანობა	TRTA -ს დროს დასრულებული					თვე 2026				
	იანვარი-მაისი 2026					მაისი	ივნისი	ივლისი	აგვისტო	სექტემბერი
1. პროექტის მომზადება										
2. ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირების აღწერისა და სოციალურ-ეკონომიკური კვლევების ჩატარება										
3. DMS, RAP-ის გავლენის შეფასება და შეფასება										
4. საჯარო კონსულტაციები და აღწერის თარიღი										
5. RAP-ის მომზადება										
6. პროექტის განმახორციელებელი ერთეულის (PIU) მიერ RAP-ის მოწონება და მსოფლიო ბანკის მიერ დამტკიცება										

7. პროექტის განმახორციელებელი ერთეულის (PIU) მიერ RAP-ის ბიუჯეტისთვის თანხების მოთხოვნა/უზრუნველყოფა										
8. საბოლოო RAP										
<i>B. განხორციელება (დამტკიცებული პროექტი)</i>										
9. განსახლების სპეციალისტების (PIC) მობილიზაცია										
10. GRM-ის ოფიციალურად შექმნა და წევრების ნომინირება										
11. კონსულტაციები ზემოქმედების ქვეშ მყოფ პირებთან და კომპენსაციის ხელშეკრულების ხელმოწერა										
12. კომპენსაციისა და ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირებისთვის უფლებების გადახდა										
C. მონიტორინგი და ანგარიშგება										
13. PIU-ს მიერ მსოფლიო ბანკისთვის შიდა მონიტორინგი და ანგარიშგება										

19. მონიტორინგი და ანგარიშგება

218. პროექტის განმახორციელებელი ერთეული შეიმუშავებს მექანიზმს RAP-ების განხორციელების მონიტორინგისთვის. RAP-ის განხორციელების მონიტორინგისა და შეფასების ინდიკატორები მოიცავს ინდიკატორებს, რომლებიც შეისწავლიან RAP-ის განხორციელების პროცესს და ინდიკატორებს, რომლებიც აკონტროლებენ აქტივების დაკარგვისა და კომპენსაციის გავლენას PAP-ზე. მონიტორინგს რეგულარულად განახორციელებს პროექტის განმახორციელებელი ერთეული. შედეგები მსოფლიო ბანკს ეცნობება პროექტის განხორციელების ყოველწლიური ანგარიშების მეშვეობით. მონიტორინგის ინდიკატორები იქნება ის ინდიკატორები, რომლებიც დაკავშირებული იქნება პროცესთან, დაუყოვნებლივ შედეგებთან. RAP-ის განხორციელების მონიტორინგის საორიენტაციო ინდიკატორებია:

- ჩატარდა საჯარო კონსულტაციები
- დასრულდა აღწერა, აქტივების ინვენტარიზაცია, შეფასებები და სოციალურ-ეკონომიკური კვლევები
- საჩივრებისა და დაკმაყოფილების პროცედურები ამოქმედდა
- კომპენსაციები გაიცა
- საჭიროების შემთხვევაში, მიწის შესყიდვა დასრულდა
- დაიწყო შემოსავლის აღდგენის ღონისძიებები
- განხილულია საჩივრები
- ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირების ცოდნისა და შეშფოთების ხარისხი განსახლების პროცესთან, მათ უფლებებთან და რეაბილიტაციასთან დაკავშირებით
- ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირების კმაყოფილების ხარისხი საჩივრების დაკმაყოფილების სისტემის ეფექტური ფუნქციონირებით

დანართი 1. მეთოდოლოგიის შეთანხმება პროექტის განმახორციელებელ ერთეულთან (PIU) მიწის გასხვისების დერეფნის (ROW) შესახებ, განსახლების სამოქმედო გეგმის (RAP) ზემოქმედების შეფასების მიზნით

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს თანხმობა მიწის გასხვისების დერეფნის (Right-of-Way, ROW) და მიწის შესყიდვისა და განსახლების ზემოქმედების შეფასების მეთოდოლოგიაზე

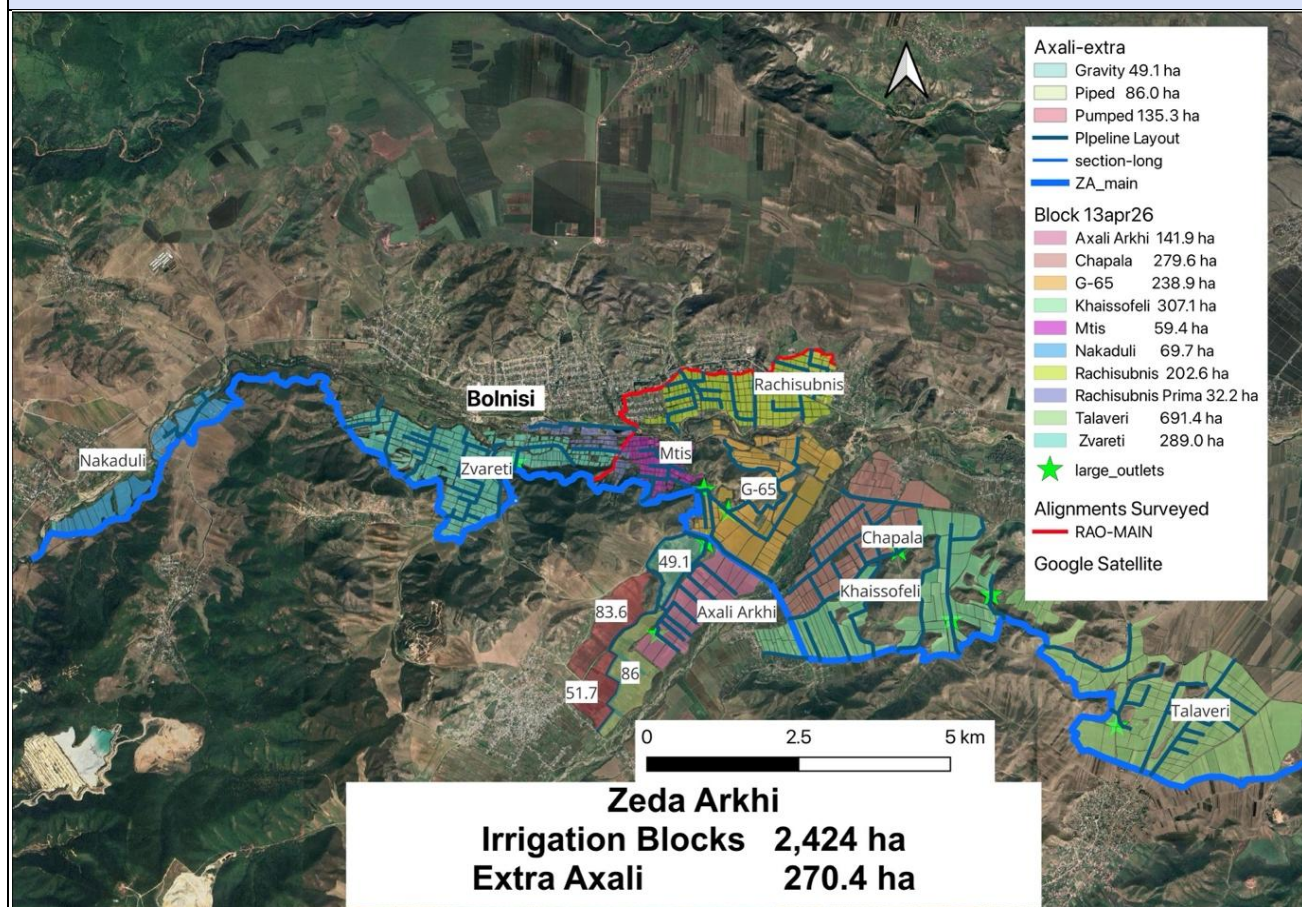
დანართი 1.1 წინასიტყვაობა

219. მსოფლიო ბანკის (WB) გარემოსდაცვითი და სოციალური რისკების სკრინინგის საფუძველზე, ქვეპროექტი ESS5-ის – „მიწის შეძენა, მიწით სარგებლობის შეზღუდვები და იძულებითი განსახლება“ – მოთხოვნების შესაბამისად შეფასებულია საშუალო რისკის მქონედ. მოდერნიზაციის სამუშაოები გამოიწვევს მიწასთან დაკავშირებულ ზემოქმედებას არსებული არხისა და მილსადენის ტრასების გასწვრივ მდებარე 16 რეგისტრირებულ მიწის ნაკვეთზე, რომელთა ზემოქმედების ქვეშ მოქცეული საერთო ფართობი შეადგენს 2,419.95 მ²-ს. აქედან 12 კერძო სასოფლო-სამეურნეო მიწის ნაკვეთზე ზემოქმედების ქვეშ მოქცეული ფართობი შეადგენს 2,220.88 მ²-ს, ხოლო 4 სახელმწიფო საკუთრებაში არსებულ არასასოფლო-სამეურნეო მიწის ნაკვეთზე, რომლებიც სს „საქართველოს რკინიგზის“ სარგებლობაშია, ზემოქმედების ქვეშ მოქცეული ფართობი შეადგენს 199.07 მ²-ს. სასოფლო-სამეურნეო მიწებზე ზემოქმედების ძირითადი ნაწილი დაკავშირებულია ერთწლიან სასოფლო-სამეურნეო კულტურებთან, ხოლო ერთ ზემოქმედების ქვეშ მოქცეულ კერძო მიწის ნაკვეთზე წარმოდგენილია მრავალწლოვანი ხეები. განსახლების სამოქმედო გეგმის (RAP) მიხედვით, საცხოვრებელ ან კომერციულ შენობა-ნაგებობებზე, ბიზნესებზე, დასაქმებულებზე ან პირთა ფიზიკურ განსახლებაზე ზემოქმედება არ არის მოსალოდნელი. კერძო საკუთრებაში არსებულ მიწის ნაკვეთებზე ზემოქმედების მართვა დაგეგმილია სერვიტუტის (easement) დაწესების გზით, რაც უზრუნველყოფს შპს „საქართველოს მელიორაციის“ მიერ ინფრასტრუქტურის ექსპლუატაციისა და ტექნიკური მომსახურებისთვის აუცილებელ წვდომას. თითოეულ ზემოქმედების ქვეშ მყოფ პირს (PAP), შესაბამისი შეთანხმების ხელმოწერამდე, მიეწოდება ინფორმაცია გამოსაყენებელი სამართლებრივი მექანიზმის, ზემოქმედების ქვეშ მოქცეული ფართობის ზუსტი ოდენობისა და მიწით სარგებლობის დაწესებული შეზღუდვების შესახებ.
220. მიწის შეძენისა და განსახლების (LAR) ფარგლებში ჩატარებული კვლევები და ზემოქმედების შეფასება მოიცავდა შემდეგ საქმიანობებს: ობიექტის ადგილზე დათვალიერებასა და ზემოქმედების შეფასებას; დეტალურ აზომვით კვლევას (DMS); მიწის საკუთრებისა და მიწით სარგებლობის უფლებების გადამოწმებას; დანაკარგების ინვენტარიზაციასა და აქტივების/საარსებო საშუალებების შეფასებას (სანაცვლო ღირებულებით კომპენსაციის განსაზღვრის მიზნით, რომელიც უნდა გაიცეს მიწის შეძენასა და სამშენებლო მოედანზე წვდომის უზრუნველყოფამდე); მიწის მესაკუთრეთა, მიწით მოსარგებლეთა და სხვა იმ ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირების აღრიცხვას, რომლებზეც შესაძლოა გავრცელდეს ეკონომიკური და/ან ფიზიკური გადაადგილების ზემოქმედება; ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირების აღწერას (ცენზს); ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირების სოციალურ-ეკონომიკური კვლევის ჩატარებას, მათ შორის პირისპირ ინტერვიუებისა და სტატისტიკური მონაცემების გამოყენებით; ასევე, ზემოქმედების ქვეშ მყოფ პირებთან საჯარო კონსულტაციების გამართვას. განსახლების სამოქმედო გეგმა (RAP) უნდა განხორციელდეს სრულად, ხოლო მისი განხორციელების შესაბამისობის შესახებ ანგარიში უნდა წარედგინოს მსოფლიო ბანკს (WB). მსოფლიო ბანკის მიერ RAP-ის განხორციელების შესაბამისობის ანგარიშის დამტკიცება სავალდებულოა მიწის შეძენისა და სამშენებლო მოედანზე წვდომის უზრუნველყოფამდე.

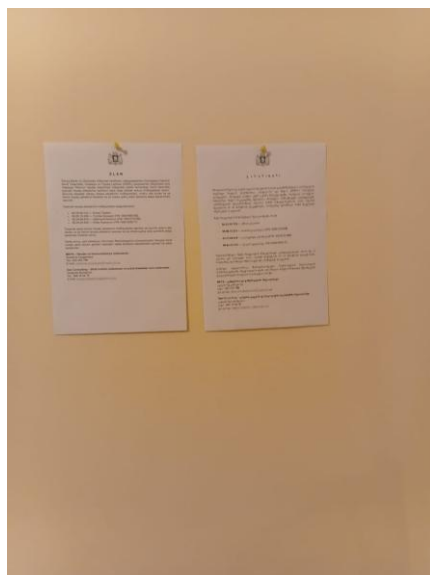
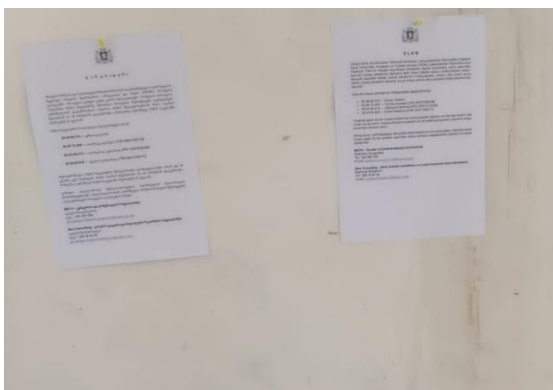
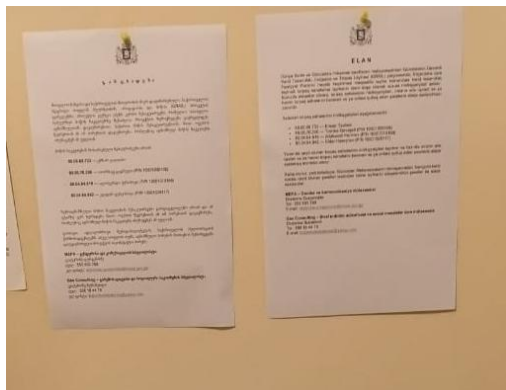
დანართი 1.2 მილსადენების წინასწარი მიწის გასხვისების დერეფანში (ROW) მიწის შეძენისა და განსახლების (LAR) კვლევებისა და ზემოქმედების შეფასების მიდგომა

221. მიწის შეძენისა და განსახლების (LAR) ზემოქმედების შეფასება განხორციელდა პროექტის მიწის გასხვისების დერეფნის (ROW) და სამშენებლო სამუშაოების ზემოქმედების დერეფნის ფარგლებში. ზედა არხის სქემისთვის დროებითი სამშენებლო დერეფნის სიგანე შეადგენს 7.5 მეტრს, რომელიც მოიცავს დაახლოებით 3.0 მეტრს სამშენებლო ტექნიკის გადაადგილებისთვის, 3.0 მეტრს გათხრილი გრუნტის დროებითი დასაწყობებისთვის და 1.5-მეტრიან თხრილის/სერვიტუტის დერეფანს. მაგისტრალური არხისა და ძირითადი მილსადენებისთვის მუდმივი მიწის გასხვისების დერეფნის (ROW)/სერვიტუტის სიგანე შეადგენს 1.5 მეტრს. კერძო საკუთრებაში არსებული მიწის ნაკვეთების შემთხვევაში, წინამდებარე განსახლების სამოქმედო გეგმა (RAP) მუდმივ დერეფანს განიხილავს სერვიტუტით (easement) დაწესებულ შეზღუდვად და არა მიწის საკუთრების სრულ ჩამორთმევად (გასხვისებად), გარდა იმ შემთხვევებისა, როდესაც საბოლოო სამართლებრივი პროცედურის ფარგლებში საჭირო გახდება კონკრეტული მიწის ნაკვეთის ან მისი ნაწილის შეძენა.
222. ზემოაღნიშნულის გათვალისწინებით, პროექტის მომზადების მიმდინარე ეტაპზე მიწის შეძენისა და განსახლების (LAR) შეფასების მიზნით, წინასწარ განსაზღვრული მიწის გასხვისების დერეფნის (ROW) და ზემოქმედების დერეფნის გამოყენებისას გამოყენებული იქნება შემდეგი მიდგომა:
- (i) დროებითი სამშენებლო დერეფნის სიგანე განისაზღვრება 7.5 მეტრით, საიდანაც დაახლოებით 3.0 მეტრი განკუთვნილია ერთ მხარეს სარეაბილიტაციო სამუშაოების დროს სამშენებლო ტექნიკის გადაადგილებისთვის;
 - (ii) 1.5 მეტრი წარმოადგენს თხრილის/სერვიტუტის დერეფანს, რომელიც განკუთვნილია მილსადენის/მაგისტრალური არხის მიწის გასხვისების დერეფნისთვის (ROW). ზემოაღნიშნული პარამეტრები ხელახლა დადასტურდება საბოლოო დეტალური პროექტის საფუძველზე, რომელიც სამშენებლო სამუშაოების დაწყებამდე ზუსტად განსაზღვრავს მილსადენების განთავსების ადგილებსა და მოდერნიზაციის სამუშაოების მოცულობას. თუ საბოლოო პროექტი ან არჩეული სამშენებლო მეთოდი გამოიწვევს მიწის შეძენისა და განსახლების (LAR) დამატებით ზემოქმედებას, რომელიც გაცდება დამტკიცებულ 1.5-მეტრიან სერვიტუტის დერეფანს ან 7.5-მეტრიან დროებით სამშენებლო დერეფანს, განსახლების სამოქმედო გეგმა (RAP) განახლდება, ზემოქმედების ქვეშ მყოფ პირებთან ჩატარდება კონსულტაციები და შესაბამისი დამატებითი კომპენსაცია გაიცემა სამოქალაქო (სამშენებლო) სამუშაოების დაწყებამდე იმ მონაკვეთზე, რომელსაც დამატებითი ზემოქმედება შეეხება.

რუკა 5: მოდერნიზაციას დაქვემდებარებული ზედა არხის ფართობები

დანართი 2. ოფიციალური განცხადებები გამოუცხადებელი (ვერმოძებნილი) ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირების შესახებ

დანართი 3. წერილი საქართველოს რკინიგზას

**გარემოს დაცვისა და სოფლის
მეურნეობის სამინისტრო**

04 მაისი 2026

მარშალ გელოვანის გამზ. N34
0159 თბილისი, საქართველო
+995 32 237 80 13
+995 32 237 80 44
info@mepa.gov.ge

სს „საქართველოს რკინიგზა“-ს

საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო მსოფლიო ბანკის დაფინანსებით მიმდინარე „საქართველოს მდგრადი სოფლის მეურნეობის, ირიგაციისა და მიწის პროექტის (GRAIL)“ ფარგლებში, დაგეგმილია ბოლნისის მუნიციპალიტეტში არსებული ზედა არხის სამელიორაციო ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაცია.

აღნიშნული პროექტის ფარგლებში, ზედა არხი კვეთს რკინიგზის ლიანდაგს ორ ლოკაციაზე, საიდანაც ერთ შემთხვევაში დაგეგმილია ახალი გადაკვეთის მოწყობა, ხოლო მეორე შემთხვევაში – არსებული გადაკვეთის აღდგენა/რეაბილიტაცია. გადაკვეთის ლოკაციებზე დაგეგმილია HDPE (პლასტმასის) მილების მოწყობა, მაქსიმალური დიამეტრით 200 მმ, რომლებიც განთავსდება ტრანშეაში მიწიქვეშ 1.5 მ სიღრმეზე, ხოლო რკინიგზის ლიანდაგიდან ვერტიკალური მიმართულებით არანაკლებ 2,0 მ-ის სიღრმეზე, მათი მოწყობა გათვალისწინებულია ჰორიზონტალური ბურღვის მეთოდით.

ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, გთხოვთ, მოგვაწოდოთ თქვენი მოსაზრება, ან შესაბამისი ტექნიკური პირობები აღნიშნული გადაკვეთების მოწყობისა და რეაბილიტაციისთვის.

თანდართულად გიგზავნით სქემატურ მასალებს (shapefile-ებს), რომელთა მიხედვითაც შესაძლებელია ზუსტად განისაზღვროს გადაკვეთის ლოკაციები.

გთხოვთ, შესაძლებლობის ფარგლებში, მოგვაწოდოთ ინფორმაცია უმოკლეს ვადაში.

წინასწარ გიხდით მადლობას თანამშრომლობისთვის.

დანართი: 1 შეიკ-ფაილი.

პატივისცემით,

ლაშა დოლიძე

მინისტრის მოადგილე

<https://edocument.ge/mea/public/#/2578-01-2-202605040955>

დანართი 4. სერვიტუტის ხელშეკრულების ნიმუში

სერვიტუტის ხელშეკრულება

ქ. თბილისი
2026 წელი

ერთის მხრივ, შპს „საქართველოს მელიორაცია“ (შემდგომში - „კომპანია“) (საიდენტიფიკაციო ნომერი: 204524568), წარმოდგენილი მისი გენერალური დირექტორის თენგიზ ნასარიძის უფლებამოსილი წარმომადგენლის _____ სახით (პ/ნ: _____)

და

მეორეს მხრივ, ფ/პ _____ (შემდგომში - „მესაკუთრე“) (პ/ნ: _____), ვთანხმდებით და ვაფორმებთ წინამდებარე ხელშეკრულებას შემდეგი პირობებით:

მუხლი 1. ხელშეკრულების საგანი

- ხელშეკრულების საგანს წარმოადგენს საგარეჯოს მუნიციპალიტეტში, „მესაკუთრის“ საკუთრებაში არსებულ მიწის ნაკვეთზე (ს/კ: _____) არსებული სამელიორაციო დანიშნულების მილსადენის სარეაბილიტაციო ან/და საექსპლუატაციო ღონისძიებებისათვის საჭირო მონაკვეთის „კომპანიის“ სასარგებლოდ სერვიტუტით დატვირთვა.
- „კომპანიის“ სასარგებლოდ სერვიტუტით იტვირთება:
ს/კ: _____ მიწის ნაკვეთზე ხელშეკრულების დანართით (საკადასტრო აზომვითი ნახაზი) განსაზღვრული მონაკვეთი, ფართობით _____ მ² (სიგანე: _____ მეტრი მილსადენის პერიმეტრის ორივე მხარეს).

მუხლი 2. უფლების მინიჭება

- ვინაიდან, სერვიტუტის უფლების სანაცვლოდ „მესაკუთრეს“ წინამდებარე ხელშეკრულების გაფორმებამდე საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროსგან უკვე მიღებული აქვს სათანადო კომპენსაცია, „მესაკუთრე“ უფლებას ანიჭებს „კომპანიას“ სერვიტუტით დატვირთულ მიწის ნაკვეთზე, ხელშეკრულების მოქმედების განმავლობაში შეუფერხებლად განახორციელოს სამელიორაციო დანიშნულების მილსადენის სარეაბილიტაციო ან/და საექსპლუატაციო ღონისძიებები.
- სერვიტუტის უფლება რეგისტრირებული უნდა იქნეს სსიპ - საჯარო რეესტრის ეროვნულ სააგენტოში, „კომპანიის სასარგებლოდ“, უვადოდ, მილსადენის ფიზიკური არსებობის მთელი პერიოდის განმავლობაში. აღნიშნული ვალდებულება ვრცელდება მიწის ნაკვეთის, როგორც ამჟამინდელ, ასევე ყოველ მომდევნო მესაკუთრეზე.

მუხლი 3. მხარეთა უფლება-მოვალეობები

- „კომპანიას“ უფლება აქვს:

- 1.1. მილსადენის სარეაბილიტაციო ან/და საექსპლუატაციო ღონისძიებების განხორციელების მიზნით, შეუფერხებლად შევიდეს სერვიტუტით დატვირთულ მიწის ნაკვეთზე, მასზე განათავსოს შესაბამისი სამშენებლო ტექნიკა, სამშენებლო მასალები და განხორციელოს შესაბამისი სარეაბილიტაციო ან/და საექსპლუატაციო ღონისძიებები.

2. „მესაკუთრე“ ვალდებულია:

- 2.1. პროექტით ზეგავლენის ქვეშ მყოფმა პირმა, შეინარჩუნოს საკუთრების/ფლობის უფლება პროექტის ზემოქმედების ქვეშ მოქცეულ მიწის ნაკვეთებზე და კვლავ შეძლოს მათ სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულებით დამუშავება.
- 2.2. აღნიშნული ნაკვეთები გამოიყენოს, ერთწლიანი კულტურებისა და იმ მრავალწლიანი კულტურების მოსაყვანად, რომლებიც არ აღემატება 4 მეტრს სიმაღლეში.
- 2.3. აცნობოს მიწის ნაკვეთის მოსარგებლეებსა და ყოველ მომდევნო მესაკუთრეს, სერვიტუტით დატვირთულ მიწის ნაკვეთზე მოქმედი შეზღუდვების შესახებ.

მუხლი 4. ხელშეკრულების მოქმედების ვადა

ხელშეკრულება ძალაში შედის სსიპ - საჯარო რეესტრის ეროვნულ სააგენტოში რეგისტრაციის დღიდან და მოქმედებს უვადოდ, მილსადენის ფიზიკური არსებობის მთელი პერიოდის განმავლობაში.

მუხლი 5. პასუხისმგებლობა

1. ხელშეკრულების მოქმედების განმავლობაში ერთმანეთისთვის ან ნებისმიერი სხვა პირისთვის მიყენებული ზიანისთვის მხარეები პასუხს აგებენ საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესით.
2. „კომპანია“ პასუხს არ აგებს „მესაკუთრის“ მიერ ამ ხელშეკრულების მე-3 მუხლის მე-2 პუნქტით ნაკისრი ვალდებულების შეუსრულებლობით გამოწვეულ ზიანზე.

მუხლი 6. დავების გადაწყვეტა

მხარეთა შორის წარმოშობილი ნებისმიერი დავა უნდა გადაწყდეს მოლაპარაკების გზით. შეუთანხმებლობის შემთხვევაში დავას განიხილავს სასამართლო, საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესით.

მუხლი 7. დასკვნითი დებულებები

1. ხელშეკრულება შედგენილია ქართულ ენაზე თანაბარი იურიდიული ძალის მქონე სამ ეგზემპლარად. ერთი ეგზემპლარი გადაეცემა „კომპანიას“, მეორე „მესაკუთრეს“, ხოლო მესამე საჯარო რეესტრის ეროვნულ სააგენტოს, რეგისტრაციის მიზნით.
2. ხელშეკრულებაში მხარეთა შეთანხმებით შესაძლებელია შეტანილი იქნეს ცვლილებები ან/და დამატებები.
3. ხელშეკრულებაში ნებისმიერი ცვლილება ან/და დამატება ხორციელდება მხოლოდ წერილობითი ფორმით. ხელშეკრულებაში შეტანილი ნებისმიერი ცვლილება ან/და დამატება, ასევე ხელშეკრულების ყოველი დანართი წარმოადგენს ამ ხელშეკრულების განუყოფელ ნაწილს.

„კომპანია“

შპს „საქართველოს მელიორაცია“

საიდენტიფიკაციო ნომერი: 204524568

იურიდიული მისამართი: თბილისი, გ.
გულუას ქ. N6

„მესაკუთრე“

ფ/პ _____

პირადი ნომერი: _____

„კომპანიის“ წარმომადგენელი

„მესაკუთრე“

SERVITUDE AGREEMENT	
Tbilisi	_____ 2026
On the one hand, LLC Georgian Amelioration (hereinafter referred to as the “Company”) (Identification Number: 204524568), represented by _____, the authorized representative of its General Director, Tengiz Nasaridze (P/N: _____)	
and on the other hand, Individual _____ (hereinafter referred to as the “Owner”)	
(P/N: _____), agree and conclude this Agreement under the following terms:	
Article 1. Subject of the Agreement	
1. The subject of this Agreement is the encumbrance, in favour of the Company, with a servitude over the section required for rehabilitation and/or operation measures of the existing irrigation-purpose pipeline located on the land plot owned by the Owner in Bolnisi Municipality (Cadastral Code: _____). 2. The following shall be encumbered with a servitude in favour of the Company: the section of the land plot with Cadastral Code: _____, as defined by the დანართი to this Agreement (cadastral survey drawing), with an area of _____ m² (width: _____ metres on both sides of the pipeline perimeter).	
Article 2. Granting of Rights	
3. Whereas, prior to the execution of this Agreement, the Owner has received appropriate compensation from the Ministry of Environmental Protection and Agriculture of Georgia in exchange for the servitude right, and has been informed in a language understood by him/her about the affected area, duration, restrictions, compensation amount, future access rights and grievance mechanism, the Owner grants the Company the right, during the term of this Agreement, to carry out rehabilitation and/or operation measures of the irrigation-purpose pipeline on the land plot encumbered with the servitude. 4. The servitude right shall be registered with the LEPL National Agency of Public Registry in favour of the Company, for an indefinite term, throughout the entire period of the physical existence of the pipeline. This obligation shall apply to the current owner of the land plot as well as to every subsequent owner.	
Article 3. Rights and Obligations of the Parties	

5. The Company has the right to: 6. enter the land plot encumbered with the servitude, without unreasonable obstruction, for the purpose of carrying out rehabilitation, inspection, repair, emergency response and/or operation and maintenance measures of the pipeline; place relevant machinery and materials only to the extent necessary; and perform the relevant works while avoiding unnecessary damage to the Owner's remaining land and assets.
7. The Owner is obliged to: 8. retain ownership/possession rights to the affected land plot and continue permitted agricultural use that does not damage the pipeline, restrict access, or compromise the safety and operation of the irrigation infrastructure; 9. use the encumbered area only for annual crops and other low impact uses permitted under this Agreement and applicable technical safety requirements; 10. If future construction, operation, repair or maintenance access causes additional damage to crops, trees, fences, structures or other assets not already compensated under the servitude payment, such damage shall be recorded and compensated at replacement cost through the Project/Company grievance and compensation procedure. 11. Notify the users of the land plot and every subsequent owner of the restrictions applicable to the land plot encumbered with the servitude.
Article 4. Term of the Agreement
12. This Agreement shall enter into force from the date of its registration with the LEPL National Agency of Public Registry and shall remain valid for an indefinite term, throughout the entire period of the physical existence of the pipeline.
Article 5. Liability
13. During the term of this Agreement, the Parties shall be liable, in accordance with the procedure established by the legislation of Georgia, for any damage caused to each other or to any other person. 14. The Company shall not be liable for any damage caused by the Owner's failure to fulfil the obligation undertaken under Article 3, Paragraph 2 of this Agreement.
Article 6. Dispute Resolution

15. Any dispute arising between the Parties shall be resolved through negotiations. In the event that no agreement is reached, the dispute shall be considered by a court in accordance with the procedure established by the legislation of Georgia.

Article 7. Final Provisions

16. This Agreement is drawn up in the Georgian language in three counterparts having equal legal force. One counterpart shall be provided to the Company, the second to the Owner, and the third to the National Agency of Public Registry for registration purposes.

17. Amendments and/or additions may be made to this Agreement by agreement of the Parties.

18. Any amendment and/or addition to this Agreement shall be made only in written form. Any amendment and/or addition made to this Agreement, as well as each დანართი to this Agreement, shall constitute an integral part of this Agreement.

“Company”

LLC Georgian Amelioration

Identification Number: 204524568

Legal address: 6 G. Gulua St., Tbilisi

“Owner”

Individual _____

Personal Number: _____

Representative of the Company

“Owner”

დანართი 5. შეფასების მეთოდოლოგია

დანართი 5.1 შეფასების მეთოდოლოგია

223. შეფასების პრაქტიკაში, როგორც წესი, სამი ძირითადი მიდგომა გამოიყენება, რომელთაგან თითოეული ეფუძნება განსხვავებულ ვარაუდებსა და ანალიტიკურ ლოგიკას. ეს მიდგომებია:
- ღირებულების დანახარჯების მიდგომა
 - საბაზრო მიდგომა
 - შემოსავლის მიდგომა
224. ღირებულების ხარჯის მიდგომა: ეს მიდგომა გამოიყენება კონკრეტულ შემთხვევებში, განსაკუთრებით სპეციალიზებული შენობებისა და ნაგებობების შეფასებისას, როდესაც ბაზარი არააქტიურია და როდესაც შეუძლებელია საკმარისად სანდო ღირებულების მიღება არც შემოსავლის და არც საბაზრო მიდგომის გამოყენებით.
225. საბაზრო მიდგომა: აქტიური ბაზრიდან მიღებული მონაცემები, როგორც წესი, ითვლება ღირებულების ყველაზე სანდო მტკიცებულებად. იმ შემთხვევაში, თუ არსებობს საკმარისი და შესაბამისი ინფორმაცია შედარებადი ქონებების ბოლო ტრანზაქციებზე, ასევე ხელმისაწვდომია მსგავსი აქტივების შეთავაზებების მონაცემები, შედარებადი აქტივები მნიშვნელოვნად არ განსხვავდება შესაფასებელი ქონებისგან და ტრანზაქციის პირობები მსგავსია და არ საჭიროებს არსებით სუბიექტურ კორექტირებებს, საბაზრო მიდგომა ითვლება მიზანშეწონილად და სანდოდ.
226. შემოსავლის მიდგომა: ეს შეფასების მეთოდი აფასებს აქტივის საბაზრო ღირებულებას მისი უნარის საფუძველზე, რომ გამოიმუშაოს მომავალი ეკონომიკური სარგებელი მისი სასარგებლო ვადის განმავლობაში. გამოიყენება დისკონტირებული ფულადი ნაკადების (DCF) მეთოდი, რომლის მიხედვითაც დაგეგმილი მომავალი ფულადი ნაკადები დისკონტირდება მათ დღევანდელ ღირებულებამდე შესაბამისი მოთხოვნილი სარგებლის განაკვეთით.
227. იმის გათვალისწინებით, რომ შეფასების ობიექტი წარმოადგენს სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის ნაკვეთს, საბაზრო მიდგომის გამოყენება საკმარისად მიიჩნევა აქტივის საბაზრო ღირებულების სანდო შეფასებისათვის.

დანართი 5.2 მიწის ნაკვეთის შეფასება

228. საბაზრო მიდგომის მიხედვით, შემფასებელი მიწის ნაკვეთის საბაზრო ღირებულებას მსგავს (შესადარებელ) ქონებასთან შედარებით განსაზღვრავს.
229. შემფასებელი ვალდებულია განახორციელოს შემდეგი პროცედურები:
- ბაზრის კვლევის ჩატარება;
 - შეგროვებული ინფორმაციის სიზუსტისა და სანდოობის შემოწმება;
 - შედარების შესაბამისი ერთეულების შერჩევა;
 - შედარებადი გასაყიდი უძრავი ქონების შედარება საკვლევ ქონებასთან შედარების შესაბამისი ელემენტების გამოყენებით;
 - შედეგების შეჯერება საბოლოო ღირებულების მაჩვენებლის მისაღებად.

230. შედარების ელემენტების მეშვეობით განისაზღვრება ცალკეული ქონების კონკრეტული მახასიათებლები, რომლებიც ხსნის უძრავი ქონების სანაცვლოდ გადახდილ ან შეთავაზებულ ფასებში არსებულ განსხვავებებს. ბაზრის ანალიზი განსაზღვრავს, თუ რომელ ელემენტებს აქვთ უფრო დიდი ან ნაკლები გავლენა ფასზე.

231. გაყიდვების ანალიზში გამოყენებული შედარების ძირითადი ელემენტებია:

- გადაცემული საკუთრების უფლებები;
- დაფინანსების პირობები;
- გაყიდვის პირობები;
- შემდენისთანავე განხორციელებული ხარჯები;
- საბაზრო პირობები;
- მდებარეობა;
- ფიზიკური მახასიათებლები;
- ეკონომიკური მახასიათებლები;
- შეფასების საგანი: მიწის ნაკვეთები მდებარეობს ბოლნისის მუნიციპალიტეტში, ზედა-არხის სარწყავი სისტემის ჩამოკიდებულ ფართობზე, მათ შორის ბოლნისის, ტალავერის და სამტრედოს ადმინისტრაციულ საზღვრებში/მათ მახლობლად მდებარე ნაკვეთები, როგორც ეს ასახულია ამ RAP-ისთვის გამოყენებულ საკადასტრო სიაში.
- ზემოქმედების ქვეშ მოქცეული ტერიტორია მოიცავს 12 რეგისტრირებულ კერძო სასოფლო-სამეურნეო ნაკვეთს და 4 რეგისტრირებულ სახელმწიფო საკუთრებაში არსებულ არასასოფლო-სამეურნეო ნაკვეთს, რომლებიც მდებარეობენ საქართველოს რკინიგზის ფარგლებში. ამ RAP-ში რეგისტრირებული დაზარალებული სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების ობიექტები მოიცავს ერთწლიან კულტურებს (სიმინდი, ხორბალი და კარტოფილი) და მრავალწლიან ხეებს (თუთა და კაკალი). დაზარალებულ ტერიტორიაზე არ გამოვლენილა საცხოვრებელი ნაგებობები, კომერციული ნაგებობები ან მაღალი ძაბვის გადამცემი ანძები.

232. შესაბამისად, შეფასების მიზნებისთვის, მიწის ნაკვეთები ორ ტიპად იყოფა:

ტიპი I –ქალაქ ბოლნისის ადმინისტრაციულ საზღვრებში მდებარე მიწის ნაკვეთები:

№80.06.70.097, №80.06.70.206, №80.06.74.526, №80.06.73.373, №80.06.73.437, №80.06.69.733

233. II ტიპი – მიწის ნაკვეთები, რომლებიც მდებარეობს ტალავერისა და სამტრედოს სოფლების ადმინისტრაციულ საზღვრებში: №80.05.65.432, №80.04.64.619, №80.04.64.842, №80.04.65.006, №80.08.62.269, №80.08.62.034.

234. შეფასების პროცესში საბაზრო ღირებულებების დადგენის მიზნით, მსგავსი ქონების შესახებ მონაცემები მივიღეთ საჯარო რეესტრის ეროვნული სააგენტოს მიერ მოწოდებული მიმდინარე საბაზრო წინადადებებისა და ტრანზაქციების დეტალების საფუძველზე (ინფორმაციის წყარო მოცემულია ცხრილში), რაც მოცემულია ცხრილ 1-ში.

ცხრილი 1. მონაცემები შესადარებელ ქონებაზე

#	ფართობი (კვ.მ.)	დანიშნულება	მისამართი/ადგილმდებარეობა	ტრანზაქციის/შეთავაზების ერთეულის ფასი, ლარი	ინფორმაციის (ss.ge) წყარო
1	2010	სასოფლო, საცხოვრებელი	ბოლნისი, სოფელი ვანათი საკადასტრო კოდი: 80.05.66.408, სრული კომუნალური მომსახურებით	1 კვ.მ. – 5.37	www.ss.ge ID: 28301933 25.03.2026
2	3168	სასოფლო, სამეურნეო	ბოლნისი, სოფელი ვანათი საკადასტრო კოდი: 80.04.64.713, სრული კომუნალური მომსახურებით	1 კვ.მ. – 5.39	www.ss.ge ID: 35021810 01.04.2026
3	9.2 ჰა	სასოფლო- სამეურნეო, სახნავ-სათესი მიწები	ბოლნისი, სოფელი ჭაპალა საკადასტრო კოდი: 80.02.74.085, 80.02.74.086, 80.02.74.089. ელექტროენერგია წყალი	1.0 კვ.მ.- 2.47 ლარი	www.ss.ge ID: 35024408 01.04.2026
4	6.8 ჰა	სასოფლო- სამეურნეო, სახნავ-სათესი მიწები	ბოლნისი, სოფელი ხატისოფელი საკადასტრო კოდი: 80.03.61.126	1.0 კვ.მ. – 2.10 ლარი	www.ss.ge ID: 34543789 24.03.2026
5	9.98 ჰა	სასოფლო- სამეურნეო, სახნავ-სათესი მიწები	ბოლნისი, სოფელი ქვემო აქევანი საკადასტრო კოდი: 80.03.64.722, სრული კომუნალური მომსახურებით	1.0 კვ.მ – 5.38 ლარი	www.ss.ge ID: 30551999 19.04.2026

ცხრილი 2. ზემოქმედების ზონაში მდებარე I ტიპის შესაფასებელი მიწის ნაკვეთების შესწორებები

	შედარების ელემენტები	ანალოგი 1	ანალოგი 2	ანალოგი 3
1	მისამართი	ბოლნისი, სოფელი ვანათი საკადასტრო კოდი:	ბოლნისი, სოფელი ვანათი საკადასტრო კოდი: 80.04.64.713	ბოლნისი, სოფელი ჭაპალა საკადასტრო კოდი: 80.02.74.085, 80.02.74.086, 80.02.74.088
	ფასი (ლარი)	10800	1710 წელი	229000
	ფართობი კვ.მ.	2010 წელი	3168	92768
	1 კვ.მ. - ფასი	5.37	5.40	2.47
2	საკუთრების უფლებების გადაცემა	სრული	სრული	სრული
	კორექცია	0%	0%	0%
	გასწორებულია	5.37	5.40	2.47
3	დაფინანსება	ტიპიური	ტიპიური	ტიპიური
	კორექცია	0%	0%	0%
	გასწორებულია	5.37	5.40	2.47
4	გაყიდვის პირობები - შემოთავაზებული გაყიდვის პირობები		შემოთავაზებულ ი გაყიდვის პირობები	შემოთავაზებული გაყიდვის პირობები
	კორექცია	-5%	-5%	-5%
	კორექტირებული	5.10	5.13	2.35
5	„შეძენის შემდეგ გასაწევი ხარჯები	არა	არა	არა
	კორექცია	0%	0%	0%
	კორექტირებული ფასი	5.10	5.13	2.35
6	საბაზრო პირობები (დრო)	მარტი 2026 წელი	აპრილი 2026 წელი	აპრილი 2026 წელი
	კორექცია	0%	0%	0%

	კორექტირებული ფასი		5.10	5.13	2.35
7	მდებარეობა	მსგავსი	მსგავსი	დაბალი	
	კორექცია	0%	0%	15%	
	კორექტირებული	5.10	5.13	2.70	
7.1	მისასვლელი გზა	მსგავსი	მსგავსი	დაბალი	
	კორექცია	0%	0%	10%	
	კორექტირებული	5.10	5.13	2.97	
8	ფიზიკური მახასიათებლები				
8.1	ტერიტორია	2010 წელი	3168	92768	
	კორექცია	0%	0%	10%	
	გასწორებულია	5.10	5.13	3.26	
8.2	კომუნალური	ტიპიური	ტიპიური	ტიპიური	
	კორექცია	0%	0%	10%	
	გასწორებულია	5.10	5.13	3.59	
8.3	შეზღუდვები (მათ შორის სერვიტუტი და სხვა)	არა	არა	არა	
	კორექცია	0%	0%	0%	
	კორექტირებული	5.10	5.13	3.59	
9	დანიშნულება	სასოფლო-სამეურნეო	სასოფლო-სამეურნეო	სასოფლო-სამეურნეო	
	კორექცია	0%	0%	0%	
	კორექტირებული	5.10	5.13	3.59	
10	მიწის გამოყენება	მსგავსი	მსგავსი	მსგავსი	
	კორექცია	0%	0%	0%	
	კორექტირებული ფასი	5.10	5.13	3.59	
11	გაყიდვის არაუძრავი კომპონენტები	არა	არა	არა	
	კორექცია	0%	0%	0%	
	კორექტირებული	5.10	5.13	3.59	

	ფართობი კვ.მ.	2010 წელი	3168	92768
	ყველა ფასი კორექტირებული ფასი	5.10	5.13	3.59
	წონითი კოეფიციენტი	0.4	0.4	0.2
	შეწონილი ფასი	2.04	2.05	0.72
	1.0 კვ.მ. ფასი (ლარი)	4.81		
	დამრგვალებული შეფასებული ღირებულება	4.80		

ცხრილი 3. ზემოქმედების ზონაში მდებარე II ტიპის შესაფასებელი მიწის ნაკვეთების შესწორებები

	შედარების ელემენტები	ანალოგი 1	ანალოგი 2	ანალოგი 3
1	მისამართი	ბოლნისი, სოფელი ხატაეთი საკადასტრო კოდი: 80.03.61.126	ბოლნისი, სოფ. ქვემო არქეევანი საკადასტრო კოდი: 80.03.64.722	ბოლნისი, სოფელი ჭაპალა საკადასტრო კოდი: 80.02.74.085, 80.02.74.086, 80.02.74.089
	ფასი (ლარი)	143000	505000	229000
	ფართობი კვ.მ.	68000	93800	92768
	1 კვ.მ. - ფასი (ლარში)	2.10	5.38	2.47
2	საკუთრების უფლებების გადაცემა	სრული	სრული	სრული
	კორექცია	0%	0%	0%
	გასწორებულია ფასი	2.10	5.38	2.47
	დაფინანსება ტერმინები	ტიპიური	ტიპიური	ტიპიური
	კორექცია	0%	0%	0%

3	გასწორებულია ფასი	2.10	5.38	2.47
4	პირობები - გაყიდვა შემოთავაზებული გაყიდვის პირობები		შემოთავაზებული გაყიდვის პირობები	შემოთავაზებული გაყიდვის პირობები
	კორექცია	-5%	-5%	-5%
	კორექტირებული ფასი	2.00	5.11	2.35
5	შემდგომი შემდეგ გასაწევი ხარჯები	არა	არა	არა
	კორექცია	0%	0%	0%
	კორექტირებული ფასი	2.00	5.11	2.35
6	საბაზრო პირობები (დრო)	მარტი 2026 წელი	აპრილი 2026 წელი	აპრილი 2026 წელი
	კორექცია	0%	0%	0%
	კორექტირებული ფასი	2.00	5.11	2.35
7	მდებარეობა	მსგავსი	უკეთესი	მსგავსი
	კორექცია	0%	-5%	0%
	კორექტირებული ფასი	2.00	4.86	2.35
7.1	მისასვლელი გზა	მსგავსი	მსგავსი	მსგავსი
	კორექცია	0%	0%	0%
	კორექტირებული ფასი	2.00	4.86	2.35
8	ფიზიკური მახასიათებლები			
8.1	ტერიტორია	68000	93800	92768
	კორექცია	10%	10%	10%
	გასწორებულია ფასი	2.20	5.34	2.58
8.2	კომუნალური მომსახურება	მსგავსი	მსგავსი	დაბალი
	კორექცია	0%	0%	10%
	გასწორებულია ფასი	2.20	5.34	2.84
8.3	შეზღუდვები (მათ შორის სერვიტუტი და სხვა)	არა	არა	არა
	კორექცია	0%	0%	0%
	კორექტირებული ფასი	2.20	5.34	2.84

9	დანიშნულება	სასოფლო-სამეურნეო	სასოფლო-სამეურნეო	სასოფლო-სამეურნეო
	კორექცია	0%	0%	0%
	კორექტირებული ფასი	2.20	5.34	2.84
10	მიწის გამოყენება	მსგავსი	მსგავსი	მსგავსი
	კორექცია	0%	0%	0%
	კორექტირებული ფასი 2.20		5.34	2.84
11	გაყიდვის არაუძრავი კომპონენტები	არა	არა	არა
	კორექცია	0%	0%	0%
	კორექტირებული ფასი	2.20	5.34	2.84
	ტერიტორია კვ.მ.	68000	93800	92768
	ყველა ფასი კორექტირებული ფასი	2.20	5.34	2.84
	წონითი კოეფიციენტი	0.35	0.3	0.35
	შეწონილი ფასი	0.77	1.60	0.99

1.0 კვ.მ. ფასი ლარში	3.37
დამრგვალებული ღირებულება	3.40

შესაბამისად, მიწის ნაკვეთების ღირებულება განისაზღვრა შემდეგნაირად:

მიწის კატეგორია	საკადასტრო კოდი	საბაზრო ფასი (ლარში) 1 კვ.მ.-სთვის
ტიპი I	№80.06.70.097, №80.06.73.373, №80.06.70.206, №80.06.73.437, №80.06.74.526, №80.06.69.733	4.80
ტიპი II	№80.05.65.432, №80.04.64.619, №80.04.65.006, №80.08.62.269, №80.04.64.842, №80.08.62.034	3.40

დანართი 5.3 მუდმივი სერვიტუტის უფლებებისთვის ერთჯერადი კომპენსაციის განსაზღვრა

235. სერვიტუტის უფლების მინიჭებისთვის კვ.მ.-ზე ერთჯერადი კომპენსაცია განისაზღვრება მიწის საბაზრო ღირებულებისა და მიყენებული ზიანის და/ან შემოსავლის დაკარგვის პროპორციის საფუძველზე.

236. იმის გათვალისწინებით, რომ მიწის ნაკვეთები სასოფლო-სამეურნეო ხასიათისაა, საცხოვრებელი ტერიტორიებიდან შორს მდებარეობს და მიმდებარე ნაკვეთები ერთი და

იგივე მიზნით გამოიყენება, სერვიტუტის დაწესება, სავარაუდოდ, მნიშვნელოვნად არ იმოქმედებს ან შეცვლის მიწის ფუნქციურ გამოყენებას. სერვიტუტის შედეგად გამოწვეული ზემოქმედების, გაუარესების და შეზღუდვების ხარისხის გათვალისწინებით და მსგავსი მიწის ფართობებისთვის დამკვიდრებული პრაქტიკის საფუძველზე, ერთჯერადი კომპენსაცია შეფასებულია ზემოქმედებული მიწის საბაზრო ღირებულების 30%-ით.

237. გარდა ამისა, საქართველოს საგადასახადო კოდექსის 79-ე, 80-ე, 81-ე და 82-ე მუხლების შესაბამისად, კომპენსირებული სერვიტუტის უფლებებიდან მიღებული შემოსავალი ექვემდებარება 20%-იან საშემოსავლო გადასახადს. შესაბამისად, კვ.მ.-ზე გადასახდელი ერთჯერადი კომპენსაცია... ზემოქმედებულ მიწის ნაკვეთებზე სერვიტუტის უფლებების გამოყენების შემთხვევაში ფიზიკური პირების შემთხვევაში გადასახადის 20%-იანი გამოქვითვა მოხდება, რაც ბენეფიციარისთვის გადასახდელი წმინდა თანხის ოდენობას გამოიწვევს.

მიწის კატეგორია	საკადასტრო კოდი	საბაზრო ფასი (ლარში) 1 კვ.მ.- სთვის	ერთჯერადი კომპენსაცია სერვიტუტის უფლებისთვის	წმინდა თანხა ლარში
ტიპი I	№80.06.70.097, №80.06.70.206, №80.06.74.526, №80.06.73.373, №80.06.73.437, №80.06.69.733	4.80	1.44	1.15
ტიპი II	№80.05.65.432, №80.04.64.619, №80.04.64.842, №80.04.65.006. №80.08.62.269, №80.08.62.034	3.40	1.02	0.82

დანართი 5.4 მრავალწლიანი კულტურების კომპენსაციის გაანგარიშების მეთოდოლოგია

238. მრავალწლიანი კულტურების (ხეხილის) კომპენსაციის ღირებულების დასადგენად გამოყენებული იქნა დაკარგული შემოსავლის მიდგომა. ეს მეთოდი აფასებს შემოსავალს, რომელიც დაიკარგება იმავე ტიპის ახალი ხის არსებული ხის ასაკის შესაბამისად გასაზრდელად საჭირო პერიოდში.

239. მრავალწლიანი კულტურების ღირებულება განისაზღვრება მათი ასაკის მიხედვით. ხეხილის ღირებულება გამოითვლება წლიური მოსავლიანობის საბაზრო ღირებულების გამრავლებით იმ წლების რაოდენობაზე, რაც საჭიროა ახალი მრავალწლიანი კულტურების არსებული ხეების ასაკის შესაბამისად გასაზრდელად.

240. ხეხილის შეფასება ხორციელდება შემდეგი ფორმულის გამოყენებით:

$$\{(B \times D) \times C\} + A\} - M$$

სადაც:

A – ნერგის ღირებულება

B – მოსავლიანობის ერთეულის ღირებულება

C – კომპენსაციის მისაღებად საჭირო წლების რაოდენობა

D – სრული წლიური პროდუქტიულობა

M – მოსავლიანობის მისაღებად საჭირო ხარჯები

241. ზემოთ მოცემული ფორმულის საფუძველზე, მრავალწლიანი კულტურების კომპენსაციის ოდენობა გამოითვალა დაკარგული შემოსავლის პრინციპის შესაბამისად, რაც ასახავს იმ მოსავლიანობის მთლიან ღირებულებას, რომელიც გენერირებული იქნებოდა ახალი ხისთვის არსებული ხის ასაკის მისაღწევად საჭირო პერიოდში.

242. მრავალწლიანი კულტურების საბოლოო კომპენსაციის მნიშვნელობები, სახეობების მიხედვით, წარმოდგენილია ცხრილში No4.

ცხრილი 4. მრავალწლიანი კულტურების საბოლოო კომპენსაცია, სახეობების მიხედვით

კულტურის ტიპი	წლოვანება	ას ღირებულება (GEL)	ერთეული კულტურის ფასი(GEL)	საკომპენსაციო წყ	ლიური მოსავალი კგ	ერთი წლის მოსავლის კომპენსაცია (ლარი)	მთლიანი ღირებულება ხარჯების გამოკლებით (ლარი)	კომპენსაციის ოდენობა ხარჯების ჩათვლით (ლარი)
1	2	3	4	5	6	7	8	9
მუკავე ალუბალი/ტკბი ლი ალუბალი	ნერგი (<5)	10	2	4	4	8	42	30
	5-9	10	2	6	12	24	154	100
	10-30	10	2	8	18	36	298	210
	>30	10	2	8	15	30	250	170
ვაშლი	ნერგი (<5)	8	1	4	5	5	28	20
	5-8	8	1	6	25	25	158	110
	9-25	8	1	7	55	55	393	290
	>25	8	1	7	35	35	253	170
თუთა	ნერგი (<7)	8	1.5	5	4	6	38	25
	7-15	8	1.5	7	8	12	92	65
	16-35	8	1.5	9	16	24	224	140
	>35	8	1.5	9	12	18	170	100
კაკალი	ნერგი (<4)	3	4	3	2	8	27	15
	4-8	3	4	4	3.5	14	59	40
	9-20	3	4	7	6	24	171	100
	>20	3	4	7	5	20	143	80
ნიგოზი	ნერგი (<5)	10	5	4	4	20	90	70
	5-10	10	5	6	15	75	460	340
	11-45	10	5	10	30	150	1510	1100
	>45	10	5	10	40	200	2010	1450
კომში	ნერგი (<5)	7	1.5	4	3	4.5	25	15
	5-9	7	1.5	5	15	22.5	119.5	80
	10-30	7	1.5	7	25	37.5	269.5	190
	>30	7	1.5	7	20	30	217	120
მსხალი	ნერგი (<5)	7	1.2	5	7	8.4	49	30
	5-8	7	1.2	7	20	24	175	120
	9-25	7	1.2	7	70	84	595	415
	>25	7	1.2	7	45	54	385	270
გარგარი	ნერგი (<5)	6	2	4	4	8	38	25
	5-8	6	2	5	15	30	156	100
	9-20	6	2	7	22	44	314	190
	>20	6	2	7	18	36	258	155

ყურბენი-რქაწითელი	ნერგი (<5)	2.5	1.5	4	2.5	3.75	17.5	16
	5-8	2.5	1.5	5	4	6	32.5	28
	9-25	2.5	1.5	8	5.5	8.25	68.5	57
	>25	2.5	1.5	8	5	7.5	62.5	49
ქლიავი	ნერგი (<5)	8	2	4	5	10	48	35
	5-9	8	2	5	13	26	138	100
	10-35	8	2	8	22	44	360	250
	>36	8	2	8	18	36	296	200
ქლიავი/ველური ქლიავი	ნერგი (<5)	8	0.8	4	8	6.4	33.6	25
	5-9	8	0.8	5	15	12	68	45
	10-25	8	0.8	8	30	24	200	125
	>25	8	0.8	8	20	16	136	95
ატამი	ნერგი (<3)	8	1.5	4	5	7.5	38	30
	3-7	8	1.5	5	20	30	158	90
	8-18	8	1.5	5	40	60	308	210
	>18	8	1.5	5	25	37.5	195.5	140
ბროწეული	ნერგი (<5)	6	2	3	5	10	36	30
	5-9	6	2	4	10	20	86	55
	10-25	6	2	8	25	50	406	260
	>25	6	2	8	20	40	326	220
ნუში	ნერგი (<5)	8	10	4	2	20	88	65
	5-8	8	10	5	4	40	208	200
	9-25	8	10	8	7	70	568	420
	>25	8	10	8	6	60	488	360

243. ვენახის რიგის მოსაწყობად საჭირო სტანდარტული მასალების (მათ შორის ბოძების, მავთულის, შესაკრავების, კაუჭების, და ა.შ.) და სამონტაჟო სამუშაოების (ბოძების განლაგება, გასწორება და მავთულის გაჭიმვა) საერთო ღირებულება შეადგენს 4.20 ლარს (ოთხი და 20/100) ხაზოვან მეტრზე.

დანართი 5.5 ერთწლიანი კულტურების კომპენსაციის გაანგარიშება

244. პროექტის მიერ ზემოქმედებულ მიწის ნაკვეთებზე განლაგებული სასოფლო-სამეურნეო კულტურების კომპენსაციის დასადგენად გამოყენებული იქნა დაკარგული შემოსავლის მეთოდი. ეს მეთოდი ეფუძნება კონკრეტული კულტურის პროდუქტიულობას და მის საბაზრო ღირებულებას, რომელიც გამოითვლება ზემოქმედების ქვეშ მოქცეული სასოფლო-სამეურნეო მიწის ფართობის ერთი წლის მოსავლიანობასთან მიმართებაში.
245. სპეციალისტებთან კონსულტაციების, მიწის მესაკუთრეებთან ინტერვიუების და სავსელ შემოწმების შედეგად მიღებული მონაცემების შეჯერების საფუძველზე, დადგინდა ერთწლიანი კულტურების კომპენსაციის მნიშვნელობები. ეს მნიშვნელობები გამომდინარეობს მოსავლიანობის მონაცემებიდან და შესაბამისი საბაზრო ფასებიდან.
246. ერთწლიანი კულტურების წლიური პროდუქტიულობა, საბაზრო მნიშვნელობები და კომპენსაციის ოდენობები წარმოდგენილია ცხრილში №5.

ცხრილი N5 წლიური პროდუქტიულობა, საბაზრო ღირებულება და კომპენსაციის
ოდენობა ერთწლიანი კულტურებისთვის

სასოფლო- სამეურნეო კულტურები	საზომი ერთეული	შემოსავალ ი ჰექტარზე	მოსავლის ერთეულზე საბაზრო ფასი (ლარი)	სასოფლო- სამეურნეო კულტურების მოსავლიანობის კომპენსაცია ჰექტარზე (ლარი)	სასოფლო-სამეურნეო კულტურების მოსავლიანობის კომპენსაცია კვადრატულ მეტრზე (ლარი)
სიმინდი	Kg	8000	1	8000	0.80
ქერი	T	3	100	3000	0.30
ხორბალი	T	4	60	2400	0.24
იონჯა	Bale	350	9.0	3150	0.32
კარტოფილი	T	25	60	1500	1.5
ლობიო	Kg	1000	5	5000	0.50
პომიდორი	T	20	80	1600	1.50

დანართი 6. საჯარო განხილვები

საინფორმაციო ბროშურა

საქართველოს მდგრადი სოფლის მეურნეობის, ირიგაციისა და მიწის პროექტი ზედა არხის სარწყავი სქემის დეტალური პროექტირება

ინფორმაცია პროექტით ზემოქმედების ქვეშ მყოფი მიწის მესაკუთრეებისა და მიწით მოსარგებლეებისთვის ინფორმაცია წინასწარია

6.1 შესავალი

247. საქართველოს მდგრადი სოფლის მეურნეობის, ირიგაციისა და მიწის (GRAIL) პროექტი თანადაფინანსებულია მსოფლიო ბანკისა (World Bank) და საქართველოს მთავრობის მიერ, ხოლო მისი ჯამური ღირებულება შეადგენს 150 მილიონ აშშ დოლარს. პროექტი ითვალისწინებს ირიგაციისა და დრენაჟის ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაციასა და მოდერნიზაციას ექვს შერჩეულ სქემაზე, რომელიც მოიცავს 26,687 ჰექტარ სასოფლო-სამეურნეო მიწას.
248. GRAIL პროექტი მოიცავს საქართველოს ხუთ რეგიონს: შიდა ქართლს, ქვემო ქართლს, კახეთს, მცხეთა-მთიანეთსა და სამეგრელო-ზემო სვანეთს. ირიგაციის ხუთი სქემა მდებარეობს თბილისთან ახლოს, დაახლოებით 2–3 საათის სავალ მანძილზე, ხოლო ერთი — შავლელს მასივის სქემა — ქვეყნის დასავლეთ ნაწილშია, თბილისისგან დაახლოებით 325 კმ-ის დაშორებით.
249. პროექტი შემუშავებულია საკონსულტაციო კომპანია Yooshin Dasan Consultancy-ის მიერ. განსახლების საკითხების დაგეგმვა და შეფასება ხორციელდება საქართველოს მოქმედი კანონმდებლობისა და საერთაშორისო მოთხოვნების გათვალისწინებით. განსახლების სამოქმედო გეგმა (RAP) მომზადებულია Yooshin Dasan Consultancy-ის მიერ, პროექტის განმახორციელებელი ერთეულის (PIU) ხელმძღვანელობით, მსოფლიო ბანკის ESS5 სტანდარტის შესაბამისად.
250. მოცემული განსახლების სამოქმედო გეგმა (RAP) ეხება ზედა არხის სარწყავი სქემის მოდერნიზაციასა და რეაბილიტაციას. პროექტის მაგისტრალური არხის სიგრძე შეადგენს 34.1 კმ-ს. პროექტის ზემოქმედების ბუფერული ზონა არის 7.5 მეტრი, რომელიც მოიცავს სამშენებლო ზონას/მიწის გასხვისების დერეფანს (ROW) — 1.5 მეტრის სიგანით.
251. დადასტურებული ზემოქმედების შეფასების საფუძველზე, ზედა არხის სარწყავი სქემის რეაბილიტაცია გავლენას მოახდენს 16 რეგისტრირებულ მიწის ნაკვეთზე, რომელთა ზემოქმედების ქვეშ მოქცეული საერთო ფართობი შეადგენს 2,419.95 მ²-ს. კერძო მიწის ნაკვეთებზე ზემოქმედება, როგორც წესი, განხორციელდება მუდმივი სერვიტუტის/შეზღუდვის გზით, და არა საკუთრების სრული გადაცემით, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც საბოლოო სამართლებრივი პროცედურა სხვა გადაწყვეტილებას მოითხოვს.
252. რეაბილიტაციის სამუშაოების დროს განსახლების ზემოქმედება მოიცავს მუდმივ სერვიტუტის შეზღუდვებს 1.5-მეტრიან მილსადენის/მაგისტრალური არხის ROW-ში, ასევე ზემოქმედებას კულტურებსა და ხეებზე კომპენსაციის გაცემით. ნებისმიერი დროებითი სამშენებლო წვდომა, ტექნიკის გადაადგილება ან სამშენებლო საქმიანობით გამოწვეული ზემოქმედება, რომელიც გასცდება მუდმივი სერვიტუტის დერეფანს,

შედლებისდაგვარად უნდა იქნას თავიდან აცილებული და დადასტურების შემთხვევაში ანაზღაურდეს კონტრაქტორისა და/ან PIU-ის მიერ.

253. სერვიტუტის (easement) დაწესებამ შესაძლოა გამოიწვიოს მიწით სარგებლობის მუდმივი შეზღუდვები სისტემის ექსპლუატაციისა და ტექნიკური მომსახურების ეტაპზე. აღნიშნული შეზღუდვები, ნებადართული და აკრძალული გამოყენება, ზემოქმედების ქვეშ მოქცეული ტერიტორია და კომპენსაციის გაანგარიშება თითოეულ ზემოქმედების ქვეშ მყოფ პირს (PAP) უნდა ეცნობოს სერვიტუტის შეთანხმების ხელმოწერასა და რეგისტრაციამდე.

- (i) რეაბილიტაციის სამუშაოების დროს განსახლების ზემოქმედება მოიცავს ზემოქმედებას კულტურებსა და ხეებზე დადასტურებული 1.5-მეტრიანი ROW/სერვიტუტის დერეფნის ფარგლებში, ასევე ნებისმიერ დადასტურებულ დროებით სამშენებლო ზემოქმედებას ამ დერეფნის გარეთ. სამუშაოების საბოლოო საზღვრები უნდა ეცნობოს ზემოქმედების ქვეშ მყოფ პირებს სამშენებლო სამუშაოების დაწყებამდე, ხოლო ნებისმიერი დამატებითი ზემოქმედება, რომელიც გაცდება დამტკიცებულ RAP-ის ზემოქმედების ინვენტარს, საჭიროებს კონსულტაციას, შეფასებასა და კომპენსაციას შესაბამის მონაკვეთზე სამუშაოების დაწყებამდე.
- (ii) ექსპლუატაციისა და ტექნიკური მომსახურებისთვის საჭირო სერვიტუტის შეზღუდვები უნდა შემოიფარგლოს დადასტურებული ROW-ის ტერიტორიებით და აისახოს ხელმოწერილ შეთანხმებებში. შეთანხმებაში უნდა განისაზღვროს ზემოქმედების ქვეშ მოქცეული ტერიტორია, მოქმედების ვადა, ნებადართული და აკრძალული გამოყენება, კომპენსაციის ოდენობა, მომავალში წვდომის უფლებები და საჩივრების განხილვის მექანიზმი (GRM). თუ საბოლოო პროექტი მოითხოვს დამატებით სერვიტუტის ტერიტორიებს, რომლებიც არ არის გათვალისწინებული წინამდებარე RAP-ში, RAP უნდა განახლდეს და დამტკიცდეს ასეთ ტერიტორიებზე გამოყენებამდე.

6.2 კომპენსაციის უფლება და უფლებამოსილება

- პროექტის ფარგლებში კომპენსაციის ან, სულ მცირე, რეაბილიტაციის ღონისძიებების მიღების უფლებამოსილი ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირები (PAPs) არიან:
- ყველა ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირი, რომელიც კარგავს მიწას ან მიწაზე ხელმისაწვდომობას მუდმივად ან დროებით, მიუხედავად იმისა, აქვს თუ არა მათზე საკუთრების უფლების დამადასტურებელი დოკუმენტი/ტრადიციული მიწის უფლებები ან არ გააჩნია სამართლებრივი სტატუსი;
- მოიჯარეები და წილობრივად მოსარგებლეები, მიუხედავად იმისა რეგისტრირებულნი არიან თუ არა;
- ზემოქმედების ქვეშ მოქცეული შენობა-ნაგებობების, კულტურების, მცენარეების, ხეების ან მიწასთან დაკავშირებული სხვა ობიექტების მფლობელები; და
- ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირები, რომლებიც კარგავენ ბიზნესს, შემოსავალს

და ხელფასს.

254. კომპენსაციის მიღების უფლებამოსილება შეზღუდული იქნება განსაზღვრული შეწყვეტის თარიღით (cut-off date), რომელიც დადგინდა ცენზის (აღწერის) დაწყების დღეს — 2026 წლის 2 აპრილს. პირები, რომლებიც დასახლდებიან ზემოქმედების ქვეშ მოქცეულ ტერიტორიებზე ადგილობრივად გამოქვეყნებული შეწყვეტის თარიღის შემდეგ, არ ჩაითვლებიან პროექტით ზემოქმედების ქვეშ მყოფ პირებად. ასევე, პირები, რომლებიც აღნიშნული თარიღის შემდეგ დაიწყებენ მიწაზე ან ნაგებობებზე გაუმჯობესებების განხორციელებას, არ იქნებიან უფლებამოსილი დამატებითი კომპენსაციის მისაღებად. თუმცა, მათ მიეცემათ საკმარისი წინასწარი შეტყობინება და მოეთხოვებათ ტერიტორიის დატოვება ან ზემოქმედების ქვეშ მოქცეული ნაგებობების დემონტაჟი პროექტის განხორციელებამდე. მათი დაშლილი ნაგებობების მასალები არ იქნება კონფისკირებული და მათ არ დაეკისრებათ არც ჯარიმა და არც სხვა სახის სანქცია.
255. კერძო მიწის მესაკუთრეები, მათ შორის პირები, რომლებსაც აქვთ ფორმალური, ალიარებადი ან ლეგალიზებადი უფლებები, რომელთა მიწა ექვემდებარება შეძენას, ექსპროპრიაციას ან სერვიტუტის დაწესებას ქვეპროექტის განხორციელების მიზნით.
256. ამ ეტაპზე მოსალოდნელია, რომ პროექტის ზემოქმედების ქვეშ მოექცევიან შემდეგი კატეგორიის პირები (იხ. ქვემოთ მოცემული უფლებამოსილებების მატრიცა):
257. • კერძო მიწის მესაკუთრეები (მიუხედავად იმისა, აქვთ თუ არა მიწაზე დადგენილი სამართლებრივი საკუთრების უფლება), რომელთა მიწაც შეისყიდება ან ექვემდებარება ექსპროპრიაციას ქვეპროექტების განხორციელების მიზნით.
258. • კერძო საკუთრების მფლობელები (მიუხედავად იმისა, აქვთ თუ არა საკუთრების დამადასტურებელი სამართლებრივი დოკუმენტი), რომელთა აქტივებიც, როგორცაა საცხოვრებელი სახლები, საქონლის სადგომები, სახელოსნოები, ღობეები, ბელეები, საწყობები, ხეები, ერთწლიანი და მრავალწლიანი კულტურები და სხვა ღირებული ქონება, საჭიროებს დაზიანებას, შესყიდვას ან ექსპროპრიაციას.
259. • ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირები, რომლებსაც მიეცემათ კომპენსაცია როგორც მუდმივი ნაგებობებისთვის გამოყენებული მიწის შეძენის შემთხვევაში (თუ ასეთი არსებობს), ასევე არსებული და ახალი ხაზობრივი ნაგებობების გასწვრივ მიწის მუდმივი სერვიტუტის შეზღუდვებისთვის, მიუხედავად იმისა, მიწას ფლობენ თუ ფორმალურად, თუ არაფორმალურად იყენებენ. ზემოქმედების ქვეშ მყოფ პირებს, მათ შორის მესაკუთრეებს, არაფორმალურ მომხმარებლებსა და იჯარით მოსარგებლებს, ასევე მიეცემათ კომპენსაცია კულტურების, ხეების, ნაგებობების, წვდომის შეზღუდვის, შემოსავლის დაკარგვისა და სამშენებლო ან ექსპლუატაცია/მოვლის საქმიანობით გამოწვეული სხვა ეკონომიკური ზარალისათვის. დროებით ზემოქმედების ქვეშ მოქცეულ პირებს რეაბილიტაციის პერიოდში აუნაზღაურდებათ დადასტურებული შემოსავლის, აქტივებისა და ზიანის დანაკარგი.
260. • ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირები (PAPs), მათ შორის ფორმალური და არაფორმალური ბიზნესები, რომლებიც კარგავენ შემოსავალს ან აქტივებს მიწის შეძენის ან ექსპროპრიაციის შედეგად ქვეპროექტების განხორციელების ფარგლებში.
- 261.
262. ზემოქმედების ქვეშ მყოფ პირებს მიეცემათ კომპენსაცია იმ მიწისთვის, რომელიც საჭიროების შემთხვევაში შეძენილ იქნება მუდმივი ნაგებობების განთავსებისთვის, ასევე

არსებული და ახალი ხაზების გასწვრივ მდებარე მიწაზე დაწესებული სერვიტუტის შეზღუდვებისთვის, მიუხედავად იმისა, აღნიშნულ მიწას ისინი ფლობენ ფორმალურად თუ იყენებენ არაფორმალურად.

263. ზემოქმედების ქვეშ მყოფ პირებს, მათ შორის მესაკუთრეებს, არაფორმალურ მომხმარებლებსა და იჯარით მოსარგებლებს, ასევე აუნაზღაურდებათ ზიანი ნაგებობებზე, დამდგარ კულტურებზე, ხეებზე, წვდომის შეზღუდვებზე, შემოსავლის დაკარგვაზე და სხვა ეკონომიკურ აქტივებზე, რომლებიც დაზარალებულნი არიან სამშენებლო, ექსპლუატაციის ან მოვლა-შენახვის საქმიანობის შედეგად.

264. თუ პროექტის ფარგლებში დადგება ფიზიკური განსახლების საჭიროება, უზრუნველყოფილი იქნება შემცველი საცხოვრებელი/მიწა, გარდამავალი მხარდაჭერა და საარსებო საშუალებების აღდგენის ღონისძიებები, მსოფლიო ბანკის ESS5 სტანდარტისა და დამტკიცებული განსახლების სამოქმედო გეგმის (RAP)/ჩარჩო დოკუმენტის (RPF) შესაბამისად.

6.3 მიწის შეძენისა და განსახლების პროცესი

265. საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს (MEPA) პროექტის განმახორციელებელი ერთეული (PIU) ვალდებულია დაიცვას მოლაპარაკებებზე დაფუძნებული განსახლების სამოქმედო გეგმის (RAP) პროცესი ზემოქმედების ქვეშ მყოფ პირებთან, მათთან კონსულტაციების გამართვის, პროექტისა და RAP-ის შესახებ ინფორმაციის გამჭვირვალე მიწოდების, ასევე კომპენსაციის ვარიანტებთან დაკავშირებით მათი პრეფერენციების გათვალისწინების გზით და თითოეულ მათგანთან მიწის შეძენის შეთანხმების გაფორმებით. კანონმდებლობის შესაბამისად, იმ ქონების ზარალის ანაზღაურებისთვის, რომელიც ექვემდებარება ლეგალიზებას, აუცილებელია მიწისა და ქონებრივი უფლებების სახელმწიფო რეგისტრაციის გზით ლეგალიზაცია. MEPA PIU ვალდებულია დაეხმაროს ლეგალიზებადი მიწის უფლებების მქონე ზემოქმედების ქვეშ მყოფ ოჯახებს მათ საკუთრებაში არსებული მიწებისა და ქონების სახელმწიფო რეგისტრაციასა და ლეგალიზაციაში. RAP-ში უნდა განისაზღვროს ლეგალიზებადი ზემოქმედების ქვეშ მყოფი ოჯახების იდენტიფიცირების პროცესი და MEPA PIU-ის როლი, ფუნქციები და ამოცანები აღნიშნული ოჯახების უფასო მხარდაჭერაში ლეგალიზაციის პროცესში, რათა ისინი გახდნენ მიწის დაკარგვის კომპენსაციის მიღების უფლებამოსილნი. პროექტი დაფარავს ლეგალიზაციის ხარჯებს, რომლებიც უნდა იყოს გათვალისწინებული RAP-ის ბიუჯეტში.

266. MEPA PIU უზრუნველყოფს პროექტისა და RAP დოკუმენტების საჯარო ხელმისაწვდომობას და ზემოქმედების ქვეშ მყოფ ოჯახებთან შინაარსიანი კონსულტაციების ჩატარებას როგორც RAP-ის მომზადების ეტაპზე, ისე მისი განხორციელებისა და პროექტის შესრულების პროცესში. კონსულტაციები ჩატარდება ზედა არხის სარწყავი სქემის დიზაინის საფუძველზე გამოვლენილი ზემოქმედებების განსაზღვრის შემდეგ.

6.4 საჩივრების განხილვის პროცესი

267. პროექტის განმახორციელებელი ერთეული (PIU) შექმნის მიწის შეძენასთან დაკავშირებული საჩივრების განხილვის კომიტეტს, რომელიც დაკომპლექტებული იქნება PIU-ის, გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს (MEPA), მიწის

შეფასებისა/შემოწმების კონსულტანტ(ებ)ის და შესაბამისი ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირების (PAPs) წარმომადგენლებით. საჭიროების შემთხვევაში, კომიტეტი ასევე კონსულტაციებს გაივლის სოფლის/თემის ლიდერებთან და ადგილობრივ ხელისუფლებასთან, რათა ხელი შეუწყოს საჩივრების ეფექტიან გადაწყვეტას. PIU-ის მხრიდან კომიტეტის შემადგენლობაში შეიძლება შედიოდნენ: იურიდიული გუნდის წევრი, ინჟინრები, სოციალური დაცვის კონსულტანტი, რეგიონული კოორდინატორი, პროექტის მენეჯერი და პროექტის დირექტორის მოადგილე. საჭიროების შემთხვევაში, კომიტეტი თანამშრომლობს თემის ლიდერებთან და წარმომადგენლებთან საბოლოო გადაწყვეტილებების მისაღებად. კომიტეტი განიხილავს და აფასებს მიღებულ საჩივრებს შიდა წესით, იღებს გადაწყვეტილებებს მათი გადაწყვეტის შესახებ, ახორციელებს შესაბამის ქმედებებს და აცნობებს ზემოქმედების ქვეშ მყოფ პირს (PAP) საჩივრის შედეგსა და დახურვის შესახებ.

განსახლებასთან დაკავშირებული საჩივრების განხილვის პროცესი

პროექტის განმახორციელებელი ერთეულის (PIU) განსახლების გუნდი შეინარჩუნებს საჩივრების რეგისტრაციის სისტემას. PIU-ის სოციალური დაცვის კონსულტანტი (SSC) შექმნის საჩივრების რეესტრს.

პირველ ეტაპზე ზემოქმედების ქვეშ მყოფ პირებს (PAPs) შეუძლიათ საჩივრის წარდგენა და მისი გადაწყვეტა მცდელობით განხორციელდება არაფორმალურ დონეზე, შესაბამისი პროექტის სტრუქტურების (მაგ., საპროექტო, საკადასტრო, შეფასების) ან ადგილობრივი წარმომადგენლების ჩართულობით, საჩივრის წარდგენიდან 10 დღის განმავლობაში. აღნიშნული საჩივრები მაინც აღირიცხება საჩივრების რეესტრში.

თუ საკითხი კვლავ ვერ მოგვარდება, ზემოქმედების ქვეშ მყოფ პირებს (PAPs) შეუძლიათ საჩივარი წარადგინონ PIU-ში, რომელსაც 15 დღის ვადაში ევალუა გადაწყვეტილების მიღება აღნიშნულ საქმეზე.

თუ საკითხი კვლავ არ იქნება გადაწყვეტილი, ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირის (PAP) საჩივარი 15 დღის ვადაში გადაეცემა საჩივრების გადაწყვეტის კომიტეტს (იხ. კომიტეტის შესახებ დეტალები ქვემოთ), რომელსაც 15 დღის ვადაში ევალუა აღნიშნულ საქმეზე გადაწყვეტილების მიღება.

პროცესის ნებისმიერ ეტაპზე ზემოქმედების ქვეშ მყოფ პირს (PAP) უფლება აქვს საქმე განსახილველად წარადგინოს საქართველოს შესაბამის სასამართლოში.

საჩივრების მართვასა და ადგილობრივ დაინტერესებულ მხარეებთან ჩართულობის საქმიანობებთან დაკავშირებით საკონტაქტო პირები, რომლებიც დანიშნულნი არიან როგორც GM-ის საკონტაქტო პირები (Focal Points), არიან:

PIU – გენდერისა და კომუნიკაციის სპეციალისტი ეკატერინე გურგენიძე
ტელეფონი: 555593788
ელ-ფოსტა: — ekaterine.gurgenidze@mepa.gov.ge

GA – სერვისცენტრის
ტელეფონი: 577551482
ელ-ფოსტა: — reziko.rakviashvili@ag.ge

ხელმძღვანელი

რევაზ

რაქვიაშვილი

დანართი 6.5 საჯარო განხილვა - 3 დეკემბერი, 2023

საქართველოს მთავრობის
დ. 01.09.2013

მსოფლიო ბანკის მხარდაჭერით მიმდინარე
მდგრადი სოფლის მეურნეობის, ირრეგაციის და მწყობრის პროექტი
საკონსულტაციო მუხედვრები დაინტერესებულ მხარეებთან
დამსწრეთა სია

N	გვარი სახელი	ტელეფონი	პოზიცია	ხელმოწერა
1	აფრეცხილი მანაშ	599-98-28-41	გუბერნი	მანაშ
2	ნოვოსილი პეტრე	599-97-35-95	გუბერნი	ნოვოსილი
3	გვარამია	599-85-99-29	გუბერნი	გვარამია
4	ნაძალაძე	599-85-99-23	გუბერნი	ნაძალაძე
5	მამუკაშვილი	599-85-99-23	გუბერნი	მამუკაშვილი
6	აღი გუბერნი	599-85-99-33	გუბერნი	აღი
7	ნოვოსილი	599-85-99-23	გუბერნი	ნოვოსილი
8	ნაძალაძე	599-85-99-23	გუბერნი	ნაძალაძე
9	ნაძალაძე	599-85-99-23	გუბერნი	ნაძალაძე
10	ნაძალაძე	599-85-99-23	გუბერნი	ნაძალაძე
11	ნაძალაძე	599-85-99-23	გუბერნი	ნაძალაძე
12	ნაძალაძე	599-85-99-23	გუბერნი	ნაძალაძე
13	ნაძალაძე	599-85-99-23	გუბერნი	ნაძალაძე
14	ნაძალაძე	599-85-99-23	გუბერნი	ნაძალაძე
15	ნაძალაძე	599-85-99-23	გუბერნი	ნაძალაძე

16	ნაძალაძე	599-85-99-23	გუბერნი	ნაძალაძე
17	ნაძალაძე	599-85-99-23	გუბერნი	ნაძალაძე
18	ნაძალაძე	599-85-99-23	გუბერნი	ნაძალაძე
19	ნაძალაძე	599-85-99-23	გუბერნი	ნაძალაძე
20	ნაძალაძე	599-85-99-23	გუბერნი	ნაძალაძე
21	ნაძალაძე	599-85-99-23	გუბერნი	ნაძალაძე
22	ნაძალაძე	599-85-99-23	გუბერნი	ნაძალაძე
23	ნაძალაძე	599-85-99-23	გუბერნი	ნაძალაძე
24	ნაძალაძე	599-85-99-23	გუბერნი	ნაძალაძე
25	ნაძალაძე	599-85-99-23	გუბერნი	ნაძალაძე
26	ნაძალაძე	599-85-99-23	გუბერნი	ნაძალაძე
27	ნაძალაძე	599-85-99-23	გუბერნი	ნაძალაძე
28				
29				
30				
31				
32				
33				
34				
35				

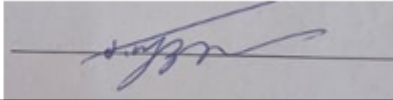
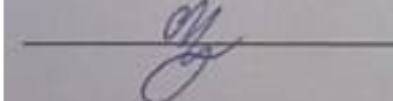
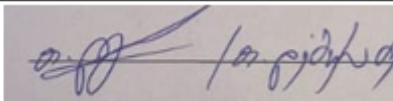
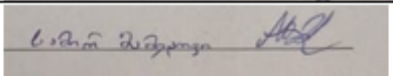
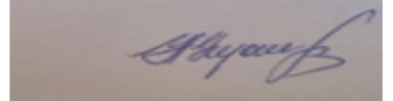
დანართი 6.6 საჯარო განხილვა - 2 აპრილი, 2026

**მსოფლიო ბანკის მხარდაჭერით მიმდინარე
მდგრადი სოფლის მეურნეობის, ირიგაციის და მიწის პროექტი**

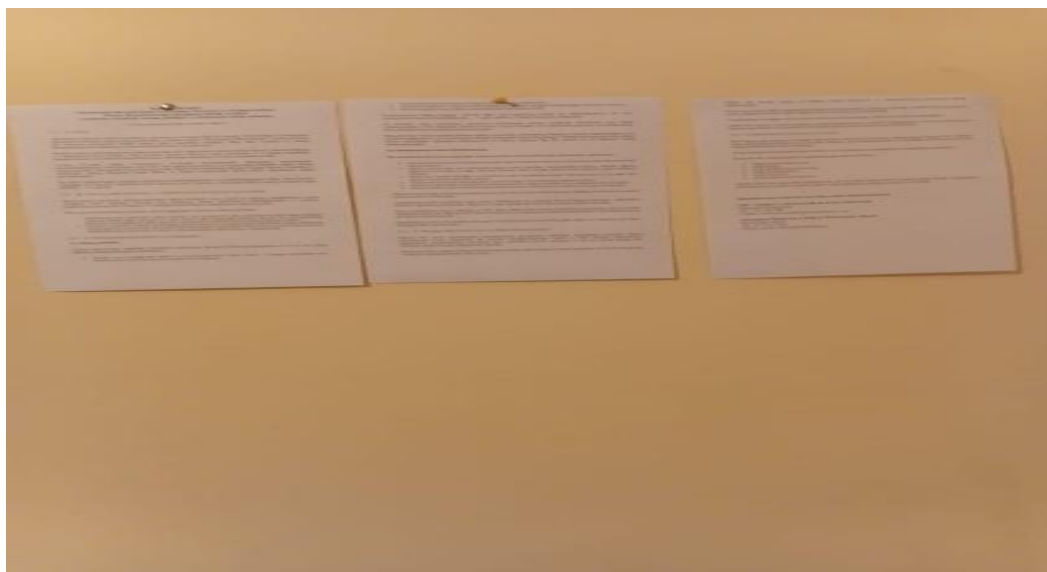
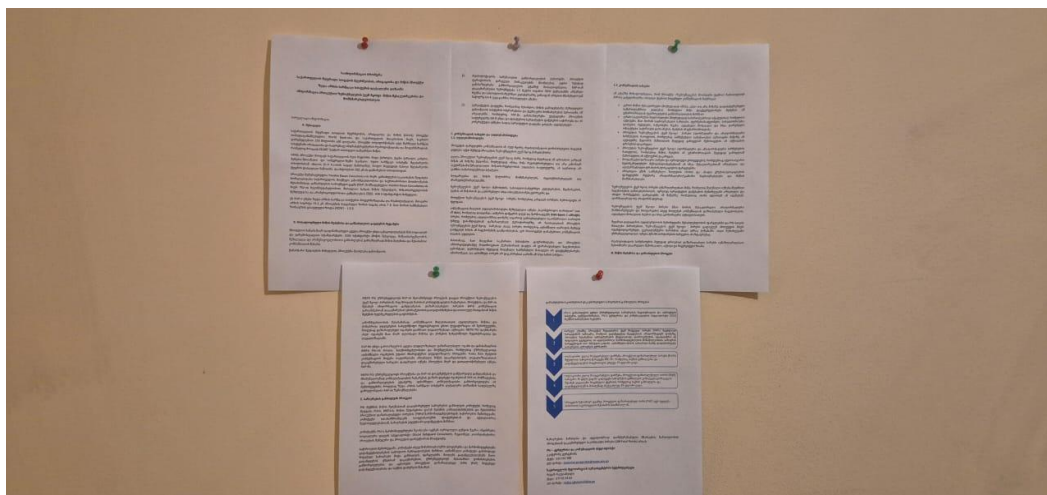
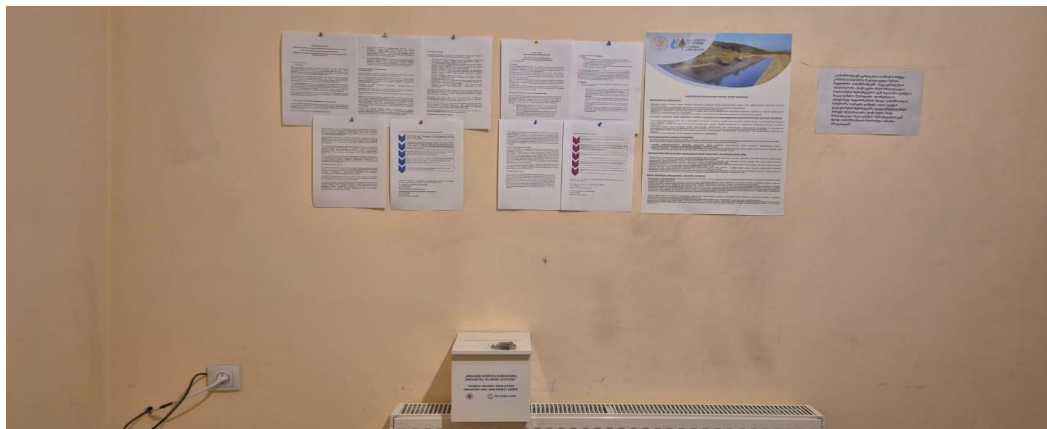
**საკონსულტაციო შეხვედრები დაინტერესებულ მხარეებთან
დამსწრეთა სია**

N	გვარი სახელი	ტელეფონი	ხელმოწერა
1	აკაკი უგრეხელიძე	577 59 35 64	
2	ნადია ფილაური (ეკატერინე ფილაური)		
3	თემურ დემურაძე		
4	სამირ მამედოვი	577 32 82 62	
5	შპს აგროინვესტი	555 75 15 46	

დანართი 6.7 საჯარო განხილვა - 21 აპრილი, 2026

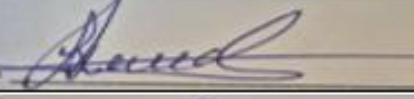
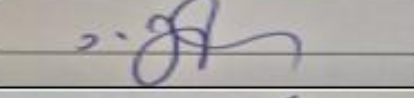
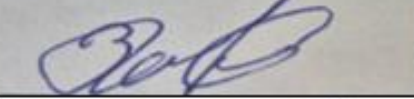
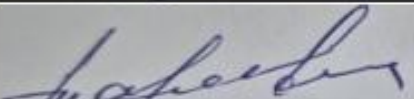
დანართი 6.8 საინფორმაციო ბროშურები და საჩივრების ყუთი

**მსოფლიო ბანკის მხარდაჭერით მიმდინარე
მდგრადი სოფლის მეურნეობის, ირიგაციის და მიწის პროექტი**

**საკონსულტაციო შეხვედრები დაინტერესებულ მხარეებთან
დამსწრეთა სია**

1	ალექსანდრე <u>ოჩხიკიძე</u>	593 92 13 65	
2	ზაზა რეხვიაშვილი	599 99 91 05	
3	ელვარ <u>ასლანოვი</u>		
4	ასლან გელაძე	591 60 42 44	
5	ომარ <u>ზენალოვი</u>		
6	დავით გელაძე	591 97 38 49	
7	<u>ელმარ</u> მამედოვი		
8	რუსუდან ღორჯოშელაძე	595 91 31 07	

9	ქუქუნა გელაძე		
10	რონალდი ღორჯოშელაძე		
11	გურამ იაკობიძე		
12	შორენა გელაძე		
13	ნათელა იაკობაძე		
14	თარლან კარაიევი		
15	მაშიდოვი ნურადინი		
16	მაშიდოვი მინაია		
17	მუსაიევი ალი		
18	ალაძაროვა სევილა		